

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

4⁽⁵⁶⁾

2005

- **КАТОЛИКИ МАЮТЬ НОВОГО ПАПУ РИМСЬКОГО БЕНЕДИКТА XVI**
- **ДЕРЖКОМРЕЛІГІЙ УКРАЇНИ ЛІКВІДОВАНО**
- **В РОСІЇ РОЗРОБЛЕНО КАРТУ РЕЛІГІЙНОСТІ НАСЕЛЕННЯ**
- **КОНСТАНТИНОПОЛЬ-МОСКВА: ПРОТИСТОЯННЯ ІЗ-ЗА УКРАЇНИ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ**
- **ГРЕКО-КАТОЛИКИ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ ЗВИНУВАЧЕННЯ У ПРОЗЕЛІТИЗМІ**

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ:

**БУДДИСТСЬКИЙ ОРДЕН
НІППОНДЗАН МЬОХОДЗІ**

ПРАВОСЛАВНИМ УКРАЇНИ ПОМІСНУ ЦЕРКВУ

Шановний Читачу!

Практично всі політичні імперії вже розпалися. На руїнах колишньої російсько-комуністичної імперії Радянського Союзу постала незалежною ще в 1991 році і наша Україна. Але прагненню народів до свободи протистоять ще діячі і синоди православно-церковних імперій, що засіли в Москві і Белграді і колабораціоналісти в Україні, Білорусі, Молдові, Македонії, Чорногорії. Але проти їх волі в цих країнах вже постали національні православні спільноти. У нас — це Київський Патріархат і Українська Автокефальна Церква.

В зарубіжній громадській думці з подачі Московської Православної Церкви український автокефальний православний рух, зокрема його ієрархи і вірні православно-національних церков, часто постають в негативному вигляді. Їх називають «розкольниками», «неблагодатними», «сектантами», «унітатами». З ними прагнуть не спілкуватися і не зустрічатися. Проте ці епітети безпідставні, оскільки жодне положення християнського Символу віри, жодний канон Вселенських Соборів Українська Автокефалія не заперечила і не порушила.

Складну ситуацію нашого православного життя (і не вперше так) сфабрикувала Російська Церква з чітко визначеними намірами: не допустити відокремлення від себе Православ'я України. Саме вона є тим чинником, який загнав в глухий кут вирішення проблеми православної автокефалії (навіть автономії) в Україні. Причини цього зрозумілі. З наданням Українській Церкві незалежності Московський Патріархат втрачає матеріальні надходження, які йдуть до нього від продажу в Україні виготовленої ним різної церковної утварі й видрукованої літератури. Але більше, що він втрачає, то це історіософію свого постання й буття в Православному світі. Адже тоді до Московської Церкви ніякого відношення не матимуть приїзд апостола Андрія на Київські гори (відтак тоді Московська Церква не є апостольською), просвітительство святих Кирила і Мефодія, Володимирове хрещення та ін. Міняється місце Церкви в диптиху Православних Церков: вона вже не п'ята, не найбільша за кількістю парафій. Москва боїться ще й того, що приклад Києва пробудить й інші народи (насамперед білорусів і молдаван) до ідеї утворення своїх Православних Церков.

При своєму «аргументуванні» неможливості надання Українській Церкві автокефалії Московська Церква частіше всього вдається до політичних аргументів. То дивись народу такого як український немає, бо ж він є складовою єдиної «русской национальности с тремя ветвями — великорусской, малорусской и белорусской», то держави такої немає, бо ж Україна — це окраїна єдиної російської землі. Посилаються також і на те, що Патріархія — не національне утворення, бо ж

№ 4' 2005

Головний редактор:
А. Колодний

Редколегія:
О. Саган
Л. Филипович

Засновник:
Українська Асоціація
релігієзнавців
(Центр релігійної
інформації та свободи)

Свідоцтво КВ № 4407 від
20.07.2000 р.
Державного Комітету
інформаційної політики,
телебачення і
радіомовлення України

Адреса редакції:
01001, Київ-1,
Трьохсвятительська 4,
к. 323.
Тел. (044) 279-04-18,
Факс: 279-48-12.
e-mail: cerif@ip.com.ua

Передплатний індекс:
21953

**Каталог видань
Журнали України**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

ЗМІСТ

Релігійне життя України	2
Суспільне буття релігії і Церкви	2
Православ'я	10
Світ римо-католицизму і греко-католицизму	14
Життя протестантів	18
Харизматичні Церкви України	20
Мусульмани в Україні	20
Іудейський світ	21
Нові релігії України	24
Містика	24
Релігія в сучасному світі	25
Релігія і світ	25
Католицизм	28
Протестантизм	31
Православ'я	33
Мусульманський світ	38
Будизм	42
Іудаїзм	42
Нові релігійні течії	43
Містика	45
Тема номеру	47
Католики мають нового папу	47
Пам'яті Івана Павла II	47
Папа Римський Бенедикт XVI: факти і міркування	53
Новини релігієзнавчої літератури	63
Наукові конференції	64
Сторінка конфесії	72
Буддистський орден Ніппондзан Мьоходзі	72

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

СУСПІЛЬНЕ БУТТЯ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ

Президент України В.Ющенко 20 квітня підписав Указ «Питання Міністерства юстиції України». В ньому зокрема сказано: «З метою вдосконалення системи органів виконавчої влади, забезпечення виконання зобов'язань України перед Радою Європи та відповідно до пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України постановляю: 1. Ліквідувати Державний Комітет України у справах релігій, поклавши його функції, а також виконання зобов'язань на Міністерство юстиції України. ... 3. Кабінету Міністрів України: здійснити заходи, пов'язані з ліквідацією Державного Комітету України у справах релігій, та вирішити питання про утворення відповідного урядового органу державного управління у складі Міністерства юстиції України... (Урядовий кур'єр. – №76)

Фонд «Демократичні ініціативи» та Київський Інститут соціології в березні провели опитування на предмет довіри. Дослідження засвідчило порівняно високий рівень довіри до влади (54%). Зростання довіри до Президента і Прем'єр-міністра соціологи зафіксували вперше. Але при цьому зберігся високий рейтинг довіри до Церкви (66%), засобів масової інформації (49,5%). Значно менший у міліції

(26%), банків (28,6%), кредитних союзів (24,4%). Але до цих цифр треба підходити з певним застереженням. Менший рейтинг у тих, з ким людина часто зустрічається і хто певною мірою негативно впливає на її долю. Церкву люди не знають, а тому й дають їй найвищий рейтинг довіри. Віктору Ющенку довіряють 60,4% опитаних, уряду – 52,2%. Лідерство Президента і Кабміну в рейтингу довіри, як підраховують соціологи, зафіксоване вперше. (www.rupor.org)

Президента України В.Ющенка та український народ благословив Бенедикт XVI. Про це повідомив Спецпредставник Президента України Олександр Зінченко, який 24 квітня взяв участь у церемонії інаугурації Папи Римського Бенедикта XVI. Під час короткої розмови Держсекретар передав Понтифіку вітання і найкращі побажання від Віктора Ющенка. У свою чергу Папа передав благословення главі держави й українському народові. У рамках перебування у Ватикані державний секретар України відвідав українську церкву святих Сергія і Ваха, зустрівся тут з Головою Української Греко-Католицької Церкви кардиналом Любомиром (Гузаром) і єпископами УГКЦ. (RISU)

В наступних виборах до Верховної Ради України можуть взяти участь 126 партій. Серед них: Християнсько-демократична партія України (керівник – Віталій Журавсь-

кий); Християнсько-ліберальна партія України (керівник – Леонід Черновецький); Партія Християнсько-Демократичний Союз (керівник – Володимир Стретович); Республіканська християнська партія (керівник – Микола Поровський); Партія мусульман України (керівник – Рашид Брагін); Українська політична партія «Християнський рух» (керівник – Тамара Звягінцева); Соціально-християнська партія (керівник – Олександр Волков). Лідер ПХДС В. Стретович заявив, що очолювана ним партія не йтиме під час парламентських виборів 2006 року в одній упряжці з НС «Наша Україна», бо ж не бажає свого перетворення в «демократичну номенклатуру». ПХДС готова об'єднатися з «Порою», Народним рухом України, УРП «Собор», УНП.

Патріарх Філарет і Президент молилися за упокій жертв Голодомору.

26 березня 2005 р., коли Православною Церквою звершується поминання всіх померлих, у Свято-Володимирському патріаршому кафедральному соборі Києва Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет (Денисенко) разом з соборним духовенством відправили панахиду

за упокій жертв Голодомору в Україні 1932-1933 років. Участь у ній взяв Президент України Віктор Ющенко, прем'єр-міністр Юлія Тимошенко та представники виконавчої влади. У промові до присутніх Патріарх Філарет, зокрема, сказав: «Ми жили в той час, коли такий великий злочин, як Голодомор, що знищив мільйони українців, замовчувався. Але сьогодні Господь поставив нас в нові умови. Ми маємо не тільки свою незалежну українську державу, але маємо справжню демократію, яку з Божого благословення народ виборов під час «помаранчевої революції». Тому сьогодні ми маємо можливість не тільки правдиво висвітлювати історію нашої України, але й відкрито молитися за наших праотців, отців, матерів, братів і сестер, заморених голодом...». За повідомленням прес-служби УПЦ КП, востаннє заходи церковного поминання жертв Голодомору за участю вищого керівництва України відбувалися 1993 р., коли за участю Президента України Леоніда Кравчука відзначалися 60-і роковини цієї трагедії. (www.uaorthodox.org)

Міністерство освіти і науки України відхилило ідею включення до навчальних планів такого предмету як «Християнство». Як зауважив міністр освіти Станіслав Ніколаєнко, ідея нібито й непогана – діти змалку вивчають біблійні історії та заповіді, за якими живуть християни, зрештою, боятимуться Божої карі, а тому й бешкетуватимуть менше. Проте існують інші, об'єктивні причини, через які уроки християн-

ства в українських школах не з'являться. Сьогодні в нашій державі, продовжує міністр, живуть представники 134 націй і, природно, вони сповідують різні релігії. То ж неважко уявити реакцію мусульман чи, скажімо, іудеїв, коли вони дізнаються про нав'язування їхній дитині чужої віри (Тут міністру варто було ще сказати й про дітей, батьки яких є атеїстами. – Ред.). І батьки матимуть рацію, коли виступатимуть проти цього. В Україні Церква відокремлена від держави, а мудрого, доброго, вічного школярі можуть навчитися і на уроках етики, які зараз запроваджуються у п'ятому класі. Ходити ж на релігійні заняття діти можуть і в позаурочний час – звісно, якщо батьки про це знають. Для них працюватимуть відкриті церквами спеціальні недільні школи.

Міжконфесійна Рада Криму «Мир – дар Божий» відіграє позитивну роль у збереженні міжконфесійного миру на півострові. В цьому переконаний виконуючий обов'язки Першого заступника Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, Голова Кримської республіканської організації партії Християнсько-Демократичний Союз Микола Голубев, який 21 квітня провів першу зустріч із представниками вказаної Ради. Він зазначив, що практика співробітництва Ради міністрів і Міжконфесійної ради, яка склалася останніми роками, має розвиватися. «Найближчим часом ми відновимо роботу міжвідомчої комісії при Раді міністрів автономії з вироблення пропозицій з метою по-

долання негативних наслідків колишнього тоталітарного режиму стосовно церков і релігій», – сказав М.Голубев. У березні, на зустрічі з главами обласних і державних адміністрацій, Президент України дав доручення розробити в кожному регіоні систему заходів для однакового підходу до всіх релігійних організацій. Такі заходи підготовлені й у нас у Криму, найближчим часом вони будуть розглянуті на засіданні міжвідомчої комісії. (www.hds.org.ua) Цікаво, що в зазначену Раду ніяк не можуть ввійти представники УПЦ КП. На знак протесту проти блокування (з боку УПЦ МП) включення єпископа УПЦ КП в склад Ради, зі складу Ради вийшов її співголова Е.Аблаєв, керівник одного із найбільших Кримських релігійних центрів – Духовного управління мусульман Криму.

Київська міська влада звернеться до уряду з проханням передати назад Києво-Печерський заповідник у підпорядкування міста. Про це повідомив 15 квітня Київський міський голова Олександр Омельченко. «Перед новим урядом ми будемо ставити питання щодо повернення Києво-Печерського заповідника до київської міської громади, щоб продовжувати велику розпочату роботу з його розбудови», – зазначив мер. Причиною цього він називає те, що на заповідник, який зараз перебуває у підпорядкуванні Міністерства культури, виділяються занадто незначні кошти, на які просто неможливо продовжувати його реставрацію. За словами Омельчен-

ка, за останні 5 років з київського бюджету на Києво-Печерський заповідник, а також розбудову та реставрацію Лаври було виділено близько 100 мільйонів гривень, а торік тодішній «Кабмін необґрунтовано вилучив заповідник з підпорядкування Києва, передавши у підпорядкування Міністерства культури». «Таким чином заповідник фактично позбавили можливості фінансування коштом міста, а бюджетні державні кошти – мізерні, те ж саме продовжується і сьогодні», – зауважив столичний голова. (www.kievpress.info)

На хвилі «відбудовчого патріотизму» в уряді України всліяко мусується ідея відбудови в Києві Десятинної Церкви. Відомо, що побудована князем Володимиром Десятинна церква була зруйнована ордою хана Батия в 1240 році. Збудована на цьому місці в 30-40-х роках XIX століття за проектом архітекторів В.Стасова церква була зруйнована в роки сталінщини. Характерно, що не збереглося хоч якогось зображення цієї давньоруської святині – ні опису, ні малюнку. І ось нині почалася мусуватися ідея щодо відродження храму. Але як це зробити? Існує біля двох десятків проектів її реконструкції, але ж всі вони є умоглядні. Окрім факту фальсифікованого відродження храму, буде ще спаскуджено найдавнішу частину історичного центру Києва, наступить естетична загибель яскравої барокової пам'ятки – Андріївської Церкви, зникнуть з огляду дійсні пам'ятки історії – фундаменти Десятинки, заохне п'ятисотрічна липа, а дивись і

посунеться до берегів Дніпра вся гора, не витримавши бетонного одоробала. То ж всупереч прагненням мера Києва О.Омельченка виконати рішення з відбудови ще Л.Кучми варто прислухатися до пропозицій Академії архітектури з т.зв. віртуальної реставрації Церкви. (*Дзеркало тижня.* – № 15-16)

Вчені – проти відбудови Десятинної церкви. Вчені та народні депутати України виступають проти чергової спроби влади відбудувати Десятинну церкву – перший мурований храм часів Київської Русі. Вони побоюються, що розкопки, які супроводжуватимуть будівництво, зруйнують унікальний архітектурний парк на заповідній території Старокиївської гори. Ще один аргумент – відсутність достовірних даних про зовнішній вигляд церкви. З часу появи розпорядження Кабінету міністрів про проведення археологічних досліджень на місці, де стояла Десятинна церква, з метою визначення можливості відбудови цього храму, до комітету надходять десятки листів і звернень українських вчених, архітекторів та істориків про недопустимість спроб відновити цей храм. Про це повідомив 18 квітня на прес-конференції в Києві народний депутат, голова підкомітету Верховної ради з питань культури і духовності Микола Жулинський. Він вважає відродження Десятинної неможливим й нагадує: міжнародні конвенції, ратифіковані Україною, охороняють недоторканість архітектурних пам'яток. Українське законодавство не визнає за них відбудовані

будівлі. «Це нас ставить у ряд націй, які не працюють в контексті міжнародного законодавства щодо збереження історико-культурної спадщини», – говорить М.Жулинський. Десятинна церква – перша кам'яна церква Київської Русі. Споруджена руськими і візантійськими майстрами 988-996 на честь Різдва Богородиці за часів князювання Володимира Святославовича, який на побудову й утримання її виділив десятину (звідси і назва). 1240 року храм був зруйнований під час нападу татаро-монголів. Зараз залишилися тільки рештки фундаменту. (stb.ua/newsline)

Каплиця-пантеон над могилою о.Михайла Вербицького у с.Млини (біля Перемишля, Польща) була відкрита з участю Президента України Віктора Ющенка 12 квітня ц.р. Пантеон споруджений на честь 140-річчя першого виконання гімну української держави і 190-річчя композитора. Ще у 1934 р. на могилі було встановлено кам'яний надгробок. Спорудження самого меморіалу тривало майже два роки та велося під наглядом місцевого Громадського комітету шанувальників о.Михайла

Вербицького, переважно за кошт добровольців з України. (RISU)

Відбулося засідання Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. 13 квітня 2005 р. в Києві, в конференц-залі НАН України відбулася засідання Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, на якій було ухвалено Звернення членів ВРЦ до Президента України В.А.Ющенка, а також обговорено низку актуальних питань державно-конфесійних відносин. Зокрема, у Зверненні до Президента України йдеться про те, що стабільний стан суспільства і його гармонійний розвиток неможливі без побудови партнерських взаємовідносин між державою і конфесіями. Керівники Церков і релігійних організацій висловили надію на гармонізацію державно-конфесійних відносин і виведення їх на якісно новий, партнерський рівень.

Редактори єврейських і євреями редагованих масових газет своїми постійними звертаннями до проблематики антисемітизму самі на вигоду певних політичних сил і зарубіжних українофобів її актуалізують, дискредитують в такий спосіб і українців, і Україну. А між тим їх антиукраїнство при цьому проглядається прозоро і постійно. Державною мовою України є мова його корінного, титульного етносу. Попробуйте знайти євреями редаговану газету чи часопис цією мовою! Хіба це не українофобство? Саме ці газети постійно актуалізують явно антиукраїнську кампанію за двомовність. Українці ма-

ють цнотливу ментальність. А що всупереч цьому пропонують їм євреями редаговані газети «Столичка», «Булвар», «Факты» та ін. Оголені попи. До цього вдавалися в Україні жінки лише під час сварок, щоб образити, принизити іншу. А нам нав'язують цю духовність голизна, яка явно не є українською. Якщо вона є єврейською, то пропагуйте її в єврейській пресі, але ж цього там немає. То ж яку мету переслідують ті, хто так брутально влазить в душу українців, претендуючи при цьому на «європейськість» і шукаючи антисемітизм в українців. Антитомківські підписи під картинками засвідчують, проти якої влади це спрямоване. Не можна так упосліджувати українську націю, позбавляючи її права навіть на свою державну мову у своєму домі. Ніхто ж не ставить питання, щоб в Ізраїлі державною мовою була російська, якою там говорить вже певно половина населення. Ніхто не ставить нині питання, щоб євреї в Україні відмовлявся від своєї національності. Це ганебство залишилося в минулому. Але євреї в Україні мають бути українськими, а не чужоземними. Як свідчить газета «Столиця», вони у нас почуваяться в десятки разів краще за українця, вони користуються його щедрістю й безмовністю (№17). Звідси – й антисемітизм. Може звідси й те, що влада не так реагує на нього, як того б хотіли дописувачі, а відтак євреями редаговані чи фінансовані періодичні видання, зокрема єврейське і водночас українофобська газета «2000». Ще одне антисемітизм – це світовий феномен.

Де причини цього? Чомусь в це питання преса не вдається.

Шевченківську премію цього року одержав композитор Віктор Камінський, який ставить за мету свого життя – відродження церковної музики. Премією композитора відзначено за ораторію «Іду. Накликую. Взиваю» на тексти Андрея Шептицького в поетичному опрацюванні Ірини Калинець, а також скрипковий концерт «Різдва» та акафіст до Пресвятої Богородиці. «Церковна музика для мене природна, – зауважує композитор. – Я в дитинстві її чув. А що стосується композиторської техніки, то мені, звичайно, були відомі літургії, написані Рахманіновим, Чайковським, Вербицьким». Нині В.Камінський завершує роботу над Пасхальною утреною. Прем'єра її відбулася на Великдень 1 травня.

Духовна рада християнських конфесій Одещини закликала УПЦ МП до співпраці та засудила заяву Російської ПЦ про прозелітизм католиків на півдні України. 25 березня в приміщенні єпархіального управління Римо-Католицької Церкви в Одесі відбулося чергове засідання Духовної Ради християнських кон-

фесій і місій м.Одеси й Одеської області. Учасники зустрічі обговорили актуальні проблеми суспільно-церковного життя в регіоні і ухвалили спільне звернення, у якому висловили своє бачення останніх подій в житті цього регіону. У прийнятій Заяві наголошено, що зараз українське суспільство переживає процес глибоких політичних, економічних і культурних трансформацій. «У такій ситуації необхідна конструктивна співпраця всіх сил, які зацікавлені у побудові чесного і справедливого суспільства. Не може залишатися осторонь від цих процесів і Церква Христова. Хоча Церква і держава в Україні відокремлені, але не можна розділити Церкву і народ, велика частина якого є представниками тієї чи іншої християнської конфесії». Духовна Рада християнських конфесій Одеси і області висловила занепокоєння з приводу діяльності в регіоні організації «Єдине Отечество». «Прикриваючись православною вірою і благословенням правлячого архиєрея УПЦ МП, активісти цієї організації вже кілька років є організаторами протистояння, ворожнечі в нашому місті. Особливо агресивними стали їхні дії протягом останніх кількох місяців», – йдеться у документі. Вирішено звернутися до голови Одеської облдержадміністрації, Одеського міського голови і представників Міністерства юстиції з проханням висловити громадянську і юридичну оцінку діям цієї організації. «Ми очікуємо також від нашого брата митрополита Одеського і Ізмаїльського УПЦ МП Агафангела оцінки дій діяльності

цієї організації. Нас не може не хвилювати позиція ізоляції, у якій опинилася сьогодні УПЦ МП в нашому регіоні. Митрополит Агафангел залишається одним з небагатьох християнських ієрархів, які не є з нами у братському спілкуванні. Ми неодноразово говорили і сьогодні знову засвідчуємо, що наша Духовна Рада є відкритою для спілкування. Ми глибоко переконані, що участь представників УПЦ МП у наших спільних діях позитивно позначиться на духовно-моральному кліматі нашого міста», – сказано у зверненні. Духовну раду здивувала нещодавня заява глави Відділу Зовнішніх Церковних стосунків Московського Патріархату митрополита Кирила (Гундяєва), яку він скерував главі Папської ради з питань християнської єдності кардиналу Вальтеру Касперу, заявивши про «традиційно православний південь України». «Як відомо, на цій території завжди співіснували представники різних конфесій... Важко назвати «традиційно православною» Одесу, де католицька, лютеранська і кальвіністська (пресвітеріанська) громади є однолітками міста», – сказано в документі. Крім РКЦ, УГКЦ, УАПЦ, УПЦ КП, Об'єднаної Методистської Церкви звернення підписали пастори різних протестантських Церков. За повідомленням Одесько-Сімферопольської єпархії РКЦ, духовна рада існує в Одесі вже третій рік і є консультативним органом християн Одеси й області. Її робота спрямована на консолідацію зусиль Церков і християнських громад у справі поширення Благої вісті та соціального

служіння. З моменту заснування Ради (січень 2003 року) її очолює єпископ РКЦ Броніслав Бернацький. (RISU)

Церква, яка ігнорує в своїй діяльності українську мову, працює проти нашого духовного відродження, українського державотворення. Без мови немає народу. Відтак вони працюють в руслі знищення українства як специфічної етнічної спільноти. Ті, хто виступає за надання російській мові офіційного статусу, в такий спосіб працює на поширення Росії в Україні, на російську колонізаторську політику. В Україні мовою міжнародного спілкування має бути її державна мова. Власне, одним із принципів Помаранчевої революції був цей, а не лише повалення режиму кучмізму. То ж чи слугуватимуть конфесії національному духовному відродженню України, а чи ж працюватимуть в руслі ще царської і комуністичної ідеології нищення українства? Певно, що Закон про мови стосується і конфесій...

Кабінет Міністрів України припинить практику будівництва культурних споруд за рахунок Держбюджету. «Якщо є громада, – зауважив віце-прем'єр Микола Томенко, – то вона має зібрати кошти на будівництво храму».

Київська міська державна адміністрація вирішила відновити храм на честь Стрітення Господнього на його історичному місці, на куті вулиць Стрітенської і Великої Жито-

мирської, неподалік Львівської площі в Шевченківському районі столиці. Відновлення храму буде вестися в контексті реконструкції Львівської площі. Замовником відновлення церкви є комунальне підприємство «Дирекція реставраційно-відновлювальних робіт». До грудня повинні бути проведені археологічні дослідження й заміри залишків храму. Кам'яний Стрітенський храм був закладений 1853 р. поруч з однойменною дерев'яною церквою. Через вісім років відбулося освячення храму і сюди була перенесена стародавня ікона Божої Матері «Усіх скорботних Радосте». Таким чином, Стрітенську церкву в народі почали називати «Скорботною». У неї був досить скромний вигляд, тому 1884 року її перебудували у яскравішому російсько-візантійському стилі за проектом архітектора В. Ніколаєва. Однак у середині 1930-х років більшовики знесли цей храм під приводом розвитку Львівської площі. (www.pravoslavyye.org.ua)

Начальник екологічного управління Південнокримського регіону республіканського комітету АР Крим Олексій Антипін хабарі за дозвіл на виділення ділянок землі під забудову від Алушти до Ялти брав у храмі біля вівтаря. Пояснював він це надто просто: раптом прийде взятокодавач до храму з кимсь з СБУ чи УБОПу, спробують вловити його на гарячому, то він скаже, що то гроші на потреби храму. Ось тільки невідомо за що цього злодія Предстоятель Церкви Московського Патріархату

митрополит Володимир нагородив орденом Нестора-літописця.

ПРАВОСЛАВ'Я

Звинувачуючи Константинопольський Патріархат в його незаконних претензіях на Українське Православ'я, Церква Московського Патріархату при цьому ігнорує той факт, що практично вона втрутилася із своїми так званими канонічними претензіями у внутрішнє життя Вселенського Патріархату, бо ж анексія Московською Церквою Київської митрополії в 1686 році було явним порушенням канонів. Без колективного рішення Собору Київської митрополії, а водночас згоди на те її Церкви-матері митрополит Гедеон поїхав до Москви, а остання без рішення свого Собору підпорядкувала собі Київську митрополію, виплативши при цьому ще й хабар соболиними шкірками. То ж слава Богу, що Патріарх Варфоломій зрештою виправив історичну помилку і заявив, що регіон Православної України не є канонічною територією Московського Патріархату.

Заява Константинополя про визнання ним Московської Патріархії лише в межах 16 століття і про незаконність приєднання в 1686 році Київської митрополії до Московського Патріархату викликала величезний галас в церковних і світських колах України. Навіть Центр імені Разумкова, не говорячи вже про СДПУ(о) і Компартію, депутата Деркача, оголосив це втручанням в церковні справи України. Хоч відомо, що Церква-мати

має право на свою думку щодо своєї Церкви-дочки. Українська Православна Церква в разі визнання світовим Православ'ям її автокефалії буде чи не найбільшою православною спільнотою у світі. Це страшить Московську Церкву, яка претендує вже на роль «третього Риму». І хоч в Україні нині дві третини православних парафій належать до Церкви Московського Патріархату, але, згідно соціологічних опитувань, дві третини православних українців ідентифікують себе з Київським Патріархатом. То ж останнє є волею їх і її може визнати Вселенський Православний Патріарх. (Експрес – 1-3 квітня)

Предстоятелі двох найбільших православних Церков України коментують заяву Вселенського Патріархату. Заяву про те, що Київська Митрополія не є канонічною територією Московського Патріархату прокоментували 27 березня в інтерв'ю «5 каналу» Предстоятель УПЦ МП Митрополит Володимир (Сабодан) та Предстоятель УПЦ КП Патріарх Філарет (Денисенко). Митрополит Київський і Всієї України Володимир (Сабодан) заявив, що це були лише розмови, і якогось офіційного рішення немає. Натомість Київський Патріархат не бачить причин не визнавати заяву зі столиці світового Православ'я. Митрополит Володимир (Сабодан) сказав наступне: «Це була розмова на прийомі двох єпископів Константинополя з нашим Президентом. У розмові було згадано, що ніби Патріарх Константинопольський сказав це, але не було синодаль-

ного оформлення». Патріарх Філарет прокоментував цю подію так: «Ніяких немає підстав не вірити цій заяві. Це не перший раз, коли Константинопольська Церква заявляє про те, що вона визнає канонічну територію Московського Патріархату в межах 1686 року». (5tv.com.ua)

Висловивши вдячність за постійну увагу і прихильність до України, Президент у своєму особистому посланні Вселенському Патріарху Варфоломію запросив його відвідати Київ. Варфоломієм повідомив про свою готовність до регулярних особистих контактів із Президентом України.

Єдиної УАПЦ в Україні практично не існує вже давно. Спершу про свою особливу позицію в ній заявила очолювана архієпископом Ігорем Харківсько-Полтавська єпархія. Скликаний нібито для впорядкування церковного життя Собор Львівської єпархії УАПЦ нещодавно оголосив свою спільноту автономною (чи автокефальною?) частиною Константинопольського Патріархату з поминанням архієпископа УПЦ в США Всеволода. Львів'яни виголосили звернення про скликання Архієрейського собору УАПЦ, хоч, згідно Статуту УАПЦ, такий собор може скликати лише Предстоятель Церкви, це б то митрополит Мефодій. Львівський собор засудив амбіційність окремих архієреїв. Відтак роздрібнена на куски УАПЦ водночас вшановує трьох митрополитів – Мефодія, Костянтина і Всеволода як своїх предстоятелів.

Сподівання Церкви Київського Патріархату на те, що після фіаско в дні президентського виборчого перегону Церква Московського Патріархату буде більше схильною на переговори з приводу єднання православних Церков України, виявилися недалекоглядними і марними. Керуючий справами УПЦ МП архієпископ Митрофан у своєму інтерв'ю часопису «Спасите наши души» (№3) зокрема сказав: «Не може бути ніякого спілкування з тими, хто сьогодні знаходиться під прокляттям, тобто поза огорожею канонічної Вселенської Православної Церкви... Ми завжди прагнемо вести дискусію щодо Церкви і її майбутньої цілісності, але лише на канонічній основі... Існує єдиний шлях примирення з Церквою – покаяння і усвідомлення своєї провини перед Вселенським Православ'ям. Лише після цього можна говорити про єдину Церкву із відповідним юридичним статусом... Ми не можемо спілкуватися з відлученими від Церкви, а тим більше молитися».

Архієпископ Августин (УПЦ МП) вже дещо по-новому оцінює включення Київської митрополії до Московського Патріархату. В своєму інтерв'ю газеті «Експрес» (14-21 квітня) він зокрема сказав: «Не так просто все було. Ніхто ж не приїхав з Москви, не зв'язав князя Київського і митрополита і не повіз туди насильно. Він же сам приїхав. Можна нині шкодувати, що так трапилося, але єднання і отримання канонічності – це природний процес... Приклад – Православні Церкви в Америці, Ка-

наді. Скільки вони ігнорували канонічність, а потім все-таки прийшли до Вселенського патріарха і попросили його зверхності». Так, можна шкодувати, що Київська митрополія, ігноруючи свою Церкву-матір попленталася в приїми до дочки, хоч остання (це б то Московський Патріархат) із-за цього не могла для неї стати Церквою-матір'ю. То ж нині Київський Патріархат може, виправляючи помилки митрополита Гедеона, так само як і УПЦ Америки й Канади, за невисловленою порадю архієпископа звернутися до Константинопольського Патріархату з проханням надання йому статусу автокефальності.

УПЦ МП категорично відмовляється погоджуватися на почергове служіння з вірними УПЦ КП. Ситуація довкола храмів УПЦ МП у Херсонській області стала напруженою після того, як архієпископ Херсонський і Таврійський Даміан (УПЦ КП), керуючись 17 ст. Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», звернувся до обласної державної адміністрації Херсона з проханням передати у почергове користування 20 храмів УПЦ МП. У відповідь на таку заяву губернатор Херсонщини Б.Сіленков запропонував архієпископу Іонафану (УПЦ МП) розглянути можливість задовольнити прохання представників УПЦ КП. В УПЦ МП це розцінили як спробу УПЦ КП «витіснити канонічне Православ'я». Згадана ст.17 передбачає, що у почергове користування можуть передаватися культові будівлі та майно,

що є державною власністю, двом або більше релігійним громадам за їх письмовою згодою. Письмова відповідь від УПЦ МП не забарила-ся. У відкритому листі до херсонського губернатора архієпископ Херсонський і Таврійський Іонафан (УПЦ МП) наголосив, що «дії розкольників серйозно загострюють міжконфесійну ситуацію в місті» і що «почергове проведення богослужінь приведе до релігійного конфлікту загальноукраїнського масштабу». «У випадку дозволу почергового використання віруючі можуть позбавитися храмів, тому що, згідно з канонами Православної Церкви, віруючі не можуть молитися в осквернених розкольниками місцях. Практика почергового використання храмів може бути сприйнята віруючими як наруга над святинами, над їх релігійними почуттями і привести до масового протистояння між віруючими різних конфесій», – переконаний архієпископ Іонафан. Владика УПЦ МП вважає, що «у випадку задоволення місцевою владою вимог Київського Патріархату під загрозою дискредитації опиняться слова, справи, авторитет і державна політика Президента України В.Ющенка і політичні цілі «помаранчевої революції», це викличе негативний резонанс у міжнародних політичних і церковних колах». За словами архієпископа Іонафана, це питання перебуває «під пильною увагою» глави Відділу Зовнішніх Зв'язків Московського Патріархату митрополита Кирила.

pravoslavie.ru

Молитовний хід, учасники якого виступили проти втручання держави у внутрішні справи УПЦ МП, відбувся 6 квітня 2005 року в Києві.

Вірні цієї Церкви говорять про можливу передачу частини Києво-Печерської Лаври УПЦ КП, мотивуючи тим, що ця частина монастиря недавно була закрита для відвідувань. Організатором акції виступив Союз православних братств України. Хресний хід розпочався о 9 годині ранку від Києво-Печерської Лаври. Маршрут учасників молитовного ходу проходив повз Верховну Раду, адміністрацію Президента України через Європейську площу і Хрещатик до Софійської площі. Представникам державного керівництва України передали письмове звернення православних віруючих до Президента В.Ющенка. Рішення про закриття верхньої частини Лаври прийняла. (orthodoxy.org.ua)

В УПЦ МП обговорили місіонерську діяльність в армії. Головним питанням на зборах військового духовенства, які відбулися 12 квітня у Києво-Печерській Лаврі, стала необхідність більш інтенсивної підготовки священиків до місіонерської діяльності у Збройних Силах. На фо-

рум, організований Синодальним відділом зі взаємодії зі Збройними Силами та іншими військовими формуваннями, з'їхались представники усіх епархій УПЦ МП, які відповідають за роботу зі Збройними Силами у регіонах. Зібрання очолив Голова Синодального військового відділу архієпископ Львівський і Галицький Августин (Маркевич). Головною темою зустрічі була необхідність організації резерву священиків, які зможуть служити у військових частинах, оскільки кадровою проблемою є дуже гостро. Учасники прийняли звернення до Міністра оборони України, де окреслили бачення УПЦ МП ідеї створення капеланської служби в Збройних

Силах. (orthodoxy.org.ua) Ось тільки у Зверненні чомусь обійдено питання того, який патріотизм будуть формувати московсько-православні капелани. Чи ж для них Україна буде «окраиной» російської держави, а мова українська неблагодатною...?

Позовні вимоги Патріархії УАПЦ до Українського центру візантистики і патрології Шевченківський районний суд м.Києва задовольнив частково. Засідання суду відбулося 6 квітня 2005 р. Ук-

раїнський центр візантистики і патрології, колективне підприємство «Редакція газети «Наша віра» зобов'язали не чинити перешкод Патріархії УАПЦ в користуванні приміщенням Патріархії за адресою вул.Трьохсвятительська, 8 в м.Києві та звільнити зазначене приміщення. Суд зобов'язав Ісиченка Юрія Андрійовича (архієпископа Ігоря) не чинити перешкод Патріархії УАПЦ у здійсненні статутної діяльності та користуванні приміщенням Патріархії, звільнити зазначене приміщення та передати Патріархії УАПЦ всю фінансово-господарську, катехитичну документацію Патріархії, бланки цієї релігійної установи, всі наявні в нього ключі від приміщення Патріархії УАПЦ в будинку №8 по вул.Трьохсвятительській. (www.uaoc.info)

Перший в Україні журнал, присвячений російським старообрядцям, «Історія і культура старообрядників» – виданий в Одесі. До альманаху, презентація якого відбулася наприкінці березня, увійшли статті українських, російських, болгарських і румунських авторів. Вихід журналу присвячений 350-річчю виникнення старообрядницького розколу в Православній Церкві. В Україні, на територію якої свого часу перебиралися старообрядники, рятуючись від переслідувань царської влади, їх громади діють в Одеській, Вінницькій, Чернівецькій областях. У селі Біла Криниця Чернівецької області – колись відомому

центрі старообрядництва – відроджується один із найбільших старообрядницьких монастирів, про котрий писали в свій час Лев Толстой, Короленко і Герцен. (pravoslavnye.org.ua)

Відомого політичного маргінала Дм. Корчинського в дні нещодавнього перебування його в Москві прийняла практично друга особа Московського Патріархату митрополит Кирило. Про що вони говорили, то невідомо. Але такі візити лише «благословенням справ заради процвітання Росії» не обмежуються. «Братство» Дм. Корчинського існує... Воно комусь потрібне. Може Московсько-православній Церкві?

СВІТ ГРЕКО– І РИМО-КАТОЛИЦИЗМУ

Кардинал Любомир Гузар, Глава УГКЦ, «не має наміру форсувати ситуацію і самопроголошуватися Патріархом». Таку заяву кардинал зробив в інтерв'ю, опублікованому в номері авторитетного італійського журналу «30 днів», що редагується сенатором і экс-прем'єром Італії Джуліо Андреотті. На думку кардинала, новий Президент України Віктор Ющенко «тільки б виграв» від створення греко-католицького патріархату. Проте Глава цієї Церкви не має наміру діяти односторонньо й ускладнювати ситуацію. «Створення патріархату – це священна подія в житті Церкви і вона повинна відбутися в рамках закону», – наголосив кардинал Любомир. (www.religare.ru)

В УГКЦ буде свій Катехизм. 11 квітня 2005 р. у приміщенні Українського католицького університету відбулася Богословська науково-практична конференція, присвячена написанню Катехизму УГКЦ. Третій рік поспіль триває праця над написанням Катехизму УГКЦ «Христос – наша Пасха». Мета Катехизму – допомогти поглибити віру. Він призначений для вірних УГКЦ в Україні і в діаспорі. Його зміст має відобразити християнську віру, пережиту в тисячолітній київській традиції. Конференція, у роботі якої взяли участь владика Юліян Вороновський, Петро Стасюк, Ігор Возняк, розпочалася із вступного слова о.Мирона Бендика – координатора проекту написання Катехизму. Привітання учасникам конференції надіслав Глава УГКЦ Кардинал Любомир (Гузар). «Ваша сьогоднішня зустріч тим дуже важлива і цінна, що в ній добачаємо зародок нового спільного зусилля. З великою радістю вітаю цей перший збір і бажаю Вам гарних успіхів, а головне – оживлення тої глибокої свідомості важливості того, що стається, та Вашої в ньому творчої участі. Наша радість тим більша, що цей з'їзд відбувається в приміщеннях своєї власної наукової, богословської кузні – Українського католицького університету. Ця обставина утверджує в нас надію на плідний початок нової ери богословської науки», – сказано у посланні. За переконанням владика Петра Стасюка, єпарха для українців-католиків в Австралії, Новій Зеландії та Океанії, голови Синодальної катехитичної комісії УГКЦ,

Святе Письмо, твори отців Церкви, вчення отців УГКЦ, літургійні тексти, життя святих, документи соборів Церкви допоможуть зберегти і розвинути духовну спадщину, у якій буде виховуватися й рости християнська українська душа як в Україні, так і на поселеннях. «Можна сказати, що саме через відсутність такого Катехизму наша Церква сьогодні відчуває брак єдності, ідентичності, цінності обряду, а також релігійної свідомості. Не думаймо, що цей Катехизм розв'яже всі проблеми, але все ж таки він допоможе нам там, де є відкритість і добра воля відновити наше церковне літургійне життя, надасть нам єдності і порозуміння, саме через катехитичне служіння у Церкві і для Церкви», – наголосив єпископ. (www.ugcc.org.ua)

Основною причиною Голгофи УГКЦ, що почалася в квітні 1945 року, була не стільки атеїстична політика радянської влади, скільки її політика, зорієнтована на знищення будь-яких особливих форм вияву українського духовного життя. Це – стара політика російського імперіалізму. Її започаткував ще Петро I. Москва прагнула насадити на українських теренах свої форми релігійного життя. Сама назва Церкви – Українська і Греко-Католицька – вже дратувала її. Все мало бути російським і московським. До речі, настрої Російської Православної Церкви щодо релігійного життя України й нині є таким же. Москва всіляко протриватиме набуттю якоюсь Українською Церквою автокефальності. Згадаймо тут, що вона

чинить щодо Православ'я України і що вона вчинила щодо прагнень Ватикану надати УГКЦ статус Патріархату. Певно що є різні форми фашизму. Тут ми можемо говорити про московсько-православний.

60 років тому – 11 квітня 1945 року – почалася Голгофа українських греко-католиків. Було заарештовано 33 особи з керівництва Церкви. Серед них, як це свідчить інформація Львівського обкому компартії, були: 1 – митрополит (це – Йосиф Сліпий), 2 – єпископи, 20 – священників і т.д. Всі вони були реабілітовані Верховним Судом України 11 вересня 1991 року як «необґрунтовано засуджені»: «Репресію до них застосовано як до керівництва Греко-католицької Церкви з політичних мотивів». Нині УГКЦ порушила питання реабілітації себе як релігійної спільноти, що необґрунтовано переслідувалася.

Греко-католики України не вважають свою діяльність на Сході і Півдні України прозелітизмом. Про це йдеться у листі, який 9 квітня ц.р. владика Степан (Меньок), екзарх Донецько-Харківський (УГКЦ), направив в українські ЗМІ. Лист влади-

ки – це відповідь на лист-звернення митрополита Смоленського і Калінінградського Кирила (Гундяєва), голови Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату, до кардинала Вальтера Каспера. Єрарх Російської ПЦ засуджує «прозелітичну діяльність греко-католиків на півдні України». Важливість теми спонукає нас подати лист з незначними скороченнями: «Постійні закиди про прозелітизм, як щось таке, що приносить велику шкоду Російській Православній Церкві, спекуляція цим словом, породжують недовіру до чистоти намірів єрархії УГКЦ. Що таке прозелітизм? Прозелітизм – це насильне навернення або вербування вірних інших віровизнань, підступом або обманом до якогось іншого віровчення. Чи має це місце в нашій Церкві? Відповідаємо – Ні! Ми прибули сюди, щоб духовно обслуговувати наших вірних, яких сталінський режим порозкидав не тільки по всій Україні, але й в далеких просторах Росії, зокрема Сибіру. Коли вірні, які були охрещені в УГКЦ, але на даний час проживають в Сибіру, прийдуть у храм Російської ПЦ, то чи можемо ми це назвати прозелітизмом зі сторони РПЦ? Чи запитують священники цих храмів, можливо під час сповіді, наших вірних, в якій Церкві хтось був охрещений? Думаю, що не запитують, бо Таїнство Хрещення є важне як і в них, так і в нас, хоча деякі їхні священнослужителі твердять зворотне. А навіть як і запитують, то невже скажуть: «Ви не наші вірні і ми не можемо вас духовно окормлювати». Чому тоді не дати можливості

відкрити екзархат УГКЦ в Росії, щоб ми могли провадити душпастирську працю серед наших вірних? Ось тут РПЦ скаже, що вони перебувають під духовною опікою їхньої Церкви, діти вже охрещені у їх храмах, а людей старшого покоління залишилося дуже мало. Тепер повернемося до подій 1946р., т.зв. Львівського собору. Цей псевдо-собор, бо інакше його не назвеш, оскільки на ньому не було жодного владики УГКЦ – усі вони були арештовані, відбувався за прямою вказівкою органів КДБ і під їхнім керівництвом, насильно приєднав цілу нашу Церкву до Російської Православної Церкви. Такий насильницький акт ніколи і ніхто з представників цієї Церкви не назвав прозелітизмом, а це можна назвати і релігійним геноцидом. Ні, РПЦ це визнає «добровільним поверненням в лоно православ'я». Якщо так, то звідкіля взялося п'ять мільйонів наших вірних, як тільки наша Церква отримала свободу? Будьмо чесні перед собою і Богом, дорогі архиереї. Не боюся признатися, що я сам був охрещений в лоні Вашої Церкви, але це не завадило мені знайти ЄДИНУ, СВЯТУ, СОБОРНУ (ВСЕЛЕНСЬКУ АБО КАТОЛИЦЬКУ у грецькій мові, а не Православну, як ви її називаєте), АПОСТОЛЬСЬКУ ЦЕРКВУ. Термін «православний, православна» має відношення до віри, а не до Церкви. Я не сумніваюся, що процес шукання Христової Церкви йде і у Вашій Церкві серед Ваших архиереїв, священників і вірних. Можливо брак мужності серед Ваших богословів і церковних істориків не дає цьому процесу прискоритися. Ви менше

турбуєтеся про те, що секти заповнюють українські і російські простори, що найбільше число залежних від наркотиків і алкоголю, хворих на СНІД є на Сході і Півдні України, які Ви вважаєте своєю канонічною територією, а починаєте піднімати голос тільки тоді, коли десь щось почує про діяльність нашої Церкви на цій території. Адже всі правди віри є спільними для нас, бо ми маємо коріння у Православній вірі Володимирового Хрещення. Православні догмати (правди віри) вироблені на спільних Вселенських Соборах. Сьомий Вселенський Собор (787 р.) першим пунктом ставить признання Папою рішення Собору, аж тоді він може називатися Вселенським. Мироточива голова, якою так тішаться Києво-Печерські монахи, є головою Папи Климента, третього з ряду Римських Понтифіків. Константинопольська Церква була Церквою свого права зі своїм східним богослов'ям, Літургією, обрядом, але в лоні Католицької (Вселенської) Церкви. Так і Римська Церква, зі своїм відмінним обрядом, месою, була також Церквою свого права в лоні тієї ж Церкви, як й інші Церкви – Олександрійська, Антіохійська, Єрусалимська. В ході історії сформувалися два християнські світогляди – східний і західний. Але, як неодноразово говорив Папа Іван Павло II, «Церква повинна дихати двома легенями». Ми також додаємо, що в цьому організмі повинно бути одне серце і одна голова. В часі Хрещення Руси-України не піднімалося питання про неправдивість або про неправомірність

примату Папи. Апостоли слов'ян Константин (Кирило) і Методій звернулися за затвердженням перекладених церковних текстів старослов'янською мовою до Папи Римського Адріана II, а не до Константинопольського Патріарха. В римському храмі була відправлена перша Свята Літургія слов'янською мовою новосвяченими єреями слов'янського походження, яких рукопоклали за дорученням Папи Адріана II єпископи Формоз і Гаудерик. Папа Адріан II особисто висвятив на архієпископа Моравії й Панонії Методія, який одночасно став і Папським Легатом з доручальним листом до слов'янських князів. Розкол стався у 1054 р, а з ним і всі біди. Роль правдивої Церкви нести Євангеліє до людей, ідучи за словами Ісуса Христа: «Ідіть і навчайте всі народи...» (Мт 28.19;). Це є її місія. Коли роль Церкви зводиться до виконання церковних треб із зазначеними грошовими сумами, тоді вона перетворюється в якусь обрядову фірму, яка нічого спільного з Церквою не має. Думаймо про духовне відродження наших народів, а не шукаймо причин до непорозумінь між нами. Нива є дуже велика і для всіх на ній буде вдосталь праці. І не вдаваймося до шантажу представників Римського Престолу. Краще беремо за приклад світлої пам'яті покійного митрополита Никодима (Рогова), ректора Санкт-Петербурзької Духовної Семінарії, великого подвижника Церковної єдності. Нехай благословить нас всіх Господь! З братньою пошаною до Вас. Степан (Меньок), ЧНІ Екзарх Донецько-Харківський УГКЦ» (RISU)

З ініціативи генерального вікарія Харківсько-Запорізької дієцезії Римо-католицької Церкви при будівництві в Запоріжжі Храму Бога Отця Милосердного було споруджено копію Гробу Господнього. До підземного гроту веде символічна стежка страждань. Там вибудовано копії чотирнадцять стел – символів зупинок Ісуса на шляху його до Голгофи. Такі ж стоять за гробом Господнім в Єрусалимі. Підземний грот складається із двох приміщень, розрахованих на одночасне перебування там 20 осіб.

ЖИТТЯ ПРОТЕСТАНТІВ

Християни віри євангельської – п'ятидесятники, на відміну від деяких інших знаних протестантських церков України, були серед тих, хто вийшов на Майдан із засудженням свавілля кучмівської влади, нехтування нею християнських принципів людського співжиття. Ми бачили на трибуні Майдану Президента цієї Церкви Михайла Паночка. Ось як оцінила події того часу п'ятидесятницька газета «Християнская надежда»: «Мы категорически против того, чтобы верующие выходили на «баррикады» под теми или иными флагами, но мы и не за то, чтобы христиане безразлично взирали на страдания своего народа. Иисус не сидел на небесах, равнодушно наблюдая, как его творение, погрязшее в грехах, быстро движется навстречу гибели, но окунул в гущу человеческих страстей, несправедливости и злобы, и ради грешных людей не пожалел даже собственной жиз-

ни... Я против того, чтобы, имея возможность что-то изменить в окружающем нас мире, при этом не выходя за рамки Христового учения, мы безразлично наблюдали, как преступники в открытую, никого и ничего не боясь, водружают бандита на государственный пост... Если Церковь не хочет принимать власть из рук Христа и употреблять ее на утверждение на земле добра, на очищение общества от зла, то это ведет к её поражению». (№4)

Союз вільних Церков Християн віри євангельської в кінці березня провів в Києві конференцію, присвячену підвищенню лідерських навиків. Її організував і провів Місіонерський відділ Союзу. В роботі конференції взяло участь понад 70 пастирів і лідерів служіння різних християнських Церков. Тут були представники із християнських спільнот Церкви Світових Жнив, Посольства Божого, церкви «Еммануїл» та ін.

В Київському Будинку кіно з ініціативи адвентистської громади «Золоті ворота» і молодіжного клубу «Калейдоскоп» відбувся благодійницький концерт на допомогу дітям Беслану. В концерті взяли участь адвентистські музикальні колективи «Золоті ворота» і «Happy People» з Києва, «Qua Vadis» з Москви та «Сардіс» з Мінська. Незважаючи на те, що вхід на концерт був платним, зал був переповнений. Спонсорами концерту були Церква «Золоті Ворота», Адвентистське Агентство Допомоги і Розвитку України, Міжнарод-

не біблійне товариство та ін. Всіх приємно здивував професіоналізм виконавців. Концерт акцентував увагу, особливо молоді, на соціальних проблемах сучасного суспільства.

30 березня в Києві вчинено святотатство щодо службової квартири, щодо сім'ї та майна єпископа Української Лютеранської Церкви В'ячеслава Горпинчука. Чинила злочин група осіб спортивної форми. Лише втручання міліції допомогло припинити цинічне злодіяння. Вірні УЛЦ моляться за здоров'я потерпілих братів і сестер, вимагають від органів правосуддя не допустити в наступному такі безчинства.

Севастопольська громада українських лютеран закінчила підготовчий етап до реалізації свого будівельного проекту. Отримавши дозвіл на будівництво від міської влади, громада почала спорудження Храму Христа Спасителя. Храм буде збудовано в центральній частині міста. Територія ця знаходиться недалеко від транспортних шляхів. Будівлю храму буде добре видно. З місця його розташування відкривається напрочуд гарний краєвид на місто, Чорне море, Херсонес. Храм спроектовано у традиційному лютеранському стилі. Габарити приміщення 22 на 11 метрів. Якщо на другому поверсі буде зал для проведення богослужінь, то на першому розміститься офіс, бібліотека, недільна школа. Пастирем Севастопольської громади УЛЦ є Віктор Пащенко.

В громаді «Воскресіння» Української Лютеранської Церкви під час Біблійних уроків розпочалося дослідження можливостей християнського свідчення іудеям. Біблійні уроки проводять пастори УЛЦ.

ХАРИЗМАТИЧНІ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ

Пастор Церкви Посольство Боже Сандей Аделаджа з нагоди 11-річчя цієї релігійної спільноти був проголошений Заслуженим захисником прав людини. Це

звання знаному у світі пастору присвоїв Міжнародний комітет захисту прав людини. Нагородження відбулося в Київському Палаці спорту в присутності 15000 вірних. Сандею Аделаджи було вручено золотий знак почесності «Честь і гідність». Міжнародний Комітет захисту прав людини об'єднує 247 неурядові організації. Ним відкрито 44 представництва у різних країнах світу.

Лідер Християнсько-Ліберальної партії, один із відомих послідовників Церкви Сандея Аделаджи Леонід Черновецький подарував своїй дружині Аліні унікальний автомобіль «Мерседес-Макларен». Вартість подарунку – 4 млн. гривень (плюс 1 млн. мита). От тільки питання до цього щиро віруючого Леоніда Черновецького: Наскільки етичними є хизування такими подарунками в нинішніх складних українських умовах?

Церкви не повинні чекати допомоги ззовні, від одновірців із закордону, а самі заробляти гроші. До такого висновку приходить Олег Бесараб – пастор церкви «Скинія Святого Духу» з Маріуполя. «Для мене тема бізнесу надто важлива, хоч я не хотів би вживати це слово, бо багато християн розглядають зайняття бізнесом як поклоніння момоні, що віддаляє від Бога», – каже пастор. Надіючись на чийсь допомогу, ми тим самим культивуємо лінощі, а їм не місце в церкві. (*Християнська надежда.* – № 3)

МУСУЛЬМАНИ В УКРАЇНІ

Мусульмани Євпаторії попередили Міністерство оборони про можливе самозахоплення земель релігійного призначення. Близько 100 мусульман Євпаторії вийшли 8 квітня на Літній провулок, що навпроти мечеті Хан-Джами, вимагаючи повернення земель релігійного призначення. Спільну акцію з недопущення транспорту і робочого персоналу до гаражів підприємства «Август» організував Євпаторійський регіональний меджліс кримськотатарського народу і громада соборної мечеті Хан-Джами. За словами члена меджлісу кримськотатарського народу З.Якубова, акція мала на меті привернути увагу суспільства до проблеми повернення мусульманській громаді міста землі, що належала їй з давніх часів, але з середини 50-х років була незаконно передана структурам Міністерства оборони.

(www.interfax-religion.ru)

Орган Духовного Управління мусульман України газета «Мінарет» застерігає від читання певних видань. Зокрема в березневому числі газета просить Аллаха огородити вірних від читання книга «Суфийское целительство». Тут також говориться про послідовника вчення Сайда Кутуба ліванця Фейсала Мавляві. Останній очолює одну із так званих «фундаменталістських партій», що має назву «Джама'ат Аль-Ісламія». Газета застерігає від читання газети цієї партії «Аш-Шіхаб». Водночас «Мінарет» рекламує книгу «Заблуждение ваххабитов», видану видавництвом ДУМУ.

Протягом останніх 90 років в Україні не було жодного хафіза – людини, яка на пам'ять знає весь Коран. Декілька років тому в Сімферополі було утворено ісламську школу «Рідван», де почалася підготовка хафізів. Вивченням Корану тут зайнято 20 учнів віком 14-19 років. Протягом трьох років, поруч із заняттями за програмою загальноосвітньої школи, юнаки вивчають арабську мову, основи ісламу, інші предмети. Використовуються авторитетні методи заучування Корану. І ось перший успіх – учень школи Сулейман Валієв досконало вивчив Коран. На це у нього пішло півтора роки. При цьому хлопець і загальноосвітню школу закінчив із золотою медаллю. Ще троє юнаків планують завершити заучування Корану до початку місяця Рамадан. Зрештою всі 20 учнів школи стануть хафізами. Сулейман розповідає, що коли він був ще маленьким, то з подивом і недовірою сприймав повідомлення,

що є люди, які напам'ять знають таку велику книгу як Коран.

Представники МАОО «Арраїд» є частими гостями у сиротинцях Криму. Ось у квітні вони відвідали дитячий будинок в селі Строганівка Сімферопольського району, де проживає 130 сиріт від 2 до 6 років. Діти одержали подарунки – гості з великим задоволенням дивилися концерт дитячої самодіяльності. Багато зусиль в налагодженні цього шефства прикладає голова Кримського осередку Міжобласної асоціації громадських організацій «Арраїд».

ГУДЕЙСЬКИЙ СВІТ

33 рабини найбільших іудейських громад України, в тому числі і головний рабин України Азріель Хайкін, вимагають від єврейських діячів припинити втручання у внутрішньополітичні конфлікти в країні, не підтримувати ту чи іншу сторону, бо ж це «може привести не до миру і злагоди, не до зміцнення толерантності і взаєморозуміння, а до негативних наслідків... Тисячолітня історія діаспори, – нагадують рабини, – вчить, що кожного разу, коли євреї втручаються у справи народів, серед яких вони живуть, це йде на шкоду насамперед самим євреям». Рабини також закликали духовних лідерів усіх конфесій звернутися в ці дні до своїх парафіян із закликом до миру і любові.

Всі громади, що входять до Релігійного об'єднання громад Прогресивного іудаїзму України, урочисто відсвяткували свято Песах

у відповідності із традицією та її розвитком. Рабин Олександр Духовний, лідер руху Прогресивного іудаїзму в Україні, під час урочистої трапези – седеру – підкреслював, що єврейський народ наче дитя, що вийшло з черева матері на свободу, ще продовжує свій розвиток. Седер є кульмінацією свята. Рабин Духовний привітав усіх присутніх із святом свободи і побажав їм усіляких гараздів. Він підкреслив, що бути фізично вільним ще недостатньо, щоб бути вільним духовно. Тільки духовна і фізична свобода роблять людину незалежною та свободомислячою. «Прогресивний іудаїзм дозволяє нам залишатися громадянами України й розвивати наші єврейські традиції. Іудаїзм – це ми. І ми прийшли, щоб передати наші єврейські традиції дітям», – підкреслив Духовний. (*Володимир Матвєєв*)

Посол Ізраїлю Наомі Бен-Амі вважає, що в Україні багато політиків і вчених мають хибне розуміння сіонізму. «Сіонізм – це національний рух єврейського народу за створення і існування своєї держави. І ніякого відношення до боротьби «за світове панування» сіонізм не має. Тому мені дивно чути висловлювання, – зауважила посол, – що вони «антисіоністи», але не «антисеміти». Сподіваюся, що події «помаранчевої революції» дають нам підставу вважати, що в наш час український народ вже тяжко буде спрямувати на пошук ворогів серед іновірців». (*Столич. новости.* – №12)

Будівництво в Умані найбільшої в Європі синагоги на грані зриву. Відомо, що щороку до міста приїздять десятки тисяч євреїв-хасидів, щоб поклонитися могилі праведника Рабі Нахмана із Берислава. Лише минулого року у вересні тут побувало біля 30 тисяч паломників із двадцяти країн світу. Організацією паломництва, а також реконструкцією Великої уманської синагоги займаються Всесвітня Рада Бреславських Хасидів і Міжнародний благодійницький фонд імені Рабі Нахмана. Проте в останньому вони довірилися не чесним на руку ділкам з Умані. І ось тепер – суд. Лідер благодійницьких організацій 92-річний рабин Єхієль Дорфман навіть звернувся з листом до Президента України з проханням втрутитися в ситуацію.

В Києві відзначено 15-річчя із дня заснування фонду «Орах Хаїм». На зустрічі випускників єврейської гімназії інтернату №299 «Орах Хаїм» головний рабин Києва та України Яків дов Блайх сказав, що ця подія – це лише перший крок на шляху об'єднання єврейської молоді України. Передбачається створення Київської єврейського студентського центру. Учасники зустрічі відвідали мацелкарню в Головній синагозі Києва на Подолі, випічка якої йде не лише на Київ, а й в зарубіжжя – країни СНД, Францію, Німеччину і навіть Аргентину.

17 березня серед дня якийсь антисеміт намалював на стіні Київської синагоги (синагоги Бродського) свастики. Ховаючись за припарковани-

ми автомобілями, він так і залишився непоміченим камерами спостереження. Відтак іудейська громада не зможе присікти вже не вперше це явище в судовому порядку. Ціпа-відбувайла вона здогадково шукає в МАУП. Подібне нахабство скоїли невідомі і щодо Івано-Франківської синагоги: розбито вікна, намальована свастика.

Будинок синагоги «Нер-Тамід» в Сімферополі, який є історичною пам'яткою, в цьому році вже п'ять разів зазнав пљондрування невідомими. Негідники вибивають камінням вікна, малюють на стінах гасла «Бей жидов!». Лідери єврейських спільнот Криму вбачають у цьому відгомін того антиіудейського спектаклю, який затіяли певні політичні сили в Росії.

Житомир відвідали головний рабин Рима Рікардо Шмуель Дісней та голова єврейської спільноти Рима Леон Пасерман. Це сталося на запрошення емісара хасидського напрямку Хабад Любавіч Шлома Вільгельма, нині – головного рабина Житомира і Центральної та Західної України. Гості відвідали місцеву єврейську школу «Ор Авнер», ознайомилися з обладнанням школи, класами та кошernoю їдальнею. Для відвідувачів був організований виступ танцювального та хорового колективів. «Донедавна євреї Європи не знали і

навіть не могли представити, що тут, в Україні, існує настільки сильна єврейська громада. І сьогодні, бачачи це маленьке, але яскраве вогнище єврейства, я бажаю йому ніколи не вгасати, і щоб навколо цього багаття збиралося усе більше євреїв», – сказав глава єврейської громади Рима. Гості також відвідали інститут «Махон Менахем», що знаходиться у приміській зоні Житомира, побували на екскурсії в міському музеї космонавтики, відвідали місця поховань хасидських праведників у Бердичеві, Меджибожі і Гадячі. (www.fjc.ru)

Єврейська і євреечолована російськомовна преса України висловлює своє невдоволення реєстрацією Міністром Української Консервативної партії, очолованої ректором МАУП Георгієм Щокіним. Вказані журналісти вважають, що ця партія є відверто ксенофобською, расистською. Їх не влаштовує те, що в Статуті ККП, зокрема, записано: «Партія виступає за пріоритет представників українського етносу у всіх владних структурах. Водночас ми проти будь-яких проявів расизму, фашизму, в т.ч. нацизму й сіонізму». І далі: «Ми проти введення поняття «політична нація», за яким ховається відсутність провідної ролі в державі титульної нації, її культури, а також традицій». Партія проголосує пріоритет «етносу» в державному масштабі. Водночас вона засуджує офіційну ідеологію Ізраїлю сіонізм. Ось тільки незрозуміло є логіка газетярів: якщо вони схвалюють ідею сіонізму, то чому вони заперечують

право українського етносу на дещо аналогічну ідеологію УКП? (Стол. новости. – №12)

В Києві відбулися збори представників всіх єврейських громад України. Учасники заходу засудили висловлену народним депутатом Тягнибоком думку про росіян, німців і жидів (його вислів) як окупантів. Водночас визнано як образу називання євреїв жидами. Відповідаючи, Тягнибок сказав: «Я не виступав і ніколи виступати не буду проти нацменшин. Я не антисеміт і ніколи ним не був. Це чийсь замовлення – створити проблему, а потім її вирішувати. Якщо проблема в слові «жид», то на Галичині всі так говорять, а я сам галичанин».

НОВІ РЕЛІГІЇ УКРАЇНИ

Київська громада Єдиної Віри Церкви Останнього Заповіту відсвяткувала 14 квітня в гідропарку одне з основних свят своєї Церкви – свято Єдності, свято великого Відродження. Сповідивши про заснування цього свята, духовний Вчитель Віссаріон порівняв його з образом Весни, де саме слово «весна» утримує в собі велику сукупність понять – пробудження, розквіт, потепління, любов. Вносячи це свято у святе Писання, Вчитель нагадав про таїнство спасіння 144 тисяч. Велике таїнство цього числа він розкриває так: «Чотирнадцять, чотири і тисячі спасуться, тобто число і місяць, які показують День, що став великим символом Єдності. Цей день і мав стати визначальним у житті людей. А скільки з

вас увійде у число спасіння – вирішуйте самі своїми трудами, своїми щирими спонуканнями. Адже лише чисте серце знаходить дивовижні крила, що дозволяють летіти над Вічністю». Віруючі громади прослухали літургію в аудіо-запису, запалили невеличке багаття як символ любові. Ставши навколо нього і піднявши вгору руки, вони славили Отця Небесного. (С.Артемович)

Буддистська громада ордену Ніпподзан Мьоходзі – одна із багатьох східних релігій, які є в Україні, вийшла на Майдан, щоб висловити підтримку борцям з кучмізмом, виявити прагнення без застосування сили вирішити проблему зміни влад. Барабанний бій їх вчителя Дж.Терасави і спів мантри Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо чутно було на багатьох вулицях Києва. Громада порушила перед Київською мерією питання спорудження в столиці Ступи миру, які є вже в багатьох країнах світу. Активним проповідником цієї ідеї постає донецький чернець ордену С.Коростельов.

МІСТИКА

Знайшли Біблію в кишені – відразу висновок: це – якийсь сектант. Так інформувала газета «Факты» про самовбивство невідомого на території Києво-Печерської Лаври. 26-літній чоловік вистрибнув з 60-метрової висоти Лаврської дзвіниці. Журналісти вважають, що самогубець здійснив якийсь сектантський ритуал, пов'язаний з жертвоприношенням. А між тим причина такого акту невідомого так і залишається невідомою.

РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

РЕЛІГІЯ І СВІТ

Американці більше довіряють Біблії, ніж Дарвіну. Це засвідчило опитування, проведене телекомпанією NBS, проведене серед дорослого населення США. Якщо на підтримку еволюційної теорії висловилося 33% опитаних, то біблійну версію походження людини підтримало 57% респондентів. Правда, й останні не були однотайними. 80% з них висловилися за буквально біблійне розуміння творіння Богом людини, а 20% вважають, що поява людини на Землі є виявом Божого Провидіння, що було супроводжувало процес появи людини.

Недавно видана карта релігійно-го складу населення Росії вперше з'явилася в електронному виді. Вона розміщена на сторінці «Релігія» (<http://www.interfax-religion.ru>). Електронна версія зроблена таким чином, що користувач може буквально «під лупою» розглянути будь-як точку на карті Росії, щоб ознайомитися з конфесійним складом даного регіону чи місцевості. Карта складена на основі польових досліджень, статистики міністерства юстиції і даних останнього перепису населення. На ній відображені місця компактного проживання прихильників основних релігійних традицій і показані окремі громади – біля ста релігійних напрямків, що існують у

Росії. Керівником колективу укладачів карти став ведучий російський фахівець з географії релігій і конфесійному складу населення РФ академік РАЕН Павло Пучків.

Усе більше канадців, особливо молодих, починають ходити в Церкву. До такого висновку дійшла відома канадська вчена, соціолог Реджинальд Біббі. Дослідниця заявила, що «ознаки нового життя» проявляють практично всі християнські деномінації – як католицька і протестантські Церкви, так і «нетрадиційні» релігійні організації. За словами професора, у порівнянні з кінцем 90-х років відвідуваність храмів зростає на 4-5%. Дані останніх досліджень приведені в книзі «Неспокійна Церква». Під час опитування, які Біббі і її колеги провели в 2003 році, 26% канадців заявили, що ходять у церкву приблизно раз на тиждень, тоді як у 2000 році таких був всього 21%. Дослідження також показало, що 22% з тих, хто регулярно відвідує християнські богослужіння, є молоді люди у віці 15-19 років. Ще 50% опитаних заявили, що з радістю ходили б на служби, якби в них «була причина». На думку Біббі, подібні причини останнім часом з'являються – Церкви робляться ближче до людей, намагаючись зацікавити їх богослужіннями, а не відводячи парафіянам роль «глядачів». За даними католицького архидіоцезу Торонто, 43-48% жителів

епархії, які називають себе католиками, щотижня ходять на месу. Це значно вище, ніж у цілому по Канаді, де реально практикують віру лише 20% номінальних католиків. У своїх дослідженнях Біббі не торкалася росту чисельності нехристиянських деномінацій, проте конфесійна картина канадського суспільства стає усе більш і більш строкатою. За десять років (1991-2001 роки) мусульманське населення країни збільшилося більш ніж удвічі, стало на 80% більше буддистів і сикхів.

Одночасне відзначення християнських свят єднає вірних різних конфесій цієї світової релігії. Це засвідчило цьогорічне відзначення за «новим стилем» у Фінляндії Великодня католиками, лютеранами і православними. Вони мають відповідно такий відсоток серед вірних країни: 0,5%, 84% та 1,1%.

Новий Закон Казахстану про свободу совісті ставить під загрозу свободу віросповідань в цій країні, яка в той же час претендує ледь не на центр світового релігійного життя. Нове законодавство може помітно обмежити права християнських спільнот, а також діяльність іноземних місіонерів. *(Християнський мир. – №11)*

Не пов'язувати тероризм і релігію закликав прем'єр-міністр Іспанії Хосе Луїс Родрігес Сапате́ро у своєму виступі на ювілейному самміті Ліги арабських держав. За його словами, «не існує ніякого виправдання вбивствам і терору». «Не можна поєднувати тероризм з одно-

го боку, і релігію, культуру й цивілізацію, з іншого», – підкреслив іспанський прем'єр. «Релігія завжди була основою і своєрідним інструментом для співробітництва й співіснування між народами, і ми не повинні робити помилок, зв'язуючи ці поняття воедино, – сказав Сапате́ро. – Ідеї тероризму нав'язуються силою і не мають нічого спільного з релігією». Крім того, глава іспанського кабінету міністрів вказав на необхідність розвитку діалогу між цивілізаціями з метою протидії викликам сучасності і вирішення низки нагальних проблем. При цьому він підкреслив, що однією з першочергових проблем є боротьба з бідністю і забезпечення гідного існування всім народам земної кулі. Зокрема, він закликав до поживлення партнерства між східною і південною частинами Середземного моря, підкресливши, що Іспанія, що має давні зв'язки з арабським світом.

Члени Міжрелігійної Ради Росії не бачать сенсу включати у свій склад російських католиків, заявив виконавчий секретар Ради Роман Силантьєв. «Рада споконвічно задумувалася саме як міжрелігійна структура. Це означає, що кожна релігійна традиція – християнство, іслам,

іудаїзм чи буддизм – може бути представлена в ньому тільки одним релігійним напрямком», – пояснив Р.Силантьєв. Про те, що російські католики хочуть бути представлені в Раді, заявив напередодні глава католицької митрополії в Росії Тадеуш Кондрусевич. Коментуючи його слова, Р.Силантьєв підкреслив, що, хоча Римо-Католицька Церква є найбільшою релігійною організацією у світі, «питома вага католиків у Росії вкрай невелика і, за найбільш оптимістичними оцінками, складає третину відсотка. Це означає, що католики помітно поступаються чисельністю старообрядникам, вірмено-григоріанам і протестантам. Причому останні 15 років їхня громада не росте, а зменшується. Тому навіть у випадку розширення Ради, католики будуть запрошені в неї лише в четверту чергу». На думку Р.Силантьєва, існуючий формат Ради найбільш удалий для рішення поставлених перед ним завдань. Її рішення і домовленості з владою не спрямовані проти католицької громади, яка при необхідності може розраховувати на їхню допомогу.

Представники провідних релігійних громад Росії виступають за законодавчу заборону використання своєї символіки «тоталітарними сектами». Про це повідомив журналістам депутат Мосміськдуми М.Москвін-Тарханов після депутатських слухань із проблем поширення тоталітарних сект у Росії. У слуханнях взяли участь керівник Центру реабілітації жертв нетрадиційних релігій православний свя-

щеник Олег Стеняєв, рабин Олександр Лакшин і член Ради муфтіїв Росії, верховний муфтії азійської частини Росії Нафігулла Ашіров. «Останнім часом ми зіштовхнулися з великою проблемою, коли тоталітарні секти і різні окультні групи прикриваються символікою традиційних релігій. Так, наприклад, на їхніх рекламних листівках можна знайти хрести, напівмісяці, зірки Давида. Використовуючи ці символи, вони залучають нічого не підозрюють людей у свої мережі», – відзначив М.Москвін-Тарханов. Він вважає, що заборона повинна також поширюватися на рекламу окультних послуг у газетах, на радіо і по телебаченню. У цій рекламі багато обману, оскільки цілителі щосили використовують православні ікони, хрести й інші атрибути традиційних релігій, обманюючи простих людей. Одночасно депутат відзначив, що поки що ідея законодавчої заборони існує тільки на словах, конкретний документ – проект закону, чи розпорядження постанови буде підготовлений пізніше.

Відділ зовнішніх Церковних зв'язків Московського патріархату і Московський державний інститут міжнародних відносин підписали угоду про співробітництво. Доку-

мент передбачає розширення бази для підготовки працівників закордонних установ Руської ПЦ, організацію конференцій, семінарів й круглих столів, проведення наукових досліджень, підготовку публікацій на теми, присвячені ролі релігійного фактору в сучасній політиці і міжнародних відносинах. Планується також проведення лекцій з сучасних церковно-державних і зовнішніх церковних зв'язків для студентів і викладачів Інституту, проходження студентами й аспірантами практики у Відділі зовнішніх зв'язків і інших установах РПЦ. Як зазначив ректор Інституту Анатолій Торкунов, підписана угода лише оформила вже існуючі форми взаємодії. У 1997 р. в цій державній установі був створений науково-дослідний центр «Церква і міжнародні відносини», який нині здійснює дослідницьку й освітню роботу з теми «Роль релігій у сучасній політиці і міжнародних відносинах». Фахівці з Інституту регулярно беруть участь у засіданнях Всесвітнього російського народного собору, Різдяних читаннях тощо. Як бачимо, через деякий час і від російських дипломатів годі буде чекати незаангажованості (в інтереси Російської ПЦ) і нейтрального ставлення до релігійних проблем.

У Фінляндії лютерани, католики і православні разом зустрічають Великдень. Незважаючи на те, що в Західній Європі й Росії Великдень припадає на різні дні, у Фінляндії лютерани, католики і православні завжди святкують Пасху в один день – за Григоріанським календа-

рем. Євангелічно-лютеранська церква у Фінляндії має найбільше число послідовників: 84% фінів із п'яти мільйонів населення охрещено в лютеранську віру, 1,1% (з них – 0,6% – росіяни) – у православну і менш 0,5% – у католицьку. Християнська віра поширилася у Фінляндії ще до початку Х століття.

Священнослужителі у Фінляндії тепер можуть спокійно ходити в магазини, що торгують спиртними напоями. Це право вони офіційно одержали після того, як духовний капітул місцевої Лютеранської церкви поставив крапку в суперечці про допустимість для представників духовництва бувати в подібних закладах. Приводом для розгляду даної справи послужила скарга, подана одним з віруючих на священнослужителя міста Кемі, який купив газету в місцевому магазині монопольної торгівлі спиртними напоями «Алко». На думку позивача, таке поводження священника ображає почуття віруючих. Проте, у ході розгляду даного інциденту духовний капітул не побачив у діях священника з Кемі нічого негожого: у Церкви немає однозначних правил, які б жорстко регламентували спосіб життя своїх служителів.

КАТОЛИЦИЗМ

На відміну від умов роботи попередніх конклавів, коли кардиналів замурували в Сикстинській капелі, цього разу, відповідно до вказівок папи Івана Павла II, ночували зі всіма вигодами в новенько-

му готелі «Будинок святої Марти», будівництво якої обійшлося Ватикану в 20 млн. доларів. Кардинали, дотримуючись даної ними клятви, в час роботи конклаву не спілкувалися зі світом. Із 115 кардиналів, які брали участь в роботі конклаву, 114 було висвячено Папою Іваном Павлом II. Конклав уклався в одну добу.

Відкрилися нові подробиці про замах в 1981 році на життя Папи Івана Павла II. Виявляється, що російський КДБ прилучив до «усунення польського Римського папи» спецслужби НДР та Болгарії. Це стало відомо після нещодавно розсекречених документів у Німеччині. Вважають, що якби не цей замах, то Іван Павло II мав би на цей час ще добре здоров'я.

У Ватикані відбулася прем'єра телефільму «Кароль: людина, яка стала Папою». Сюжет фільму охоплює життя Понтифіка до моменту, коли він зійшов на Римський престол. Роль Войтили виконав 33-річний польський актор Петро Адамчик. За його словами, основним завданням було не скопіювати поведінку та жести Івана Павла II, а окреслити символи, які дають уявлення про цю велику особистість. Коли Папа дізнався про те, що готується фільм про нього, то сказав: «Чи ви збожеволіли – знімати фільм про мене? Що такого я наробив?» При перегляді фільму кардинали не висунули якихось зауважень, лише сказали, що в деяких епізодах драматичність трохи перевищена.

В Чикаго біля кафедрального собору відбулася акція протесту монахинь Домініканського ордену. Вони висловили своє невдоволення тим, що у виборах Папи беруть участь лише чоловіки. Учасники акції палили паперові шарики, від яких йшов розовий дим. Це – в піку тому білому диму, який над Сикстинською капелою сповіщав про обрання Бенедикта XVI.

Відзначення Воскресіння Господнього – Пасхи в цьому році для римо-католицької Церкви було водночас радісним і сумним. Традиції відзначення були порушені відсутністю тяжкохворого Папи. Хоч він і з'явився у своєму вікні на 15 хвилин, але йому не вистачило сил прочитати благословення «Місту і світу», що, згідно традиції, має робити перша особа Церкви. Послання читав кардинал Анджело Содано, а Папа лише ворухив губами. Суботні урочистості провів німецький кардинал Йозеф Ратцінгер. Із-за відсутності Папи-поліглота прийшлося відмовитися від святкового поздоровлення народів світу їхніми ж мовами. У зв'язку з хворобою Папи владу в Церкві було поділено між чотирма кардиналами – держсекретарем Анджело Содано, префектом конгрегації науки віри Йозефом Ратцінгером, префектом конгрегації у справах єпископів Джованні Баттістою та папським вікарієм Римської дієцезії Камілло Руїні.

Католицька Церква Колумбії підключилася до захисту природи, зокрема рідких різновидів її тваринного і рослинного світу. Так, заборо-

нивши приходити до храму в пасхальні дні з гілочкою воскової пальми, Церква в такий спосіб зберігає це рідкісне дерево, а заодно зберігає і жовтих папуг, яких лишилося в Колумбії ледь півтисячі і які розводяться лише у восково-пальмових заростях.

Католицький архієпископ Зім-бабве Пій Нкубе закликав до нена-сильницької боротьби з режимом одного з найодіозніших диктаторів світу Роберта Мугабе. Мугабе є президентом цієї африканської країни з 1980 року. Перемога його партії під час чергових парламентських виборів неминуча. Її, як і в минулі роки, забезпечує фальсифікація наслідків виборів. Закликаючи до народного повстання, владика при цьому послався на досвід України осені минулого року.

Католицькі єпископи Європи, Близького Сходу й Азії створили науковий центр і міжнародний журнал «Oasis», присвячений діалогу з ісламом. Керівником Центру є кардинал Анжело Відколу. Виступаючи на презентації цієї ініціативи в ЮНЕСКО, він закликав до діалогу між християнською і мусульманською культурами. Як заявив кардинал, діалог у рамках заснованої ним ініціативи передбачається вести з мусульманськими інтелектуалами і релігійними діячами. Вони будуть запрошені у Венецію, Каїр чи Париж. На думку Анжело Відколи, взаємопроникнення цивілізацій – це не наївна ідея, а реальний історичний процес, що розвивається завдяки міграціям,

торговим відносинам і туризму. Не нам визначати імміграційну політику. Але християни і мусульмани, будь те в Європі чи на Близькому Сході, повинні жити разом. В Італії швидко росте кількість змішаних шлюбів. Так що це схрещування – реальність. Але це також і шанс. Немає більш реалістичної ініціативи, аніж зважитися на діалог громади з громадою, віри з вірою, мови з мовою. Це особисте свідчення віруючого припускає наявність сильної, але динамічної самобутності. Вона може носити ексклюзивний характер і породжувати усі відомі форми нетерпимості, але вона може бути також відкритою і здатною до діалогу на рівних із самобутністю інших. Незважаючи на те, що представники християнських меншин на Близькому Сході, в Азії й Африці, як правило, більш критично дивляться на іслам, ідея культурного діалогу виходила саме від єпископів Близького Сходу, Пакистану й Індонезії – регіонів, що найбільшою мірою страждають від міжнародної напруженості й ісламістських рухів, відзначив Анжело Відколу. Саме вони просять допомогти християнським меншинам, що живуть пліч-о-пліч з мусульманами. Те, що сьогодні відбувається в Лівані, Єгипті, Ізраїлі, на палестинських територіях, має життєво важливе значення для збереження рівноваги в цьому регіоні і для наших громад, вважає кардинал. Ліван – один з останніх християнських просторів на Близькому Сході. Потрібно зробити все, щоб допомогти християнським меншинам там залишитися. На думку

кардинала, необхідно зажадати від ісламських країн зробити все, щоб захистити свободу кожного віруючого, який живе і працює на їхній землі, дати кожному, яку б віру він не сповідав, можливість для здійснення своєї волі.

ПРОТЕСТАНТИЗМ

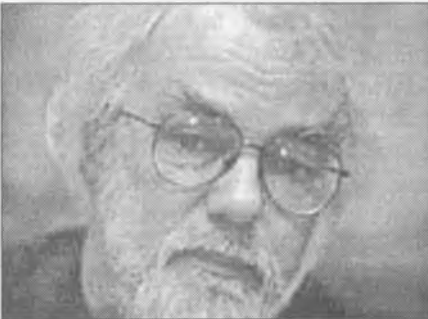
Берлінський суд визнав неприкінці березня легальний статус Церкви Свідків Єгови, що фактично означає визнання за єговістами тих прав, якими користуються католицька і лютеранська громади. Свідки Єгови домогалися визнання в судах протягом 15 років. Влада Берліну, яка виступала опонентом цієї релігійної організації в суді, вимагали заборонити її як секту. Відомо, що єговісти заборонили своїм послідовникам будь-які операції з переливанням крові – їхні супротивники в суді будували звинувачення на тому, що «свідки» піддають у такий спосіб ризику життя дітей, а також руйнують родини. Проте суд знайшов доказову базу позивачів недостатньою – проти єговістів свідчили колишні члени організації, а судді не врахували їхні показання. «Якщо зі ста чи двохсот тисяч Свідків Єгови 10-15 осіб виступають із критикою організації, чому б не послухати колишніх католиків, як вони будуть відзиватися про Католицьку Церкву?» – заявив на суді американець Ричард Кеслі, який вже багато років є одним з лідерів цієї організації в Німеччині. З офіційним визнанням статусу організація Свідки Єгови одержала ті

ж права, що й дві основні деномінації Німеччини – Католицька і Лютеранська Церкви і ці права поширюються поки тільки на федеральну землю Берлін. Свідки Єгови зможуть будувати свої будинки, збирати церковний податок, а також одержувати податкові пільги. За словами Кеслі, його організація не має наміру користатися всіма цими перевагами. «Для нас головне – проводити збори і проповідувати, претендувати на право збирати податок ми не будемо», – підкреслив лідер німецьких єговістів. Відповідно до діючого в Німеччині законодавства, кожен німець, якщо він є парафіянином Католицької чи Лютеранської церкви, повинний сплатити на рахунок своєї деномінації 10% від загальної суми своїх податків. Члени інших Церков цього податку не платять так само, як і атеїсти. Глава Євангелічної ради Німеччини єпископ Вольфганг Хубер піддав рішення берлінського суду критиці. «Мене дуже здивувало, що суд додав так мало значення доказам, що представив сенат Берліна», – заявив він. Свідки Єгови декларують повний політичний нейтралітет – їм не дозволяється служити в армії, висловлювати вітання прапорам чи національною символікою будь-якої держави. При нацистах «свідків» відправляли в концтабори, їхня діяльність також була заборонена після війни в ГДР. Домігшись визнання своїх прав у німецькій столиці, де знаходиться штаб-квартира Свідків Єгови, ця організація тепер буде боротися за свої права у п'ятнадцяти інших землях федерації.

Усього в Німеччині нараховується близько 166 тисяч єговістів.

Церква Християн віри євангельської в російському Єкатеринбурзі піддається постійним нападам з боку православних активістів, яких підтримує єпархіальний місіонерський відділ Російської Православної Церкви. Перед будівлею, в якій п'ятидесятники проводять свої богослужіння, щонеділі проводяться пікети. Останнім часом чорнорукоточки стали більш агресивними. Плакати, які паплюжать Церкву «Нове життя» стають все більше нахабними. Перед цими молодиками в уніформі і військових беретах виступав відомий православний «сектознавець» Олександр Дворкін.

Тільки 25% англіканців знають, що главою Всесвітньої Англіканської Церкви є Роуен Вільямс. Англіка-

ни про свою релігію знають не більше, ніж про інші релігії. Хоч більшість британців вірять в Бога і потойбічне життя, але вони майже нічого не знають фундаментальні догмати християнства.

Духовний лідер англіканської Церкви архієпископ Кентеберійський

Роуен Вільямс виступив із засудженням абортів і на захист законодавчих ініціатив з їх обмеженням. «Для більшості християн, а не тільки для католиків, не можна вважати аборт чимось іншим, як знищення людського життя», – сказав англіканський прелат.

Провідний авторитет Англіканської Церкви з питань літургії єпископ Солсбері Девід Стенкліфф вимагає від принца Чарльза покаятися перед колишнім чоловіком своєї давньої подружки Камілли Паркер-Болулз за перелюб. Бо ж, будучи чоловіком принцеси Діани, він мав статеві зв'язки з Камілле, що, власне, й призвело до її розлучення.

Англіканські церковні школи надзвичайно популярні у англійців. Ілюстрацією цього буму може служити той факт, що директор католицької початкової школи в Лондоні М.Гілlestі записала свою дочку не в свою, а в англіканську школу, пояснивши це тим, що живе неподалік. За британськими законами, релігійна громада будь-якої деномінації може відкрити свою школу, одержавши фінансування від держави. Церковні школи, таким чином, вписуються в систему «суспільної», тобто безкоштовної освіти. В даний час церквам Англії належать менше ста середніх шкіл, і ріст їхньої популярності спонукав лідерів деномінації про відкриття найближчим часом ще сотні подібних навчальних закладів. «Висока якість освіти в церковних школах – от що в першу чергу притягує батьків, – заявив національний директор розвитку шкільної освіти в Церкві Англії

Д.Уїттінгтон. – Батькам потрібна якісна освіта для їхніх дітей, а також для них важлива етична сторона навчання – моральне виховання й дисципліна». За словами Уїттінгтона, останнім часом в Англії з'явилися 29 нових англіканських шкіл – у більшості випадків це колишні світські установи, батьки учнів яких вирішили передати ці школи в керування Церкви.

Євангельські церкви Білорусії знаходяться в надто складній ситуації. Перереєстрацію релігійних організацій тут почали із з'ясування їх права на володіння земельними ділянками, на яких побудовані молитовні будинки. Але для того, щоб одержати паспорт на землю, потрібно сплатити за неї надто великі кошти. Не маючи можливості їх сплатити, спільноти вірних залишаються поза законом. Пастор Церкви Євангельських християн-баптистів м. Червєня розповідає про ту складну ситуацію, в яку попала тут громада баптистів із-за того, що молитовний будинок пропонують знести, мотивуючи це необхідністю розширення кладовища, а для придбання землі під новий і на саме будівництво нового коштів немає.

ПРАВОСЛАВ'Я

Вселенський Патріарх Варфоломій I без якихось підспудних осудів висловив свій глибокий смуток у зв'язку зі смертю Папи Івана Павла II. Особливу заслугу Понтифіка владика вбачає у його прагненнях возз'єднати Східну і Західну гілки християнства. «Своїм внут-

рішнім поглядом Іван Павло II бачив єдність християнства й працював для реалізації цієї єдності. Його смерть є тяжкою втратою не лише для католиків, а й для всього християнства, для міжнародної спільноти загалом, для всіх людей, які прагнуть миру та справедливості».

Побиття православних місіонерів в Єкатеринбурзі підриває правові основи держави і є порушенням свободи слова, вважає Московський Патріарх Олексій II. У такий спосіб він прокоментував розправу правоохоронних органів Єкатеринбургу над Олександром Дворкіним та його прихильниками, збори яких міліція прийняла за несанкціоновану акцію. «Я з великою тривогою почув повідомлення про це насильство над відомим борцем з тоталітарними сектами, компетентним ученим і безстрашним проповідником. Постраждали й інші люди, у тому числі – священник», – заявив Патріарх. – Ми живемо у вільній країні, де воля слова гарантована Конституцією, і будь-яка перешкода, тим більше правоохоронними органами, поширенню свободи слова підриває правові основи нашої держави». **Відзначимо, що «РП» вже не раз писала про діяльність О.Дворкіна, в т.ч. й в Україні.** Його лекції спричиняють зростання міжконфесійної напруги в тих регіонах, де він виступає. Ненависть, яку він сіє до т.зв. «тоталітарних сект» (а під це визначення в нього потрапляють практично всі Церкви, окрім Російської ПЦ), повернулася до нього самого – тепер вже його лекцію міліціонери прийняли за «збіговись-

ко тоталітарної секти». Можна собі лише уявити, як поведатся в Росії із тими людьми, які не мають таких покровителів, як Олексій II...

Патріарх Московський Олексій II зробив спробу заспокоїти жителів російської столиці, які побоюються, що соціальна карта москвича може містити печатку антихриста. «Сьогодні багато говорять про число «666», про проблему Індивідуальних податкових номерів (ІПН). Ми і надалі будемо зустрічатися з такого роду проблемами, тому що рано чи пізно введуть соціальну карту москвича, введуть нові паспорти з відбитками пальців, з фотографією сітчатки ока. Але це не печатка антихриста!» – підкреслив Патріарх, відповідаючи напередодні на питання учасників засідання єпархіальної ради Москви. Олексій II відзначив: «Напевно знайдуться деякі нерозумні «младостарці», які будуть проповідувати, що це вже і є печатки антихриста, будуть знову сіяти паніку і страх». При цьому Патріарх закликав пам'ятати: «Якщо ми будемо зсередини підривати Церкву такими слухами і байками, то нічого доброго не буде».

Хресний хід православно-монархічних організацій, присвячений 88-й річниці ікони Божої Матері «Державна» відбувся в Москві. Хід очолили біля сотні членів Союзу православних хоругвоносців. Усього в процесії нараховувалося до 500 осіб. Вони пройшли від Слов'янської площі до собору Василя Блаженного. Учасники акції виступили за

православну монархію, проти «антихристової глобалізації» і «агресивного секуляризму». «Мета наших зборів – прославляння царствених мучеників і сприяння моральному відродженню народу», – повідомив керівник акції Л.Сімонович. За його словами, цар Микола II не відрікався від престолу, і «обман народу й армії, що відбувся», не можна пояснити нічим іншим, як масонською змовою. «У Росії ще буде православна монархія», – завірив тих, хто зібрався, заштатний священник Олег Стороев. Серед учасників акції – люди різного віку, переважно літні й молоді. Ікона Божої Матері, іменована «Державна», була знайдена в селі Коломенському під Москвою 15 березня 1917 р., у день зречення від престолу царя-мученика Миколи II. Як говорить переказ, жителька слободи Перерва Євдокія Адріанова в лютому 1917 р. бачила два сни, у яких їй було відкрите місце перебування стародавньої чудотворної ікони Богородиці – церква в Коломенському. Євдокія відправилася в Коломенське і разом з настоятелем храму вона знайшла почорнілу від старості ікону. На ній відкрилося зображення Богоматері, що сидить на троні з Дитиною Ісусом. Цариця Небесна була написана зі знаками царської влади: у червоній порфірі, з короною на голові, зі скіпетром і державою в руках. Тому ікону відразу стали називати «Державною». Звістка про те, що під Москвою відбулося чудесне явище нової ікони, швидко облетіло Росію. І незабаром великі групи прочан стали приїжджати в Коломенське, шукаючи допомоги Цариці Небесної.

Через якийсь час майже в кожному храмі з'явився список з «Державної» ікони. Служба й акафіст їй були складені за участю патріарха Тихона. Після революції чудотворний образ зберігався в запасниках Історичного музею. У 1990 р. ікона була повернута в Коломенське, і зараз є головною свяติною Казанського храму.

Патріарх Московський Олексій II висловив надію на те, що церковний розкол в Україні можна здолати без втручання в це держави. «Сподіваємося, що розсудливість запанує», – сказав Патріарх. Але при цьому він нічого не сказав про пряме втручання російського Президента у православну ситуацію в Україні, про те, що очолювана ним Церква практично є державною в Росії і він в своїх діях практично виконує волю Московської влади щодо збереження церковної імперії з прицілом на відтворення на її основі зрештою і якоїсь імперії політичної.

В Російській ПЦ мирянські православні організації часто виходять з-під контролю Церкви. Про це говориться в міркуванні Синоду цієї Церкви, яким було засуджено ініціативу деяких мирянських організацій проведення «покаяного хресного ходу» з нагоди річниці убивства святих страсотерпців – імператора Миколи II та членів його родини. У цьому зв'язку Синод нагадав, «що в Церкві існують цілком визначені форми здійснення Таїнства Покаяння, укорінені у Священному Переказі й освячені багатовіковою традицією», відступ від якого є

«невиправданим і зайвим». «Покайне осмислення історичної трагедії не повинне супроводжуватися твердженнями про незмінну й унікальну прийнятність для православних християн того чи іншого державного ладу, – відзначили члени Синоду. – Визнаючи право священнослужителів індивідуально висловлювати приватні думки з різних питань, Синод з жalem відзначає, що останнім часом деякі пастирі і, на жаль, навіть архиєреї, дозволили собі брати участь у колективному підписанні текстів, які розходяться за змістом із Соборними визначеннями. Це фактично приводить до створення груп, які нехтують соборними рішеннями, організують висловлення односторонніх думок, не поділюваних усією Церквою. Синод визначає, що такі дії суперечать канонічному соборному ладу Церкви, і вказує на їхню неприпустимість для священнослужителів», – говориться в документі.

Московський Патріархат в своєму листі на ім'я кардинала Вальтера Каспера – глави Папської ради з християнської єдності – висловив своє невдоволення заявою Львівської провінції Ордену редemptористів УГКЦ щодо необхідності розгортання місіонерської роботи на півдні України, зокрема в Одеській і Запорізькій областях. Московських батюшок схвилювало це і вони поспішили висловити свій гнівний осуд цього як нової хвилі прозелітизму. Звертає на себе увагу те, що претензії до Ватикану виявляють не Українські православні церкви, а

Церква імперіаліст, яка розглядає українські терени як свою вотчину.

Ієрархія Московського патріарху згодна з рішенням Конституційного суду РФ, що забороняє створення партій на релігійній основі. «На Заході християнські демократичні партії відстоюють саме християнські цінності, що радикально відрізняються від переконань невірних, у числі яких заборона абортів і евтаназії, відмова від несправедливих воєн і одностатевих шлюбів», – заявив заступник голови Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського патріархату протоієрей Всеволод Чаплін. Напередодні суд визнав, що в деяких країнах партії діють на основі ідеології християнської демократії. При цьому він висловив здивування з приводу того, що наявність таких партій у Росії суд визнав неможливим, посилаючись на багатоконфесійність і багатонаціональний склад населення країни, особливості функціонування провідних віровчень, їхній вплив на соціальне життя, а також на те, що в Росії політичні партії і релігійні об'єднання ще не придбали міцний досвід демократичного існування. Подібну аргументацію суду представник Церкви назвав «більш ніж дивною». «Незрозуміло, чому на Заході це можна, а в Росії не можна, тим більше що Росія аж ніяк не більш багатоконфесійна, ніж більшість країн Європи», – сказав священик. На його думку, «не так важливо, як називається партія, головне – що люди повинні мати можливість утверджувати в політиці свій

світогляд, у тому числі і релігійний, навіть якщо він не збігається з інтерпретацією так званих загальнолюдських цінностей». На думку В.Чапліна, поки досвід існування партій, що ідентифікують себе як християнські і православні, у Росії не дуже вдалий. «Мова йде про організації, що слабо виявили себе в політиці чи не виявили себе зовсім», – пояснив він. У той же час священик відзначив, що відповідно до Соціальної концепції, прийнятої на Архиєрейському Соборі в 2000 році, Російська православна церква відкрита до співробітництва з будь-якими політичними організаціями, у тому числі і з тими, котрі іменують себе християнськими і православними.

Патріарх РПЦ Олексій II є главою власне російської Церкви, а не Церкви, що виходить за кордони Російської Федерації. Саме такий висновок можна зробити з його виступів на конференціях, при зустрічах з великими особами, коли бере участь в офіційних заходах. Для прикладу, вручаючи нагороду міністру закордонних справ Росії С.Лаврову, Олексій II сказав: «Ви займаєте високу посаду міністра закордонних справ в непростий для нашої країни час...».

На думку патріарха Московського Олексія II, у світі не існує глобального протистояння християнства й ісламу. «Якщо кілька років тому цілком звичайними були слова про тероризм як про глобальне протистояння християнства й ісламу, то сьогодні, – заявляє патріарх, – є очевидним, що такого роду суд-

ження далекі від істини й можуть розпалювати нові конфлікти». Боротьба з тероризмом – загальна справа віруючих різних релігій, а тому велике значення відіграватиме міжрелігійний діалог та взаємодія представників різних конфесій. Патріарх особливо підкреслив, що такий діалог «ніколи не передбачав розмивання віросповідних основ релігій, а, навпаки, збереження релігійно-культурної ідентичності залишається запорукою успіху спільних дій».

Патріарху Московському Олексію II вручена нагорода – «Золота зірка за вірність Росії». Предстоятель Церкви нагороджений «за працю за утвердження духовних і патріотичних ідеалів й об'єднання співвітчизників». Приймаючи нагороду від голови Комітету Держдуми у справах ветеранів М.Ковальова, предстоятель Церкви сказав, що бачить у ній «знак суспільного визнання служіння всієї Російської православної Церкви». Олексій II підкреслив, що «єднання народу є загальною метою держави і Церкви», і закликав «рішуче протистояти тим силам, які прагнуть роз'єднати людей за національними і релігійними ознаками».

Патріарх Московський Олексій II став лауреатом громадської премії «Професія – життя». Премія присуджується за видатний особистий внесок у духовне відродження нації, за внесок у зміцнення здоров'я людини і народу, розвиток медичної науки і технологій, практичної лікарської діяльності, охо-

рони навколишнього середовища. Лауреатам за 2004 рік премію вручили в залі церковних соборів храму Христа Спасителя. У своєму зверненні до учасників урочистої церемонії Олексій II відзначив, що високого рівня здоров'я народу не можна досягти без щиро відданих своїй справі лікарів, які піклуються не тільки про тілесне, але й про моральне благополуччя особистості. Найсучасніші досягнення медицини не зможуть врятувати людини, яка забула, що її тіло є «храм Божий». За його словами, православна Церква в Росії робить всі можливі зусилля, щоб перевірені століттями духовні і моральні цінності знову стали визначати суспільний клімат у Росії. У цьому, впевнений предстоятель РПЦ, «наш порятунок як народу і держави».

Старообрядницький церковно-архітектурний ансамбль «Рогозька слобода» буде відновлений протягом найближчих двох років. Про це повідомив мер Москви Ю.Лужков. «Ми постараємося в короткий час, за пару років, привести тут усе до порядку», – сказав Лужков. Мер пообіцяв, що церковно-архітектурний ансамбль стане «історичним центром Старообрядницької церкви. Це шановна і шанована багатьма людьми конфесія.

Вона має багато прихильників», – відзначив Ю.Лужков. Він повідомив також, що 2005 рік є ювілейним для Російської православної старообрядницької Церкви. «Цього року відзначається 100-річчя розпечатання вітварів, тобто визнання Старообрядницької церкви як самостійної конфесії». Відповідно до розробленої містобудівної концепції відродження духовного центру старообрядників, буде добудовано храмовий комплекс Різдва, відновлено основний службовий корпус «Будинку причту» і дитячий притулок. Також буде проведено озеленення території, відновлення священного ставку «Купіль», інженерних комунікацій, транспортно-пішохідної системи доріг, демонтовано конструкції недобудованого плавального басейну. Ансамбль Рогозької слободи був закладений у XVIII столітті з дозволу Катерини II. Імператриця зробила це у пам'ять про подвиг старообрядників, які відкрили двері своїх будинків і притулків для тисяч москвичів, які захворіли на чуму в 1776 році. У радянські часи Слободі була завдана велика шкода – було зруйновано багато житлових будинків, в т.ч. й частково будівлю храму Різдва, богодільні й господарські будівлі. На звільненому місці було побудовано житлові будинки Московського заводу автоматичних верстатів.

Видання енциклопедичного ілюстрованого словника «Старообрядництво в Росії» стане можливим завдяки підтримці московської влади. Крім словника, буде організована історико-краєзнавча виставка «Москва старообрядницька», а також ство-

рений відеофільм, присвячений 100-річчю дарування свободи совісті і розпечатанню вітварів старообрядницьких храмів на Рогозькому цвинтарі. Ці заходи присвячені святкуванню столітнього ювілею відродження духовного центру старообрядників у Москві – Рогозького цвинтаря. На проведення свята з бюджету міста виділено близько 3 млн. рублів.

МУСУЛЬМАНСЬКИЙ СВІТ

Духовний лідер Ірану та глава держави аятола Алі Хаменеї назвав твердження американців про наміри Ісламської Республіки створити свою атомну бомбу «фантазією». «Іран не переслідує жодних цілей щодо створення ядерної зброї, оскільки це не дозволяє іслам», » сказав Хаменеї. Але що цікаво. Іранська ядерна програма розпочалася ще в 1974 році, коли країною правив союзник США шах Реза Пехлеві. Американці тоді не тільки не засуджували Іран, а певно ще й допомагали йому в здійсненні цієї програми. Змінити мирний тон на агресивний спонукало їх повалення шахського режиму і вихід Ірану із проамериканського блоку СЕНТО, анулювання Тегераном американо-іранського військового договору. Ось тоді США почало боятися за свої військові бази в регіоні Близького Сходу, за свого вірного союзника Ізраїль, бо ж вони знаходяться в радіусі досяжності іранських ракет. Проте навряд чи міжнародне співтовариство погодиться на нову авантюру Америки. Досить йому «іракської брехні» американських вояків, які так і не вия-

вили в цій країні зброї масового знищення, із-за чого й почали проти неї агресію.

Необхідно допомогти традиційному ісламу перемогти реакційні течії, мракобісся і тим самим підірвати можливості терористів, вважає президент Узбекистану Іслам Карімов. Він також заявив, що «є традиційний освічений іслам, а є войовничий іслам, що усе більше й більше набирає силу». До войовничого ісламу І.Карімов відніс такі релігійні організації як «Хізб ут-Тахрір», «Аль-Каїду», «Братів-мусульман» та їм подібні. «Це той самий войовничий іслам, що хоче підім'яти під себе півтора мільярда сповідувачів традиційного ісламу, підмінюють віру політикою, прагнуть зробити усіх своїми сліпими адептами, перетворити іслам у знаряддя боротьби з християнством й іншими віросповіданнями, – сказав І.Карімов. Усередині ісламу йде боротьба, і від того, хто переможе в ній, буде залежати майбутнє». Спроби пофарбувати мусульманство в терористичний колір, начебто той же бен Ладен презентує весь іслам, «відштовхують ісламський світ і створюють ще велику напруженість у відношенні до іншого світу», вважає І.Карімов.

У США та Канаді жінки провели п'ятничний намаз як імами. Це категорично заборонено в ісламі, але поступово стає нормою. Аміну Вадуд (у Нью-Йорку) та Асліма Алладдін-Маджід (у Торонто) прочитали про-

повіді і керували молитвою в змішаній аудиторії в місцевих мечетях. Присутні в залі – як чоловіки, так і жінки – підтримали нововведення. Намази, проведені жінками, викликали категоричний осуд в усьому ісламському світі. Це було розцінено як безрозсудна акція, зроблена з подачі антиісламських сил. Справа в тому, що, згідно з шаріатом, жінка не може керувати п'ятничною молитвою, тому що вона для неї взагалі не є обов'язковою. Тому намаз, яким керували жінки, вважаються недійсними. Як бачимо, фемінізація, яка вже давно є актуальною для християнства (відомі вже і жінки – єпископи), поступово приходить й в іслам.

Графа «релігійна приналежність» у пакистанських паспортах нового зрізця відновлена. Таке рішення схвалив федеральний Уряд Пакистану після довгих дебатів. Крім того, вирішено писати на обкладинці паспорта «Ісламська Республіка Пакистан», а не просто «Пакистан», як планувалося спочатку. На засіданні кабінету міністрів був присутній прем'єр-міністр Пакистану Шаукат Азіз. Рішення було прийнято, незважаючи на гостру критику з боку деяких членів кабінету. У Пакистані з

минулого року вводяться паспорти нового зрізця, які містять код для комп'ютерної авторизації. Цікаво, що раніше графи про релігійну приналежність в паспортах не було – вона з'явилася в пакистанському паспорті в 1980 році за рішенням тодішнього військового диктатора Зія уль-хака. Проте її ліквідація викликала гостру критику і навіть акції протесту в середовищі пакистанських фундаменталістів.

В Москві обговорюється ідея про обрання єдиного муфтія Росії. «Не-

обхідно провести Всеросійський з'їзд муфтіїв, засудити на ньому тероризм і ваххабізм, та обрати єдиного муфтія країни», – таку заяву зробив радник президента РФ Асламбек Аслаханов на першому Міжнародному мусульманському форумі «Іслам за мир». «Від того, що ми об'єднаємося і створимо єдину вертикаль, ми тільки виграємо. Я думаю, що це питання назріло», – підкреслив Аслаханов. Він виступив також за введення в школах предмета про основи релігії, висловивши разом з тим серйозні претензії до підготовленого підручника з цього предмету. Радник президента думає також, що сьогодні в Росії необхідна телепередача, яка повинна показувати добрі традиції й

звичаї народів Росії. «Щоб кожен мусульманин відчув, що він – громадянин Росії», – пояснив Аслаханов.

Президент Росії В.Путін підніс жінкам своєї країни радісний, на його погляд, подарунок – вбивство Президента Чечні-Ічкерії Аслана Масхадова. Але цим самим він поховав надію на мирне вирішення питання долі чеченського народу. Відтепер всі ініціативи переходять до польових командирів. Вони не вибиратимуть (це за нинішніх умов повністю зрозуміло) методи боротьби. Війна розвиватиметься по всьому Північному Кавказу вже не стільки під гаслами боротьби за свободу, скільки під гаслами джихаду – священної боротьби мусульман. Смерть Масхадова посилила позиції радикальних ісламистів, які прагнуть перенести боротьбу на російську територію, а там шукай їх як вітер в полі. Оцінюючи ситуацію, вдова академіка А.Сахарова Олена Бонар сказала: «У пошуках національної ідеї, виставляючи напоказ свою відданість Богу, нові вершители долі Росії брешуть про міжнародний тероризм, так само брешуть, ніби шукають пам'ять солдат, які загинули 60 років тому. Тих солдат, які своєю кров'ю здобули перемогу, яку вони привласнюють собі. Ті – були солдатами, а ці – кати і бандити». Чеченський народ бореться за свою свободу вже скоро два століття. Його не поставити на коліна. Це – героїчний народ. Впертість Москви не дати йому свободу неможливо пояснити енергетичними міркуваннями. Головна причина – її прагнення до домінування в регіонах і ненажерли-

вому прагненні до підпорядкування собі чужих земель. (*Українська газета*. – №10)

Рада муфтіїв Росії прийняла Єдиний освітній стандарт з ісламської релігійної вищої освіти. Уніфікація навчальних програм дозволить створити єдиний освітній простір, єдину систему, яка перешкоджатиме поширенню екстремістських і сектантських течій. Серед професійних дисциплін, що ввійшли в стандарт – історія архаїчних і неісламських релігій, нові релігійні рухи, державне законодавство про релігію, філософія і віровчення ісламу, мистецтво публічної мови, основи ісламського права, ісламська етика і моральність, течії і секти в ісламі. Основною іноземною мовою визнано арабську. На черговому засіданні Ради з ісламської освіти в Казані буде обговорюватися Єдиний стандарт з середньої освіти. Рада також прийняла рішення провести переатестацію імамів місцевих релігійних організацій мусульман, які входять до складу Ради муфтіїв Росії.

Екстремістське мусульманське угруповання «Аль-Каїда» прагне одержати ядерну зброю й інші види зброї масового знищення для боротьби з ворогами ісламу. Глава МАГАТЕ Мохамед аль-Барадеї звернувся до всіх країн, які мають таку зброю, вжити заходів для забезпечення її охорони.

Парламент Ірану – меджліс – всупереч мусульманській традиції дозволив іранкам вдаватися до абортів. Правда, документ ще має одержати

схвалення ще такого надпарламентського органу як Наглядова Рада, яка складається переважно із представників духовенства.

Приціл ісламських бойовиків в Лівані зорієнтований на тих ліванських християн, які виступають за виведення сирійських військ з країни. Так, потужний вибух знищив торгівельний центр «Альта Віста» в містечку Каслік, що належав християнам. В християнському передмісті Бейрута вибухнув автомобіль. Просирійським елементам Лівану приписують також замах на життя лідера опозиції Рафіка Харірі.

Згідно ухвали Ради муфтіїв Саудівської Аравії, шлюби з примусу відтепер вважаються несправедливими. Забороняється заставляти жінку виходити заміж за того, хто їй не подобається, і забороняти їй виходити заміж за того, кого вона обрала. Великий муфтії шейх Абдул Азіз заявив: «Батько, який в старий спосіб буде прагнути «ощасливити» свою доньку, буде ув'язнений до того часу, поки він не змінить свій намір». Характерно, що жінки в Саудівській Аравії не мають права на участь у виборах, показувати своє обличчя стороннім чоловікам, водити автомобіль, подорожувати наодинці.

У Ємені можуть бути закриті 24 тисячі ісламських шкіл. Як заявив заступник міністра шейх Ях'я ан-Наджар, будуть закриті всі медресе, діяльність яких не відповідає вимогам закону про освіту і здійснюється без нагляду урядових відомств. Ви-

сокопоставлений чиновник підкреслив, що рішення про закриття ісламських шкіл було прийнято радою міністрів Ємену з метою «осушити джерела екстремізму». Приводом до закриття незаконних навчальних установ став антиурядовий релігійний заколот начолі з богословом Бадруддіном аль-Хаусі. У ході його придушення урядовими військами в травні-червні минулого року загинули сотні людей.

Перша в історії Ісламська олімпіада відбулася в Саудівській Аравії, в чотирьох її містах – Мецці, Медині, Джідді та Таїфі. В змаганнях з програмою із 15 видів спорту взяли участь спортсмени з 55 країн. Характерно, що це були лише чоловіки. Відкрив ігри на стадіоні короля Абдул-Азіза в Мецці принц Абдель бін Абдель-Азіз. Рішення про проведення цієї Олімпіади було прийняте на конгресі Організації Ісламська конференція ще в 2001 році. «Цей захід, – говорилося тоді, – шанс розкрити значення братства мусульман через призму спортивних змагань».

Консервативні ісламісти погрожують вбивством пакистанській кінозірці Меєрі. Мотивом вбивства для них слугує те, що актриса в фільмі «Назар» цілує актора Ашміта Павела, який належить до індуїзму. Помірковані ісламісти закликають Меєр вибачитися за скоєний нею гріх.

Саудівська Аравія, разом з декількома іншими ісламськими країнами, планує до кінця року запустити штучного супутника Землі для

спостереження за Місяцем. Супутник дозволить тим мусульманським державам, які живуть за місячним календарем, точно визначати початок кожного місяця, час релігійних обрядів і свят. У даний час тільки в Саудівській Аравії працюють шість комітетів з спостереження за Місяцем, щоб прийти до єдиної думки ім «потрібно багато часу, зусиль і дискусій». Супутник точно фіксуватиме місячні фази, дозволить зняти ці розбіжності. Крім спостереження за Місяцем, супутник буде використовуватися для вивчення процесів забруднення атмосфери, міграцій сарани, а також пошуку районів незаконного вирощування наркомістких рослин. Супутник планується виготовити в Італії.

БУДДИЗМ

Однією із головних священних реліквій буддистської релігії є фрагмент кістки, яку вважають частиною пальця Будди. Нещодавно її привезли із китайського міста Сіань, куди вона попала десь через два століття після смерті Будди, до Гонконгу. Десятки буддистських монахів у помаранчевих тогах провели урочисту церемонію зустрічі реліквії в гонконгському аеропорту. До цього святиня була лише в Тайланді і на Тайвані.

ГУДАЇЗМ

Заборонити діяльність єврейських релігійних та національних організацій вимагають православні віруючі Росії. В Генпрокуратуру та Державну Думу Російської Федерації на-

правлено кілька листів із такою вимогою. Цю інформацію підтвердив заступник голови комітету Держдуми РФ з інформаційної політики Олександр Крутов (фракція «Родіна»). «Громадськість ставить такі питання, і їх треба розглядати», – заявив депутат. За його словами, «питання – є, проблема – є, і вони повинні вирішуватися». За повідомленнями російських ЗМІ, автори звернення в Генпрокуратуру вимагають заборонити в Росії всі релігійні і національні об'єднання, засновані на моралі «Шулхан аруха» – іудейського кодексу поведження. Серед підписантів листів (а таких понад 5 тисяч) фігурують відомі митці, науковці. Наприклад, письменник Василь Белов, відомий московський скульптор В'ячеслав Кликов, академік Ігор Шафаревич, генерал-полковник Леонід Івашов та інші. Нагадаємо, що наприкінці січня 19 депутатів із фракцій «Родіна» і КПРФ направили колективне звертання в Генпрокуратуру РФ із проханням перевірити єврейські релігійні й національні організації, які, на їхню думку, розпалюють національну ворожнечу, і вжити заходів аж до заборони їх діяльності. Це звертання одержало широкий, у тому числі негативний, суспільний резонанс. З осудом антисемітизму виступили Держдума і Рада Федерації. Нові хвилі листів та настійливість їх підписантів свідчать про те, що російське суспільство серйозно хворе на антисемітизм.

Ефіопські євреї – фалаші переселяються в Ізраїль. Влада країни має намір евакуювати їх всіх до 2007 року. Нині в Ізраїлі проживає понад

100 тис. фалашів. Їх історичні корені відходять ще в часах біблійного царя Соломона і цариці Савської. Після імміграції чорношкірі африканські євреї приймають іудаїзм.

Десятки видатних рабинів сучасності підтримали заклик до заборони книги ортодоксального рабина Носона (Натана) Сливкіна за те, що в його книзі міститься заява: «Світ старший, ніж про це пише книга Буття». Рабинів також не влаштовують фрази на кшталт «мудреці могли помилятися із деяких наукових питань», «вік нашого світу – мільйони років» тощо. Рабини заявляють: «Всім відомо, що вік нашого світу 5, 65 тисяч років».

У Великобританії факти антисемітизму зросли в 2004 р. на 43% порівняно із попереднім роком. А це – 532 випадки проти 375. В 83 випадках вони виявлялися у фізичних розправах. Мало місце поширення антисемітської літератури, вандалізм на кладовищах тощо.

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІ

В Росії з'явився новий різновид християнства – «Церква матінки Фотинії Світлоносної» або «Воскресаюча Русь». Громада цієї течії діє в селищі Велика Єльня під Нижнім Новгородом. Засновниця її – Світлана Фролова (нині – матінка Фотинія). Громада вважає, що друге пришествя Ісуса Христа вже відбулося. На Землі нині

наявні сім Апостолів і сім Антихристів. Фотиніївці поклоняються Богородиці і вшановують як земне втілення апостола Павла Президента Росії Володимира Путіна. Портрет останнього висить в храмі поруч з іконостасом. Матінка Фотинія твердить: «Путін, як і апостол Павло, прийшов у світ, щоб повернути в істинну віру якомога більше людей. Йому зараз важко, але за ним все одно йдуть». Згідно вчення секти, патріарх Олексій II є втіленням Понтія Пілата. Його покликання – не допустити нового розп'яття Христа. Цікаву інформацію подає преса про матінку Фотинію. Вона нібито в 1996 році була засуджена на півтора року за шахрайство.

Церква Ісуса Христа Святих останніх днів вже має свої громади і на Африканському континенті. В конференціях колу та округу двох територій, що об'єднують громади Ефіопії, Нігерії, Гани, Мозамбіка та Зімбабве, брали участь член кворуму 12-ти Апостолів Р.нельсон і член президентства сімдесятників М.Бейтмен. Старішина Нельсон освятив Ефіопію для проповідування Євангелія. «В цьому африканському народі є щось прекрасне, що не полишає тебе, коли залишаєш цю країну», – сказав він.

Мормони є вже в понад 160 країнах світу. В 2004 р. їх кількість сягла 12 мільйонів. Вона є однією із найшвидше зростаючих конфесій США. Мексика, після США, стала країною, де кількість мормонів перевищує мільйон. Скоро скільки ж їх буде в Бразилії. Вже більше половини

членів Церкви мешкають поза США. Вони розмовляють 178 мовами.

ІНШІ РЕЛІГІЙНІ ТРАДИЦІЇ

Заручини японської принцеси Саяко з чиновником Токійської міської адміністрації Іосікі Куроді відбулися у повній відповідності до традицій національної релігії Японії сінто. Спочатку посланець Куроді повідомив головного розпорядника імператорського палацу про бажання того, кого він представляє, вступити в шлюб з принцесою. При цьому для нареченої були передані подарунки: два свіжих ляцца, три бутылки сако – рисової горілки і два відрізи шовкової тканини. Це все – за традицією. Проте після весілля (а воно буде восени) Саяко втрачає статус принцеси, бо ж вийшла заміж за людину не благородної крові. За добровільно втрату Саяко монархічного титулу їй виплатять як компенсацію 1,5 млн. йен. При цьому тривоги японців зросли, бо ж правлячий нині 67-річний імператор Акіхіто – 125 імператор з родини коронованого ще десь 660 років імператора Дзімму – не має наступника по чоловічій лінії, бо ж друга його донька принцеса Масако народжує лише дівчаток. Японська громадськість ініціює прийняття закону, згідно якого на троні могла б бути і жінка. Згідно традиції релігії сінто (гласно – відкинутої, а негласно – існуючої) імператор є земним віддзеркаленням богині Сонця Аматарасу.

Весільні традиції індуїзму надто різноманітні. Вони містять величезну

кількість ритуалів. Насамперед мова йде про наречену: вона має бути розкішно вбрана і добре загримована. Вона не може з'явитися перед гостями з неприкрашеними і спеціально розмальованими руками й ногами. При цьому прагнуть орнамент нанести чим більш незрозуміліший. До того ж, ноги оздоблюють срібними ланцюжками. На руки – від зап'ястя до ліктя – одягають ще й браслети – індійський символ жіночого благополуччя.

За кількістю сатаністських громад – біля п'ятдесяти – Франція виїшла на друге місце в Європі після Італії. Розвитку моди на чорну романтику сприяють фільми про вампірів, чарівників, демонів. Ритуальною святинею на чорних месах сатаністської організації «Орден дев'яти ангелів» служить гітлерівський опус «Майн кампф». Тривожним виявом сатанізму в останні роки стали погроми на кладовищах і зростання самогубств серед молоді. Остання залучається в сатаністські громади за допомогою спеціальних веб-сайтів. (*Мир.* – №7)

У Москві сьогодні нараховується близько 30 сатаністських сект. Такі дані навела на слуханнях, що відбулися у Мосміськдумі, голова комісії з охорони суспільного здоров'я Л.Стебенкова. «За нашими відомостями членами цих сект є понад 2 тисячі осіб. Ці групи презентують близько 20 різних напрямків, – сказала Л.Стебенкова. – Представникам виконавчої і законодавчої влади, релігійних і громадських організацій необхідно разом із правоохоронними органами розробити

заходи з протидії таким деструктивним течіям». Учасники депутатських слухань прийшли до думки, що в діях такого роду організацій є склад злочину, передбаченого статтями Кримінального кодексу – 243 (ушкодження пам'яток історії і культури), 244 (наруга над тілами померлих), 245 (жорстоке поводження з тваринами), 213 (хуліганство), 214 (вандалізм) й ряду інших, а самі організації попадають під дію статей 239 (організація об'єднань, що зазіхають на особистість громадян) і 282 (організація екстремістського співтовариства). На слуханнях відзначалося, що у своїй діяльності сатаністи часто поєднуються з неонацистськими, екстремістськими й злочинними організаціями та співтовариствами. Членами сатаністських громад є переважно молодь, якій подобається сатаністський спосіб життя. Незрозумілі ритуали вони виконують, збираючись в Нескучному саду. Столичні громади мають зв'язки із громадами Підмосков'я.

МІСТИКА

Влада Італії заборонила показувати в телевізійних програмах виступи різних провидців, віщунів й різних служителів магії. В заяві уряду сказано, що «нові правила мають відгородити громадян країни від експлуатації їх забобонності і довірливості». Минулорічне опитування засвідчило, що 10 млн. італійців регулярно звертаються до гадалок і віщунів, яких нині в Італії нараховується біля 20 тисяч.

В Японії надто живучою є віра в різні привиди. Ті, хто вірить в надприродні сили, шукає шляхи того, як себе від них обезопасити. Японські вчені придумали радар для виявлення привидів. Він приєднується до модулю пам'яті комп'ютера моделі USB. При виявленні незвичайних магнітних хвиль прилад починає миготіти червоним кольором і виголошувати звуковий сигнал.

Англічан потягнуло на язичництво. Скульптор Чарльз Дженкс створив із тієї породи, що викидається при видобуванні вугілля відкритим способом, давню язичницьку богиню Ковентіну. Оголена богиня має надзвичайно великі форми. Навколо неї буде розбито великий парк. Сама скульптура протягнеться десь на 800 метрів.

Привиди спонукали Президента Малаві Малані залишити свою резиденцію в столиці і переїхати до тимчасової резиденції. На боротьбу з примарами мобілізовані священнослужителі всіх конфесій, що діють в Малаві. Вони молитвами прагнуть очистити приміщення від не-

чисті. Помічник Президента повідомив, що його патрон часто чув ночами якісь кроки і «дивні звуки», а по його тілу вночі бігали якісь тваринки. «Проте жодні сили пекла не перешкоджають нашому президентові діяти на благо країни».

Створюється враження, що повернулися часи легендарного графа Дракули, чиєю батьківщиною якраз і була Трансільванія. Смертельно налякані мешканці багатьох румунських сіл прагнуть віднайти якийсь захист від активності вампірів. Залякані селяни вирізають серця похованих мертвеців, яких підозрюють у нічних нападах, і спалюють їх.. Почалося все із знайденої мертвої 16-річної дівчинки, на шиї якої була рана – дві пунктирні дірочки. Потім послідували подібні смерті одна за другою. Вампірологи запевнили, що цей страшний ритуал є єдиним надійним способом залишити «живих мертвеців». Румуни вірять в те, що якщо вампір вкусить когось, то ця людина стає обов'язково ним же. Тому прагнуть покласти кінець розростанню цього процесу.

ТЕМА НОМЕРУ

КАТОЛИКИ МАЮТЬ НОВОГО ПАПУ

Смерть Івана Павла II сколихнула світ – таких масштабних похоронів світ ще не бачив. Великий інтерес викликала й постать новообраного Папи Бенедикта XVI. Тому пропонуємо Вашій увазі підбірку матеріалів, пов'язаних із обома Папами

ПАМ'ЯТІ ІВАНА ПАВЛА II

Цікавою традицією при обранні нового Папи Римського є попиття для нього заздалегідь, без примірки, одягу. Враховуючи те, що новообраний Понтифік може мати різну комплекцію і ріст, кравець шие три варіанти одягу однакового фасону, але різного розміру – мала, середня і велика риза. Без наявності цих атрибутів конклав не розпочинає роботу.

Мешканці рідного міста Івана Павла II Вадовіце, які приїхали на похорони Папи, привезли з собою жменю землі. «Це стара польська традиція. Якщо член сім'ї помирає за кордоном, то треба взяти жменю землі звідти, де він народився, і привезти на його могилу», – сказав мер Вадовіце.

Прес-служба Ватикану опублікувала офіційну статистику похорону Папи Римського Івана Павла II. Похорон не випадково названий «найграндіознішим в історії». Із дня смерті Понтифіка 2 квітня і до дня його поховання 8 квітня, в Римі попрощатися з Папою приблизно 3 млн. чоловік. Під час прощання з покійним, повз його труну проходило по 21 тис. осіб у годину. Відвідувачам довелося чекати в середньому по 13 годин (деякі стояли в черзі добу). Черга до труни Понтифіка розтяглася на п'ять кілометрів. На час церемонії поховання у Ватикані були акредитовані 6 тис. журналістів і представників радіостанцій і телеканалів. 137 телеканалів з 81 країни повідомили в прес-службу Святого Престолу, що транслювали церемонію похорону Папи в прямому ефірі. Як вважають у Ватикані, реальне число трансляцій було значно більше. Заупокійну месу по Іванові Павлові II служили 157 кардиналів, 700 архієпископів, 3 тисячі єпископів і священників. 300 кліриків роздавали причастя віруючим. На богослужінні були присутні 169 офіційних делегацій іноземних держав, 10 мо-

нарших осіб, 59 глав держав, троє спадкоємців престолу, 17 прем'єр-міністрів, 10 глав міжнародних організацій. На службі також були присутні ієрархи Православних і Католицьких Церков східного обряду, 8 протестантських Церков і лідери трьох міжцерковних об'єднань. На месі також було 17 делегацій від нехристиянських релігійних громад.

Під час похорону Івана Павла II на площі св. Петра лунали заклики «santo subito», тобто «святий негайно». Відтак вимога йшла не беатифікації, а негайної канонізації акламацією. Проте у Ватикані все так просто не робиться. Потрібно, щоб щось сталося таке, що вже можна молитися до Івана Павла II. А оскільки чогось неочікуваного не відбулося, то Папа офіційно не є ні блаженним, ані святим. І ось в багатьох газетах з'явилися публікації, в яких розповідається про чуда, які творив Іван Павло II. То ж наявними є тисячі свідчень Навіть італійський кардинал Франческо Марчізано засвідчував, як Папа виликував його від паралічу голосових зв'язок. Особистий секретар Святішого Отця архієпископ Станіслав Дзівіш розповідає історію зцілення в 2002 р. важко хворого на рак мозку американця. Однак ватиканісти кажуть, що навіть якщо беатифікаційний процес Івана Павла II, як виняток, розпочнеться через кілька місяців, то й тоді про блаженнішого Івана Павла II зможемо говорити найшвидше за 3-4 роки. А канонізації, тобто проголошення святим, для чого потрібне наступне чудо, яке має статися вже після смерті, можна було б сподіватися протягом наступних кількох років. (Арка. – №8) Секретар ватиканської Конгрегації у справах канонізації архієпископ Новак також відкинув можливість канонізації померлого Папи «гласом народним». «Подібна процедура вважалася нормою лише в ранній Церкві», – відзначив прелат. В даний час, за церковними канонами, повинно пройти не менш п'яти років, перш ніж може бути запущена процедура беатифікації.

Папа Іван Павло II не залишив після себе ніякої нерухомості, особистих автомобілів, чогось «цінного» іншого. Тому для його прихильників дорогим є все те, що він залишив. В Римі продаються його портрети із факсимільним автографом ціною 100-120 євро. Пропонуються до продажу 99 чашок, якими користувався Понтифік. На аукціон виставляються папські ордени і книги, подарунки папі та ін.

Почесті, віддані Папі Івану Павлу II на державному рівні й у мас-медіа, викликали невдоволення ісламських фундаменталістів Єгипту і лівих політиків Франції. Арабські телеканали приділили небувалу кількість ефірного часу покійному Понтифіку. Ісламські країни вели прямі трансляції з Ватикану, телеканали показували документальні передачі, репортажі й фільми про першого Папу-слов'янина. Мало хто з лідерів самих ісламських держав удостоювався такої уваги «Аль-Джазіри» чи «Аль-Арабії» – міжнародних арабських телеканалів. «Це занадто, це просто неймовірно, –

заявив головний редактор фундаменталістського єгипетського журналу «Аль-Манар» Гамаль Султан. – Як це смерть немусульманина може бути втратою для мусульманського світу?». Більшість мусульманських лідерів світу виразили співчуття в зв'язку з кончиною Папи, який неодноразово зустрічався з палестинськими лідерами, відкрито виступав проти вторгнення в Ірак, а під час візиту в Сирію став першим в історії Понтифіком, який побував в мечеті. На похоронах Папи були присутні лідери багатьох мусульманських держав, включаючи Туреччину, Сирію і навіть Іран. «Його смерть – величезна втрата не тільки для католицизму, але і для ісламського світу», – заявив в ефірі державного єгипетського телеканала шейх Мохаммед Сейід Тантауї, ректор Каїрського університету Аль-Азхар, найдавнішого й авторитетнішого богословського інституту суннітів. Колосальною увагою, яка приділена в ці дні покійному Понтифіку, незадоволені й зовсім інші діячі – ліві політики у Франції. За розпорядженням президента Ширака у цій країні були приспущені державні прапори. Член міської ради Парижа від Партії зелених Христоф Жірап заявив: «На наших меріях і школах написана «Воля. Рівність. Братерство», а не «Католицька республіка Франція». Невдоволення соціалістів і зелених також викликав той факт, що президент Ширак був присутній на жалобній месі по Папі у соборі Паризької Богоматері.

Сотні тисяч паломників стояли в черзі до Собору св.Петра, щоб потрапити у Ватиканські гrotи, де поховано Івана Павла II. Оскільки вхід до підземелля вузький і всередині мало місця, то до гроту впускали лише невеликими групами. Особливо велика група паломників була в Римі із Польщі. Оскільки її сподівання на заповіт Івана Павла II про своє поховання в Польщі не виправдалося, то вони приїхали до Ватикану, щоб попрощатися з Понтифіком в його могилі, помолитися за його.

Під час траурної літургії на площі св. Петра 3 квітня від глибоких переживань померла від загострення серцевої хвороби 54-річна українка Ірина Зозуляк. Довезти її до лікарні живою не вдалося. Поруч з матір'ю знаходився її 25-річний син.

Кардинал Любомир Гузар прибув до Риму із США. Тут в одній із клінік владиці в кінці березня було зроблено дві операції на очах. Глава УГКЦ при цьому зневажив заборону лікарів. Поклик сумління звелів йому бути в тяжку для Церкви годину там, де прощаються з її керманичем.

Своє співчуття з приводу смерті Папи Івана Павла II висловили в Апостольській нунціатурі Києва 7-8 квітня тисячі українців. Вони залишали своє прощальне слово у спеціальній Книзі жалоби. В Київському соборі св. Олександра відбулася прощальна свята меса і панахида за упокоєння душі Пон-

тифіка. Панахида відбулася також у соборі св. Володимира. Її провів Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет.

Стан здоров'я Понтифіка був уже настільки тяжким, що його не змогла спасти та велика бригада медиків, яка чергувала цілодобово біля нього після повернення в спеціально обладнане приміщення у Ватикані. Незважаючи на свій тяжкий стан, Папа попросив перевезти його з лікарні, де він провів два тижні, до своєї резиденції у Ватикані. Говорять, що Понтифік відчував наближення смерті і побажав померти саме в святині світового католицизму.

В Росії Папа Іван Павло II так і не побував, хоч бажання відвідати цю країну у нього було велике і було на те запрошення від Президента РФ В.Путіна. Проте Московський Патріархат висував умову за умовою. І все це з тією метою, щоб не допустити Понтифіка в свою країну. Патріарх РПЦ Олексій II висловив своє співчуття Ватикану у зв'язку із смертю Понтифіка. До Апостольської столиці на його похорони виїздила делегація, очолювана митрополитом Кирилом.

Враховуючи приїзд на похорон Папи високопоставлених делегацій (так, глав держав і урядів було біля 200), в Римі було розгорнуто небачену раніше кампанію із забезпечення їх безпеки. В різних районах міста була розбита система протиповітряної оборони «Спада», було мобілізовано до 15 тисяч поліцейських. 5 тисяч співробітників сил безпеки займалися дотриманням громадського порядку і охорони об'єктів, на які можливий напад. 1500 агентів були зайняті безпосередньо в сфері гарантування безпеки високих гостей. В Римі несли вахту спецпідрозділи з відвернення можливої хімічної, біологічної та радіаційної атак. Щодобово чергувало більше тисячі пожежних машин. Було утворено спеціальну електронну «парасольку» над Апенінами з метою організації взаємодії всіх силових структур. Особливі заходи безпеки були вжиті щодо бази св.Петра.

* * * * *

ПАПА РИМСЬКИЙ БЕНЕДИКТ XVI

Біографічний нарис Понтифіка

Цими днями українська і зарубіжна преса подає багаті біографічні інформації про нового Понтифіка Бенедикта XVI (до цього – кардинала Йозефа Ратцінгера). Народився 16 квітня 1927 року в сім'ї комісара жандармерії у містечку Марктль-ам-Інн (Баварія), який критично ставився до нацизму. Коли Йозефу було два роки, то сім'я переселилася поближче до австрійсько-го кордону, а в 1932 році перебралася в альпійське містечко Аушау. Взагалі сім'я Ратцінгерів часто переїжджала, а тому нині декілька німецьких місте-

чок претендують на назву батьківщини малого Папи. З 10 років навчався в класичній гімназії в Траунштайні.

Коли йому було 14 років, то проти своєї волі він став членом «Гітлерюгенд». Під час війни юний Йозеф був членом молодіжних частин протиповітряної оборони. Водночас він продовжував навчання в Максимиліанс-гімназії в Мюнхені. В 17 років був призваний в «Австрійський легіон», направлений на військові навчання вермахта. У роки Другої світової війни служив в Австрійському легіоні вермахту. Цей період свого життя він називає «ідеологічною муштрою». Наприкінці війни Йозеф Ратцінгер за однією версією – дезертирував, а за другою – був комісований із-за стану здоров'я і повернувся в Траунштайн. В їхньому будинку був розквартирований штаб американських військ. Американці розпізнали в Йозефові німецького солдата і відправили його в табір для військовополонених. Протягом місяця він знаходився в американських таборах для полонених фашистів.

Після війни Йозеф Ратцінгер навчався в Георгіанумі – Богословському інституті Мюнхенського університету. В 24 роки рукоположений в священники, а в 26 років захистив дисертацію «Народ і дім Божий в еклезіології Августина». Одержавши релігійну освіту, викладав богословські дисципліни, а з часом очолював в різні роки богословські кафедри Боннського, Тюбінгенського та Регенсбурзького університетів. В 45 років Йозеф Ратцінгер бере участь в заснуванні богословсько-католицького журналу «Причастя». Наприкінці 70-х років м.ст. став архієпископом Мюнхена. Згодом папа Павло VI підніс його до статусу кардинала.

Владика Ратцінгер організував перший візит Папи Івана Павла II до Німеччини. Між Папою і кардиналом з того часу виникла симпатія. Ратцінгер пізніше згадував: «Папа з Польщі відразу ж справив на мене чудове враження. Я відразу відчув до нього симпатію. Нас поєднала передусім вільна від будь-яких ускладнень безпосередність та щирість, а також сердечність, яку він випромінював». Водночас світлий розум, скромність і делікатність кардинала сподобалася Івану Павлу II. Покійний Папа потребував такого незламного рицаря чистої віри як партнера до розмов, причому не лише односторонця, а й часто як опонента. Саме з іноді протилежних думок і поглядів виковувалася генеральна лінія цінностей папства останніх років. Дружба поєднувала цих двох великих людей Католицької Церкви до смерті Івана Павла II.

У 1980 р. відмовився очолити Конгрегацію католицької освіти. Проте в 1981 р. Йозеф Ратцінгер все ж переїхав до Ватикану, де очолив спочатку Раду із справ мирян, а пізніше – Конгрегацію з питань віровчення, яку інколи називають ще Конгрегація науки віри. Цю Конгрегацію в середні віки називають

вали Святою інквізицією. На цій посаді кардинал всіляко протидівав будь-яким ліберальним реформам у Церкві, із-за чого його стали називати «пан НІ». Він дійсно заявляв своє НІ – рок-музиці, абортам, клонуванню, контрацептам, гомосексуалізму, одностатевим шлюбом, радикальному фемінізму, жіночому священству, розлученням, відміні цілібату, абсолютизму в церкві, НІ – евтаназії, мультикультуралізму, вступу Туреччини в ЄС та ін. «НІ» кардинала багатьох обурювало. На нього всі дивилися як на дубового консерватора. То ж очікувати від нового Папи якихось особливих змін в політиці РКЦ не приходиться. Відсуваються на невизначений час проекти модернізації католицизму, приведення його в певний синхронізм із здобутками і проблемами сучасного суспільного життя.

З 2000 року Ратцінгер – декан Колегії кардиналів. Це – друга посада після Папи у Ватиканській ієрархії. Водночас він був Президентом Папської біблійної комісії і Папської міжнародної теологічної комісії.

У Ватикані є багато вельми освічених та інтелігентних священнослужителів, але Бенедикт XVI певно що серед них займає чи не перше місце. Він має вісім докторських ступенів з теології та філософії, вільно володіє десятима мовами, ерудит, знавець класики, є автором ряду богословських праць і чисельних документів конгрегації віровчення.

Особливо в останні роки відомою є декларація 2000 року «*Domnsus Iesus*», яка відзначається своїм догматизмом.

Вибору конклаву сприяла запальна промова кардинала перед початком його роботи. Її сприйняли як виборчу програму Ратцінгера. В ній він заявив про свою прихильність до незмінного католицизму і свою готовність захищати його від загроз та спокус сучасного світу. Виступаючи перед конклавом, кардинал звернув увагу на «розміту мораль суспільства», про необхідність захисту «абсолютних моральних цінностей», а також про боротьбу з «диктатурою релятивізму, з менталітетом сучасності, який зводиться до слів «все годиться». На думку Папи, не є християнським той світ, який понад все цінує своє его та власні побажання. Ця промова прозвучала як критика маскультури Заходу. До таких висловлювань не звертався навіть Папа Іван Павло II, який також не був особливо прихильний до Західної цивілізації.

Конклав кардиналів з обрання нового папи тривав рекордно коротко – лише добу. Йозеф Ратцінгер став главою 1,1 млрд. католиків світу. Про це повідомив у славетному вікні Ватиканського палацу 19 квітня о 18.41 кардинал-старійшина, чилієць Хорхе Артуро Медіна Естевес. Він при цьому сказав традиційне: «*Habemus Papam*» (Маємо Папу!). Дотримавшись паузи, кардинал додав, що ним став німецький кардинал Йозеф Ратцінгер. На тисячі віруючих, які заповнили площу святого Петра, в цей час падав невеличкий дощ. Це сприймалося як добра ознака. Йозеф Ратцінгер одержав вищі ознаки папської влади – виготовлений за спеціальним замовленням золотий «перстень рибалки» і шарф з білої овечої шерсті з п'ятьма червоними шовковими хрестами.

Віднині 24 квітня – день, коли відбулася у Ватикані офіційна церемонія вступу на посаду 265-го Папи Римського Йозефа Ратцінгера під ім'ям Бенедикта XVI – внесено до календаря Святого престолу як національне свято держави Ватикан. В своїй промові при інавгурації Бенедикт XVI пообіцяв бути «слугою слуг Божих», розвивати співпрацю між всіма християнами, сприяти взаємопорозумінню між різними культурами і цивілізаціями. Папа вибрав для себе герб, на якому зображено два перехрещені ключі, стягнуті зав'язаним у вузол канатом. Що це означає для Церкви і вірних – відчуємо з часом.

* * * * *

ПАПА БЕНЕДИКТ XVI: ФАКТИ І МІРКУВАННЯ (з преси)

Новообрані Понтифіки завжди дуже ретельно підходять до вибору свого імені, найчастіше сприймаючи його як данину поваги одному зі своїх попередників на цій посаді. Ім'я, що вибирає Папа, зазвичай має символічне значення і може стати ключем до розуміння задач, що ставить перед собою новий Глава Церкви. Ім'я Бенедикт означає «благословенний» і востаннє було прийнято

Бенедиктом XV, який займав папський престол під час Першої світової війни, з 1914 по 1922 рік. Цей Папа був рішучим борцем проти «безглуздої бійні», якою була Перша світова війна і яку йому не вдалося відвернути, хоч він використовував до цього різні зусилля. Він помер у віці 67 років, тобто був тоді на 11 років молодшим від нинішнього Папи. Гаслом всіх Пап, які носили ім'я Бенедикта було «Молись і працюй». Бенедикт XV також мав репутацію гарного адміністратора Римо-Католицької Церкви. Він відрізнявся великою дипломатичною активністю, виступав проти Першої світової війни, почав перші кроки з примирення Святого престолу з Італійським королівством. Цей Папа ввів також новий Кодекс канонічного права, що діє дотепер. Крім того, при ньому була приділена особлива увага зв'язкам зі східними християнськими Церквами: у 1917 році він заснував Конгрегацію у справах Східних Церков і Ватиканський інститут з вивчення східних справ. Ватиканісти звертають також увагу на те, що св.Бенедикт вважається в Католицькій Церкві заступником Європи. У зв'язку з цим вони вбачають зв'язок між ім'ям нового Папи і великим невдоволенням Ватикану тим, що з нової європейської конституції, що проходить процес ратифікації в країнах ЄС, виключене посилання на християнські корені Європи. Проте, беручи ім'я Бенедикт, кардинал Ратцінгер, наймовірніше, мав на оці насамперед святого Бе-

недикта, який жив у VI столітті і заснував орден бенедиктинців. Взяття Йозефом Ратцінгером імені Бенедикта викликало затурбованість у громадськості – чи не почнеться за його понтифікату нова світова війна? Хоча, виходячи із свого девізу «Слава оливи», Папа все ж прославиться як миротворець. Папа не взяв ім'я Івана Павла скоріше тому, що з ім'ям Івана пов'язаний розрив з консерватизмом, новаторство, модернізм, що завжди було не до душі кардиналу Ратцінгеру. Ім'я Пій він не взяв скоріше із-за того, що останні Папи з таким ім'ям обстоювали відгородження Церкви від світу. Якби Папа зберіг своє ім'я в латинізованому його звучанні, то, по-перше, він цим би порушив вже дещо усталену традицію перейменування, яка почалася ще від Папи Івана II з 533 року, а, по-друге, змінив би уявлення про папство як безшлюбну династію. За всю історію Католицької Церкви свої імена зберегли в XVI ст. тільки два Папи – Хадріан Утрехтський та Марчелло Червіні.

Життя Понтифіків з ім'ям Бенедикт не завжди було легким. Одного з них задушили, інший був отруєний, декілька інших змушені були бігти з Рима. Збереглося мало інформації про першого Бенедикта, що був відомий як Бонозус і був Папою Римським у 575-579 роках. Бенедикт II був занесений до реєстру католицьких святих, хоча його папство тривало тільки один рік – у 684 році. Життя Бенедикта III було найбагатше на бурхливі події серед інших понтифіків IX ст. – він був обраний Папою у 855 р., потім його вигнали з престолу, а по тому знову обрали Папою. Бенедикт IV (900-903 рр.) був відомий своїм аристократичним походженням і щедрістю. Бенедикт V запам'ятовувався тим, що був Папою Римським всього один місяць у 964 р., а потім Римський Синод позбавив його престолу. Бенедикт VI став Папою в 972 р. з протекції німецького імператора (Священної Римської імперії) Оттона Великого. Після смерті імператора Бенедикт VI був задушений римлянами. Бенедикт VII, незвичайно для свого часу, зумів правити протягом дев'яти років, проводячи реформи до своєї смерті в 983 році. Бенедикта VIII (1012-1024 рр.) антипапа змусив втекти з Риму, але потім Бенедикта відновив на троні король Німеччини Генріх II. Син графа Тускуланського і племінник двох Пап, Бенедикт IX правив з 1032 по 1045 рік. Бенедикт IX став Папою ще в дитячому віці, коли його батько купив для нього папську посаду. Бенедикт X (Джон Мінікус) був обраний Папою в 1058 році, але незабаром його вигнали з Рима кардинали, які були прихильниками обрання Папою Гільденбранда (який пізніше став Папою Григорієм VII). Бенедикт XI (Ніколас Боккасіні) був Понтифіком лише вісім місяців і помер, як підозрюють, від отруєння. Бенедикт XII, француз, у XIV ст. доклав багато зусиль, щоб позбавити чернечі ордени від розкоші, але не домогся в цьому успіху. Бенедикт XIII (1724-1730 рр.) відрізнявся дивної для католика вірою в прикмети. Спочатку свого понтифікату він називав себе «Бенедикт XIV», щоб уникнути асоціації з «нещасливим числом». Бенедикт XIV (1740-1758 рр.) засудив практику використання християнських понять для формулювання світських ідей.

Після завершення літургії під час інтронізації Папа Бенедикт XVI під дзвін дзвонів об'їхав на білому відкритому автомобілі площу св. Петра. Так він несподівано для всіх повторив звичний маршрут свого попередника Івана Павла II.

Кардинал Ратцінгер не бажав, щоб його обрали Папою. «Повірте, це не було проявом слабінки. Не порушуючи обіцянку зберігати таємницю, хочу вам сказати наступне про конклав. Я не думав, що оберуть мене. Я не робив нічого, щоб стати Папою. Я мріяв провести останні роки свого життя у спокої. Тому я просив Бога, щоб обрали когось сильнішого, ніж я. Певно що на цей раз він мене не почув».

На інавгурації нового Папи Римського серед почесних гостей та учасників меси було 150 кардиналів, духовенство східних церков, члени королівських родин Європи та 140 офіційних закордонних делегацій, 36 з яких очолювали президенти або голови урядів.

Папі Бенедикту XVI уже приписують «теологічний антисемітизм». Так, в 1987 р. Ратцінгер твердив, що «єврейські писання і єврейська історія уособлюються винятково в образі Ісуса Христа», тобто притаманні лише християнському віровченню. Ратцінгер нібито в роки Другої світової війни бачив антисемітські й антисоціалістичні виступи своїх співгромадян і співслуживців, але зауважує, що тоді цьому не можна було щось протиставити, не можна було висловлювати якимсь своє ставлення до тих католиків-патріотів, що не підтримували нацизм. (2000.– 29 квітня)

Газета «2000», що симпатизує нинішній опозиції і активно бореться з антисемітизмом, у своєму видруку від 29 квітня пише, що погляди Ратцінгера на історію та політичні перспективи співпадають з ультра націоналістичним спектром німецької зовнішньої політики. Не випадково свого часу німецький Паневропейський союз мав намір за допомогою тодішнього кардинала перемогти в європейській виборчій кампанії 1979 року. Він відслужив в мюнхенському соборі «європейську месу», після якої відбувся багатолюдний передвиборчий мітинг. Ратцінгер, як і Паневропейський союз і впливові кола в ідейному оточенні правого екстремізму, пронизує ідея Священної Римської імперії німецької нації, яка, згідно їх уявлень, продовжує жити в особі Євросоюзу. Останній слід реформувати у наднаціональне формування під керівництвом «християн німецького походження». Нині на вихідця з Баварії виявляється тиск з тим, щоб він основні посади в Римській курії передав німцям. Таке минуле нинішнього Папи, як пише «Німецький бюлетень з питань зовнішньої політики» викликає тривогу віруючих і міжнародної громадськості.

Бенедикт XVI затримав свій переїзд у папські покої у Ватикані. Їх ремонтують і меблюють відповідно до смаків нового Папи. Святий отець продов-

жує жити в «Будинку святої Марти» – готелі, де жили й кардинали, які приїздили на конклав. До Ватикану перевозять також речі, які були в квартирі, в якій жив у Римі кардинал протягом 20 років. Журналістів дивує надто аскетична меблі Ратцінгера і величезна кількість книг та різних документів. Неочікувана проблема виникла з перевезенням любимого роаяля Папи. Інструмент настільки великий, що його ні через двері, ні через вікна з квартири так просто винести не вдалося. Його прийшлося демонтувати. Як повідомляють, Ратцінгер мав звичку виконувати на фортепіано класичні твори з метою розслабитися. Навіть живучи в готелі, Папа все одно декілька разів приїздив на квартиру, щоб пограти на улюбленому інструменті.

Окрім англійської електронної адреси benedictxvi@vatican.va Папа має вже свої адреси для італійців, французів, німців, іспанців і португальців. Особистий сайт кардинала Ратцінгера його фанати так завалили інформацією, що прийшлося його «ремонтувати».

В своїй діяльності Папа буде зосереджуватися на внутрішніх проблемах Церкви, буде триматися подалі від політики. Підставу для такого висновку вбачають в тому, що в своїй промові на площі св. Петра Папа майже не зачіпав світові проблеми.

Двома головними претендентами на престол були німецький кардинал консерватор Йозеф Ратцінгер та італійський кардинал реформатор Карло Мартіні. Під час першого туру німець кількістю голосів значно перевищував італійця, що спонукало останнього зняти свою кандидатуру. У другому турі противником Ратцінгера був кардинал з Буенос-Айреса Хорхе Бергольйо. Під час останнього голосування за кардинала Ратцінгера проголосувало 95 з 115 кардиналів. При обранні Івана Павла II в 1978 р. за нього проголосувало 99 кардиналів із 111 учасників конклаву.

Новий Папа – перший німець, обраний на Римський престол за останні 950 років. До цього німців на вищу посаду Католицької Церкви обирали ще 6 разів. На офіційну інавгурацію новообраного Папи Римського прибуло близько 100 тисяч прочан з його батьківщини. Приїхав з Німеччини також його 81-річний рідний брат Георг Ратцінгер, який також є католицьким священником і в 1946-1951 роках разом вчився з Йозефом в богословському інституті Мюнхенського університету. При цьому він сказав, що «не може залишити молодшого Йозефа в такий відповідальний момент». Георг бідкається, що тепер він рідко бачитиме брата. До цього вони підтримували дуже тісні стосунки, щодня розмовляючи по телефону. Обидва брати дуже люблять музику. Георг навіть керує найвідомішим в Німеччині хором хлопчиків «Соборні горобчики». Після того, як кардинал у 1981 р. залишив Німеччину він не мав із своєю батьківщиною тісних зв'язків. Він став зла-

тинизованим католиком, для якого справжньою батьківщиною вже стала Вселенська Римська Церква. Проте в Німеччині кардинал із-за його консерватизму ніколи не користувався великою популярністю. Про це свідчить хоч би те, що десь 30% опитаних віруючих висловлювалися проти можливого обрання його Папою. Радість з приводу обрання німецького кардинала Папою висловлюють переважно політичні лідери Німеччини і представники консервативних кіл католицької церкви, що зосереджені у Кельні й очолюються кардиналом Майснером. Високою популярністю і любов'ю Ратцінгер користується лише в рідній йому Баварії. Тут він з'являється у своєму рідному містечку Маркль щороку. Гадають, що 19 квітня – день обрання Папи Бенедикта XVI – стане для баварців національним святом. Загалом німецька преса висловлює думку, що кардинали в Римі допустилися великої помилки при обранні нового Папи. Німецький теолог Ханс Кюнг говорить про «величезне розчарування» всіх прогресивних християн, що виступають за реформи ... Дехто розглядає обрання кардинала Ратцінгера взагалі «катастрофою».

Розчаровані голоси з приводу обрання німця-європейця Папою Римським чути з багатьох країн світу, а переважно з країн Латинської Америки, Азії та Африки, де подівалися на кінець епохи «європоцентризму» в Католицькій Церкві. Частина католиків США, які очікували обрання Папи-реформіста (бо ж і Іван Павло II не був лібералом, виявив повзучий, як казали, «підпільний» консерватизм в Церкві), не приховують свого явного невдоволення витівкою конклаву. То ж новому Папі навряд чи пощастить добитися єдності в Католицькій Церкві і об'єднати консерваторів із лібералами.

Консерватизм Ратцінгера полягає «у поверненні до джерел». Він не сприймає сучасний мультикультуралізм – змішання різних культур. Особливо любить європейську культуру, а в європейському християнстві вбачає спасіння цивілізації.

Нинішнього Папу, на відміну від його попередника, більше хвилюють внутрішні небезпеки для Католицької Церкви – секти, ідеологія марксизму, лібералізму, атеїзму, агностицизму і релятивізму, ніж зовнішні небезпеки для всього людства – війни, тероризм, проблема бідності, СПІД та ін. Для вирішення цих глобальних проблем Іван Павло II їздив у різні куточки планети. Від Папи Бенедикта XVI цього чекати не слід. Він не готовий до такої відкритості. Бенедикт XVI скоріше Папа перехідного періоду, а такі Папи на великі звершення не претендують.

Інформуючи про обрання Папою німецького кардинала Ратцінгера, британська та італійська преса використовувала при цьому заголовок «Папа-фашист». В Німеччині це розцінили як вияв «германофобії». Свої негативні су-

дження щодо обрання Папою кардинала Йозефа Ратцінгера висловили й іудейські богослови. Свій негатив вони мотивують участю Ратцінгера в рядах фашистської молодіжної організації «Гітлерюгенд».

Ратцінгер, як кардинал, був проти розширення прав єпархій. Враховуючи це, можна думати, що кардинал Любомир Гузар тепер матиме більше прав у своїх відносинах з православними.

Колись кардинал Ратцінгер вважався лібералом, але потім так змінився, що його стали розглядати як консерватора. Але йому 78 років. Може саме тому прогресисти так швидко погодилися, щоб він став 265-м Папою.

Інформуючи про Папу як консерватора, названого із-за цього «Божий ротвейлер», преса пише про те, що він виступав проти абортів, одностатевих шлюбів, гомосексуалізму, клонування, рукопокладення в сан жінок та ін. Ще в п'ять років хлопчину Йозеф хотів бути кардиналом. Бенедикт XVI – має 8 докторських степеней, вільно говорить 10 мовами, віртуозно грає на піаніно. Його особисте піаніно, що знаходиться в римській квартирі, де мешкав кардинал, ніяк не можуть винести на вулицю, а відтак завезти в одну із кімнат у Ватикані, як цього побажав новий Понтифік. Йозеф Ратцінгер не п'є, не любить солодке. В 1991 р. мав інсульт, що вплинуло на зір кардинала. Здоров'я його значно погіршилося після того, як він ударився головою, посковзнувшись у ванні. Незважаючи на похилий вік, Бенедикт XVI досить активний, кажуть, що має феноменальну пам'ять. Особливо любить котів. Він часто відвідує ватиканське кладовище, де їх живе надто багато, ласкає і розмовляє там з ними.

Готовність нового глави Римо-Католицької Церкви продовжувати політику колишнього, спрямовану на примирення з Російською Православною Церквою, водночас обнадіює і насторожує нас в Україні. Відомо, що саме існування Української Греко-Католицької Церкви є каменем спотикання в діалозі між Ватиканом і Москвою. «І якщо Пап-поляк міг мати сентименти до Галичини та її церкви та міг не мати таких до Москви і її церковного керівництва, – пише газета «Дзеркало тижня», – то Папа-баварець від схожих емоцій може бути вільний». Але при цьому Бенедикт XVI може спіткнутися на нашій національній зорієнтованості, прагненні до незалежності, в чому ми, українці, виявляємо певну наполегливість і не сприйmemo нехтування цим. «Коли Ватикан і його новий глава не захоче зважати на відцентрові тенденції всередині підопічної Греко-Католицької Церкви під час переговорів із Московським Патріархатом, до проблем моралі й секуляризації в Українській Церкві може додатися ще одна – проблема церковної цілісності».

При виборах нового Папи завжди звертаються до «Пророцтва про Римських пап», написаного ще в XII столітті ірландським монахом Малахією і збе-

реженого в архівах Ватикану. Чернець накидав короткі девізи пап, які будуть жити після нього. Історія світу, згідно рукопису, завершиться через 112 пап. Дослідники папства засвідчують, що девізи Малахія майже завжди «спрацьовували». Так, Папа Іван Павло II мав девіз «De labore solis» (Від праць Сонця). Відомо, що цей Папа і народився і був похований в день повного затемнення Сонця, що від нього, як від Сонця, випромінювалася Сонце. Бенедикт XVI названий Малахією «De Gloria olive» (Слава оливи). Дерево оливи дійсно є символом миру. Всі очікують від нового Папи наслідування лінії Папи Івана Павла II на миротворчість. Згідно пророкувань Малахії наступний Папа Petrus Rotanus (Петро Римський) буде Петром Другим, бо ж після апостола Петра ніхто із ватиканських владик не брав це ім'я. Але всіх інтригує те, що це має бути останній Папа Римський, бо ж «Місто на горах буде знищене і страшний суддя буде судити народи». Витлумачувачі пророцтв Малахії передбачають, що «головний судовий процес на планеті» – Страшний суд – відбудеться десь в 2030 році. То ж будемо чекати ще 25 років.

Йозефа Ратцінгера обрали Папою у віці 78 років. Він є найстаршим Папою за останні 275 років. Обираючи старця на Папську посаду, кардинали визначили йому роль особи перехідного періоду в житті Католицької Церкви. Російська газета «Известия» пише: Гадаємо, що Бенедикт XVI буде відігравати приблизно таку ж роль, яку відігравали в Політбюро після смерті Леоніда Брежнєва Юрій Андропов і Костянтин Черненко. Людей, яким під вісімдесят, тяжко уявити енергійними реформаторами. Тим більше, якщо їхні погляди – аж ніяк не реформаторські – добре відомі».

Спроби журналістів вгадати, яке ім'я обере новий Папа залишилися невдалими. Протягом ХХ ст. їм це вдавалося лише двічі. Угадав ім'я майбутнього Папи його 35-річний земляк, господар Фітнес-клубу Штефан Ахац. За декілька днів до обрання Папи він зареєстрував інтернет-сайт Papst-Benedikt.De (папа Бенедикт). Це ім'я він не вгадав, а вирахував логічно. «Я розмірковував над цим і був впевнений, що наступний Папа буде Бенедиктом, – говорить Ахац, – Ім'я Іван Павло III відпадає із-за неминучого порівняння із вже майже віднесеним до святих попередником. Те ж саме стосується і щодо одиночних імен Іван XXIV чи Павло VII. Ім'я Пій XIII було б не зовсім хорошим із-за неоднозначної позиції Пія XII під час нацистського режиму». Якщо ми будемо йти далі в історію папства, то наштовхнемося на Бенедикта XV, який ввійшов в історію під час Першої світової війни як «Папа-миротворець». «Що може бути більш природним в наш час терактів, терористів-смертників і релігійних війн, ніж проявити себе як новий Папа-миротворець?» Саме так розмірковував Штефан Ахац.

Бенедикт XVI скоріше всього продовжить започатковану його попередником традицію спілкування з вірними за допомогою Інтернету. Ось

скриньки адрес нового Папи: benedettoxvi@vatican.va або benedictxvi@vatican.va. Про нового Папу можна дізнатися і з ватиканського сайту: www.vatican.va, який є офіційним. До свого обрання кардинал мав свою сторінку: www.Ratzingerfanclub.com, а його шанувальники користувалися адресою: www.Ratzinger.it. Можна в Інтернеті знайти ще сайт www.BenedictXVI.com, але він ніякого відношення до нового Папи не має. Це є сайт одного із підприємливих американців. Не відомо, чи Ватикан спробує відкупити у нього цю електронну адресу.

Німецький кардинал має багато прізвиськ: починаючи від «білої чуприни» (за його сріблясто-біле волосся) до наданого йому днями британською газетою «ПапаРатці». За німецьке пунктуальне дотримання доктрин церкви Ратцінгера називають «ротвейлером Божим» і ще «кардиналом броненосцем». Преса писала про Ратцінгера так: «Це агресивний німець жорсткого життєвого стилю, аскет, який носить хрест, як шпагу»; «Черствий баварець зичливого вигляду, який мешкає у скромній квартирі поблизу Ватикану і часто їздить Римом маленьким автомобілем, яким сам керує. Нікому і на думку не спаде, що це одна з найбільших особистостей Ватикану». Римляни вважають Йозефа Ратцінгера своїм, бо ж він вже 20 років живе серед них, щодня ходить пішки на роботу до Ватикану. При цьому дорогою він частот зустрічається з людьми й радо з ними розмовляє при цьому кардинал.

Новий Папа такий же консерватор, як і Російська Православна Церква. Тому деякі аналітики пророкують зближення за роки Понтифікату Бенедикта XVI католицької і православної Церков, дехто – навіть їх об'єднання. При цьому звертають увагу на те, що як глава РКЦ, так і РПЦ є німцями із близькими за звучанням прізвищами – Ратцінгер і Рідігер.

Відразу після обрання і представлення римлянам Бенедикт XVI спустився у ватиканські гrotи і помолвився перед могилою Івана Павла II. Вважають, що його перший закордонний візит ймовірно буде до Польщі. Це буде даниною шани великому попереднику. Президент Польщі і уряд вже надіслали Бенедикту XVI запрошення відвідати їхню країну. За попереднім планом Папа відвідає Краків наприкінці серпня, проведе богослужіння на Гданській верфі з нагоди 25-річчя появи тут профспілки «Солідарність» (так він виконає обіцянку попередника бути тут в цей день), а 1 вересня відвідає святе для поляків місце їх військової слави Вестерплатте. За ідеологією кардинал Ратцінгер був одним із найближчих соратників Івана Павла II. Тому не дивно, що Бенедикт XVI виступає за щонайшвидшу канонізацію свого попередника.

Вітаючи новообранного Папу Голова Верховної Ради України В.Литвин зокрема зазначає: «Серця віруючих, всіх, хто сповідує християнські ідеали та

високі принципи гуманізму, сповнені світлою радістю у зв'язку з цією значущою подією». В.Литвин глибоко переконаний в тому, що невтомним служінням Богові Папа «надаватиме пастві духовних сил для слідування небесній волі, палким словом закликатиме до миру й гармонії у всьому світі, самовіддано захищатиме права людини та продовжуватиме діалог Католицької Церкви з іншими конфесіями в ім'я зміцнення Віри й утвердження Любові на планеті». В привітанні є побажання доброго здоров'я, життєвої енергії та Божого благословення у виконанні відповідальної місії.

Новий Папа є делікатною, скромною і дуже милою людиною. Проте за делікатними манерами Ратцінгера приховується залізний характер та сталевий інтелект, який готовий розкласти на частини будь-який теологічний твір і дослідити «під мікроскоп» на предмет догматичної чистоти. Всі, хто спілкувався з ним, завжди залишалися під враженням його набожності, яка передавалася його співрозмовникам. Про скромність Папи засвідчують завершальні слова першої його промови: «Дорогі брати і сестри! Після великого Папи Івана Павла II кардинали обрали мене – простого і скромного працівника виноградника Божого. Мене втішає факт, що Господь здатен послугуватися і діяти з допомогою такого недосконалого інструмента, але передусім я завдячую вашим молитвам».

Затятий консерватизм Йозефа Ратцінгера дає підставу багатьом аналітикам прогнозувати його зближення із такою ж затято консервативною, відсталою аж до рівня часів середньовіччя Московською Православною Церквою. При цьому зауважують на тому, що хоч новий Папа і заявив, що він «чує на своєму плечі руку покійного Святішого Отця Івана Павла II і чує його слова підтримки та натхнення», його голос «Не бійся!», але навіть той факт, що він не став Іваном Павлом III, засвідчує, що у Ватикані дутиме «новий вітер», що Бенедикт XVI поховає кращу спадщину Войтили. Консерватори вже наголошують на тому, що папа-попередник зайшов надто далеко у своїх вибаченнях за минуле і в діалогах з іншими церквами і релігіями. Сам Йозеф Ратцінгер одного разу сказав, що не він зсунувся у своєму житті вправо, відійшов від ліберально-обновленських поглядів, яких дотримувався раніше, а світ зсунувся вліво і так сильно, що колишній ліберал, залишаючись при своїх поглядах, тепер виглядає консерватором.

Кардинал Ратцінгер завжди гостро виступав проти церковних дисидентів та модерністів, які прагнули підпорядкувати католицьку віру під забавки сучасності. Категоричність його суджень вдовольняє консерваторів, але відлякує ліберальних католиків, модерністів, а також представників інших віросповідань. Новий Папа є прихильником жорсткої централізації Католицької Церкви і противником свободи теологічних дебатів. Якщо консер-

ватор Іван Павло II прагнув бути переконливим і саме на переконанні будував свою політику, то його наступник просто не визнає будь-які дискусії усередині церкви. Іван Павло II дещо допускав свободу в релігії, Бенедикт XVI категорично проти цього. Він викликає страх у своїх опонентів, бо ж відомий дуже жорстким ставленням до всього, що розкитує віровчення і церковну дисципліну.

Кардинал Йозеф Ратцінгер декілька разів просив Папу Івана Павла II звільнити його від службових обов'язків у Ватикані. Мотивом до цього був не лише вік кардинала (понад 70), серцева недуга, а й наявне у нього розходження з Іваном Павлом II з питань екуменізму, ставлення до інших конфесій, співпраці з протестантами та ін. Кардинал мріяв жити десь в тихому мальовничому баварському селі й писати там мемуари. Не вийшло!

Новий Папа консерватор у сфері віровчення, в церковних догматах і канонах. Він не допускав найменших відхилень від вчення Церкви. Істинною завжди вважав лише Католицьку Церкву. Відтак він буде неухильно дотримуватися католицьких доктрин. Для нього існує внутрішній світ церкви і небезпечний зовнішній світ. Від цього постраждає екуменізм. Бенедикт XVI уже заборонив використання терміну «братські церкви», важко прогнозувати аж занадто сердечні відносини з «церквами-сестрам», як Папа Іван Павло II називав православних. За виступ Бенедикта XVI проти прийняття Туреччини до Євросоюзу його розцінюють як «противника ісламу».

Виступаючи якось в Італійському парламенті, кардинал Йозеф Ратцінгер сказав, що сьогоднішня Європа йому нагадує Стародавній Рим часів його занепаду. Це зокрема засвідчують такі прикмети, як велика хвиля еміграції, зміна структур суспільства, викривлення ідей та падіння моральності. Владика висловив впевненість, що ці зміни не є незворотніми. Потрібно потроїти зусилля у збереженні великих християнських цінностей Європи.

Це третій випадок в історії католицької Церкви, коли її главу обирали на другий день роботи конклаву.

На думку ватиканістів, Ратцінгер – це «більш тверде видання, ніж попередній Понтифік». Він не володіє харизмою Івана Павла II. Але його розум, логіка, широта поглядів, підкріплені дійсно німецькою завзятістю, високою німецькою працездатністю, пунктуальністю і педантизмом.

Матеріал про Папу Бенедикта XVI на основі газетних публікацій підготував проф. А. Колодний

НОВИНИ РЕЛІГІЄЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Кирюшко М.І., Бойцова О.Є. Іслам в Криму: релігійно-національна самоідентифікація кримськотатарського народу. – К., 2005. В монографії відомого в Україні ісламознавця М.Кирюшка і молодой дослідниці із Севастополя О.Бойцовой висвітлюються особливості й основні етапи історії ісламу в Криму, розкривається роль цієї світової релігії в національному житті кримських татар. Особливо цікавим є розділ про сучасний стан мусульманської спільноти півострова, написаний на основі соціологічного опитування і безпосередніх спостережень авторів книги.

Церква і політика: від президентських виборів 2004 до парламентських виборів 2006. – К., 2005. Збірка увірала тексти виступів учасників однойменного Круглого столу, що відбувся в лютому ц.р. в Києві. Йшла мова зокрема про те підспівування, яке виявили ієрархи, ієреї, братства УПЦ Московського Патріархату щодо провладного кандидата в Президенти В.Януковича. Вказувалося на недосконалість українського законодавства, необхідність притягнення до судової відповідальності тих духовних осіб, які нехтували положення закону про невторчання їх в політичне життя.

Міжконфесійні відносини в умовах суспільно-політичних трансформацій в Україні // Релігійна свобода. Науковий щорічник № 9. – К., 2005. Чергове число щорічника вміщує статті як теоретичного, так і практичного змісту з питань міжконфесійних відносин, їх толерантизації. Особливу увагу привертають публікації другого розділу «Конфесійний чинник у сфері відносин релігійних суб'єктів».

Науковий вісник Чернівецького університету. Випуски 240-241 та 242-243. Серія: філософія. – Чернівці, 2005. В ці дві збірки наукових праць ввійшли статті дослідників з різних міст України, які видрукувані в розділах: «Релігія і солідарність суспільства», «Нові соціальні відносини і церква», «Державно-конфесійні відносини», «Релігія та наука в контексті світоглядних та соціальних трансформацій» та ін.

Бібліотека релігієзнавця поповнилася каталогами видань релігієзнавчої літератури на 2004-2006 роки різних зарубіжних видавництв англійською мовою. З'явилися також нові числа часописів «Religios studies», «Ecotheology», «History of Religions», «The Journal of Religion» та інших релігієзнавчих і богословських періодик.

НАУКОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ

Президент і генеральний секретар МАІР

Завершився XIX Всесвітній конгрес Міжнародної Асоціації історії релігій (МАІР), який відбувся в Токіо з 23 по 30 березня 2005 року. Кожні 5 років дослідники історії релігії, які вже біля сотні років об'єднані в такому науковому співтоваристві, зустрічаються на своїх конгресах, щоб підвести підсумки своїм науковим пошукам і

поділитися із колегами отриманими наслідками роботи. МАІР – відома в світі наукова асоціація, вона є колективним членом ЮНЕСКО. Після Другої світової війни Асоціація перетворилася на унікальне міжнародне наукове співтовариство. Японія, як одна із 9 країн-засновників асоціації, привітно зустріла понад 1600 учасників конгресу з 66 країн світу (900 – до речі, з Японії). Маючи вже певний досвід в організації подібних заходів, Токіо і Кіото в 1958 р. стали місцем проведення IX МАІРського конгресу, зіграли величезну історичну роль в науковому розумінні релігії, оскільки показали необхідність подивитися на релігію поза західним контекстом. Зрозуміло, що з часу проведення першого Токійського конгресу, навіть останніх – 1990 року в Римі, 1995 – в Мехіко, 2000 – в Дурбані (ЮАР) – відбулося багато кардинальних і множинних змін. Саме це спонукаю переосмислити роль релігії за умов глобалізації, яка не тільки не спадає, а й зростає.

Проведення XIX конгресу в Японії – це частина політики глобальних підходів МАІР, яка прагне дійсно міжнародного співробітництва і наукового обміну в галузі релігієзнавства. Такі міжнародні конгреси вважаються найбільш престижними в науковому світі. Вони визнані як ніколи важливими в наш час, коли вся наукова громадськість все більш занепокоюється контекст-спорідненістю в гуманітарних дослідженнях. Такі конгреси надають можливість дати перспективи і наслідки дослідницької роботи всіх континентів разом і обговорювати їх із колегами, які треновані в дещо різних культурних обставинах і освітянських системах. Але перед всіма ними стоїть питання, що таке релігія, особливо у випадку останнього конгресу у відношенні до конфлікту та миру. Тому так важливо поділитися своїми думками і повчитися один у одного.

Сьогодні МАІР включає 35 національних і 4 регіональних колективних

членів із всіх континентів. Вперше в роботі всесвітнього конгресу взяла участь українська делегація, яка складалася із чотирьох науковців – різного віку, наукового стажу, але об'єднаних одною темою спільної презентації «Два обличчя релігійного відродження пострадянських країн: український фокус». Враховуючи загальну тему конгресу «Релігія: конфлікт і мир», відомий релігієзна-

Українські учасники конгресу

вець, керівник Відділення релігієзнавства НАН України професор А.Колодний в своїй доповіді зупинився на висвітленні шляхів сучасного релігійного відродження, яке відбувається за умов як зростання конфліктів, так і миротворення. Тему складнощів релігійних процесів в пострадянських країнах розгорнула завідувачка відділу релігійних процесів в Україні Інституту філософії НАНУ професор Л.Филипович, акцентувавши увагу на суперечливості взаємодії нових релігій і традиційних церков. Логічним продовженням означених тенденцій стала доповідь ст.наук.співробітника Інституту сходознавства НАНУ С.Капранова «Релігії східної традиції в християнському середовищі». Цікаву проблему запропонувала молода дослідниця японських релігій, аспірантка Інституту філософії Л.Борисенко, розглянувши конфлікт етнічної і релігійної ідентичностей, порівнявши японський та український його випадки.

Під час конгресу працювало понад 350 секцій, було багато концертів духовної музики, симпозіумів, показів фільмів. Відтак – дуже барвиста програма. Як вважають самі японці, це – наймасштабніший конгрес (газета «Тенрі дзіхо», 17 квітня 2005). Коло тем, що обговорювалися на секціях, було досить широке – від надто конкретних до загально-теоретичних. В конгресі взяв участь принц Мікаса, який має особливе зацікавлення релігієзнавством, оскільки написав декілька книжок про релігії і активно відвідує подібні заходи. На цей раз він очолив Токійський конгрес як його почесний голова. В своєму привітальному слові принц Мікаса сказав, що тема «релігія-конфлікт і мир» дійсно відповідає обставинам сучасного світу.

Сподівання, які висловлював голова Токійського конгресу Норійошу Тамару, стосовно важливості форуму, який мав би послужити неупередженому інтелектуальному обміну та поглибленню нашого розуміння релігії, справдилися, оскільки кожний збагатився знанням духовної суті інших традицій, мав можливість представити результати свого дослідження, побачити оптимістичні перспективи майбутнього релігієзнавчої науки.

Проф. Л.Филипович

* * * * *

Традиційно, вже вчетверте Чернівецький Національний університет організував міжнародну релігійнознавчу наукову конференцію, цього року під назвою «Релігія і соціальні зміни в сучасному суспільстві», на яку подали заявку біля сотні науковців, богословів як з України, так із-за кордону. Крім пленарних і секційних засідань, в рамках конференції були проведені Круглі столи, Трибуна молодих науковців, Єдиний День релігійної свободи, який проходив під патронатом архієпископа Чернівецького і Кіцманського Варлаама, прямиий ефір на Буковинському ТБ з керівниками релігійних організацій. Була створена прекрасна можливість поспілкуватися науковцям, релігійним лідерами, обговорити складні проблеми релігійного життя, зробити спробу знайти шляхи їх вирішення, зокрема на Буковині. За результатами обговорень була прийнята резолюція, яка відображає ситуацію в регіоні та Україні в сфері державно-церковних відносин, в царині присутності Церкви в нових соціальних і політичних умовах.

Резолюція

Міжнародної наукової конференції «Релігія і соціальні зміни в сучасному суспільстві» (Чернівці, 18-19 квітня 2005 року)

«Ми, учасники Міжнародної наукової конференції «Релігія і зміни в сучасному суспільстві» констатуємо зростаючий вплив релігійного чинника на суспільно-політичні, націєтворчі та соціокультурні процеси, які відбуваються у сучасному світі взагалі і в Україні – зокрема. Передбачення, згідно з якими релігія ще наприкінці ХХ ст. мала б стати цілковито маргінальним явищем, а релігійні символи і мислення – втратити не лише суспільне, але й особистісне значення, не справдилися. Релігія маніфестувала свою вітальність у багатьох епізодах пострадянської історії України, у тому числі – і під час минаючого народного повстання проти неправди і фальсифікацій результатів президентських виборів.

Учасники конференції доходять спільної згоди, що наукові дослідження релігійно-соціальних процесів, які відбуваються в Україні, здатні сприяти розвитку фундаментальних основ наукового вивчення релігійного феномену, великою мірою вплинути як на усвідомлення взаємодії складових антропологічного статусу людини, так і на розуміння сутності трансформацій, що визначають напрямки розвитку українського суспільства.

Водночас, учасники конференції звертають увагу органів державної влади, релігійних, громадських організацій, закладів культури й освіти на низку проблем, розв'язання яких може у позитивний спосіб відбитися на духовному піднесенні суспільства, спричинитися до його консолідації, подоланні у ньому патологічних нашарувань попередніх десятиріч.

Зокрема, учасники конференції підкреслювали необхідність реалізації науково обгрунтованої стратегії відносин між державою і релігійними ор-

ганізаціями, яка б була адекватною засадничим принципам демократичної правової держави і мала цілковито прозорий характер.

Вважали б також за потрібне вирішення низки практичних питань у цій галузі. Серед них:

– розробка нового Закону «Про свободу совісті та релігійні організації». Який би врахував найкращі здобутки чинного законодавства і адаптував його до сучасних політико-правових умов;

– розв'язання питання непрофесійної релігійної освіти у загально-освітніх школах, яка б ґрунтувалася на принципах абсолютної добровільності, відмови від індоктринації та поваги до різних релігійних традицій;

– державного визнання дипломів тих вищих духовних навчальних закладів, рівень освіти в яких задовольняє вимогам, що висуваються до світських навчальних закладів;

– визнання державою богослов'я як науки та включення її до переліку спеціальностей, з яких здійснюється підготовка спеціалістів.

Учасники конференції були також одногосними у своїх пропозиціях продовжувати наукові обговорення проблем релігійно-соціальних змін, залучаючи до цього як фахівців з наукового вивчення релігії, так і соціологів, політологів, істориків та правознавців».

* * * * *

25 квітня в УНІАН Центр релігійної інформації і свободи УАР провів прес-конференцію «Політика і церква в контексті виборів: наслідки експертного осмислення». Організатори заходу запросили учасників Круглого столу, що пройшов в лютому в Києві і був присвячений ролі Церкви у президентських виборах 2004 р., та мас-медіа для того, щоб представити їм результати роботи Круглого столу. Останні вилилися в пропозиції, які були висловлені представниками релігійних громад України, мас-медіа, влади, експертами. На прес-конференції був презентований і розданий присутнім збірник матеріалів Круглого столу «Церква і політика: від президентських виборів 2004 року до парламентських виборів 2006 року», який з'явився завдяки фінансовій підтримці Міжнародного фонду «Відродження» і який увібрав весь спектр висловлених під час гарячої дискусії учасників Круглого столу в лютому стосовно присутності Церкви в політичному житті країни. Вирішено, висловлені пропозиції покласти в

основу документу, який готується як експертна думка для органів влади, мас-медіа, релігійних організацій для випрацювання позиції названих суб'єктів у виборчому процесі 2006 року.

Пропозиції, які були висловлені під час проведення Круглого столу, зібрані й узагальнені проф. А.Колодним:

А) до проекту Закону України про свободу совісті

Закон має фіксувати не лише відокремлення Церкви від Держави, а й Держави від Церкви. Відтак в ньому слід сказати: відокремлення Церкви і Держави.

Згідно Закону Церква і Держава мають поставати як рівні у своїх правових виявах суб'єкти. Відтак правом юридичної особи мають користуватися не лише релігійні організації, а й Церква.

Будучи відокремленою від політичного життя, Церква все ж є суспільною спільнотою, виконує суспільно значимі функції. Закон мав би це відповідно узаконити і розписати.

Церква – це не лише клір, а й миряни, мирянські спільноти. Закон має зафіксувати відповідальність керівництва Церкви за їх діяльність.

Закон не повинен визначати обов'язки релігійних організацій, а лише фіксувати характер і форми допустимої їх діяльності в суспільстві.

Законодавчо зафіксувати неможливість існування в Україні якоїсь релігії чи Церкви як державної або фаворизованої, а відтак відзначити поліконфесійність нашої країни, рівне ставлення держави до наявних релігійних спільнот незалежно від їх традиційності чи нетрадиційності, кількісних показників тощо.

Розписати положення, за яких умов особа, що є священнослужителем, релігійним діячем, може брати участь в політичному житті вже як громадянин.

Зафіксувати в Законі світськість України як держави, що важливо для входження її в Європу, Конституція якої це передбачає.

Законодавчо закріпити можливі форми зв'язку українських релігійних організацій із зарубіжними спільнотами їх одновірців або зарубіжними центрами з тим, щоб не допустити втручання останніх в релігійне життя України.

Оскільки це є Закон про свободу совісті, то в ньому зафіксувати і права невіруючих громадян, їх організаційних об'єднань.

Розписати в Законі міру відповідальності Церкви за порушення нею Закону, зокрема в царині її відокремлення від політики. Водночас зафіксувати відповідальність держави, політичних інституцій за включення ними релігійних організацій в політичне життя, втручання у власне релігійне життя.

Закон має дозволити Церкві створювати не лише свої духовні навчальні заклади, а й світські за умови включення до навчальних планів останніх стандартного набору навчальних дисциплін.

Державні службовці не мають вирішувати питання державно-церковних відносин, свободи релігії з позицій чи інтересів тієї Церкви, до якої вони належать, або з позицій Церкви, яка є домінуючою в регіоні.

Чітко визначитися у змісті вживаного в Законі понятійного апарату, зокрема «церква», «релігійні організації», «свобода совісті» та ін. Врахувати при цьому, що релігійні спільноти не є різновидом громадських спільнот, не тотожні їм.

При реєстрації нових релігійних утворень не обмежуватися формальною реєстрацією статутів. Експертний висновок має бути комплексним. Визначити в Законі диференційований правовий критерій реєстрації релігійних організацій.

Б) рекомендації для відповідних державних служб

Окремі церкви не мають користуватися якимись пільгами державних інституцій, що створює опісля для останніх підставу для підключення релігійних спільнот в ті чи інші сфери політичного життя.

Відпрацювати форми надання в'їзних віз в Україну запрошених українськими церквами зарубіжних релігійних діячів, а також надання віз представникам українських релігійних спільнот при їх зарубіжних відрядженнях.

Держава мала б засудити брудні технології, до яких вдавалися деякі Церкви під час президентських виборів, виступити з оцінкою включення при цьому деяких релігійних спільнот в політичне життя з тим, щоб не допустити повторення цього під час парламентських виборів 2006 року.

У зв'язку з ліквідацією Держкому релігій, а відтак неможливістю подальшого функціонування утвореної при ньому Міжконфесійної Ради Церков, яка так і не стала повністю міжконфесійною, доцільно

було б мати при Президентові України (або Прем'єр-міністрові чи віцепрем'єру з гуманітарних питань) консультативну Раду керівників релігійних об'єднань країни, які мають свої всеукраїнські керівні центри.

Представники вищої влади не мають відкрито демонструвати свої конфесійні чи церковні орієнтації за допомогою ЗМІ. Релігійність їх – то особисте.

Враховуючи факт відсутності в Україні державної релігії (Церкви), включити факти залучення священнослужителів певних конфесій до освячень державних інституцій, громадських будівель, державної ваги заходів тощо.

При формуванні календаря свят враховувати наявність в країні не лише християнських конфесій, а й іудейських, мусульманських та інших спільнот.

З метою формування правової культури релігійних діячів, священнослужителів тощо варто в навчальні плани духовних навчальних закладів включити відповідні правознавчі дисципліни.

Утвореному при Мініюсті Управлінню з релігійних питань в своїй роботі

дотримуватися вже законодавчо закріплених в Україні демократичних принципів міжконфесійного співжиття, зокрема права не реєстрацію, рівності у правах релігійних меншин тощо.

Державі налагодити контроль за недопущенням засобами масової інформації розпалювання міжконфесійних конфліктів, образи релігійних почуттів представників інших конфесій тощо.

Доцільно було б мати в Україні якусь громадську організацію, яка б незангажовано інформувала б про життя різних конфесій України, проводила б міжконфесійні заходи, а то й організувала консультації правовиків з питань законодавчого гарантування свободи віросповідань.

* * * * *

«Україна: чия канонічна територія?» – семінар на таку тему відбувся 15 квітня в Інституті релігії та суспільства, що діє при Українському католицькому університеті. Ця проблема залишається на перших шпальтах суспільного обговорення в Україні після заяви представників Константинопольського Патріархату про те, що Україна не є канонічною територією Московського Патріархату. Вона викликала шквал протестів з боку Російської Православної Церкви та УПЦ МП. Учасники зустрічі спробували проаналізувати цю актуальну тему в історичному, юридичному, релігієзнавчому та етнічному аспектах. Відкрив семінар директор Інституту релігії та суспільства Мирослав Маринович, який згодом презентував книгу «Релігійна свобода і права людини: Місія і прозелітизм». У доповіді доктора канонічного права Л.Коваленко наголошувалося, що тема канонічної території є надто заполітизованою. Вона стає каменем спотикання, за яким не видно більш глобальних проблем. «Сьогодні домінує конфесійний підхід у спробі розв'язати проблему канонічних територій. Такий підхід приводить у глухий кут. Вихід із ситуації – лише в єдності Церкви і в спільному діалозі», – переконана Л.Коваленко. Релігієзнавчий аспект представив історик-релігієзнавець, викладач Львівської національного університету та УКУ А.Юраш. Він наголосив, що питання канонічних територій – це «не та проблема, яка повинна привертати увагу Церков. Головна увага повинна бути спрямована на внутрішній вектор – на місію євангелізації вірних». «Саме тому, – за словами доповідача, – Римо-Католицька Церква спокійно спостерігає за розширенням діяльності РПЦ на Заході без жодної болісної реакції, тому важко зрозуміти різку реакцію РПЦ на діяльність католиків на Сході». За словами науковця, сьогодні деякими Церквами «більше зусиль витрачається, щоб обгородити свою територію, а не на її впорядкування». Історичний аспект проблеми був розкритий директором Інституту історії Церкви, що діє при УКУ, д-ром О.Турієм. За його словами, у цьому питанні часто, перефразовуючи давню історичну формулу, спрацьовує помилковий принцип: «Чия влада, того й канонічна територія». Аналізуючи історичний розвиток Київської митрополії, історик за-

значив, що навіть після 1686 р., коли Київська митрополія була підпорядкована Московській Патріархії, більшість території України все ж належала до канонічної території Константинопольської Патріархії. Подальше входження українських земель до складу РПЦ відбувалося без огляду на канонічне право, у т.ч. завдяки політиці Й.Сталіна. Тому Вселенська Патріархія неодноразово заявляла про визнання України своєю канонічною територією. Юридичний аспект проблеми розкрив науковий співробітник Інституту релігії та суспільства Г.Селещук. Він наголосив, що у законодавстві України поняття канонічних територій відсутнє. Натомість, українське законодавство гарантує свободу релігійної діяльності, а заявки про порушення канонічної території можна потрактувати як замах на свободу релігійної діяльності. «Дискусії щодо канонічних територій повинні проводитися виключно на внутрішньо-церковному рівні. Держава може втручатися лише тоді, коли порушуються майнові права», – переконаний доповідач. Під час дискусії її учасники загалом визнали, що існуючі церковні канони та історичні події представники різних конфесій трактують по-різному, а тому сьогодні перше місце має зайняти співпраця різних християнських Церков задля спасіння людини. Також визнано неприпустимим використання державних чинників для захисту одними Церквами своїх канонічних територій на шкоду іншим. (RISU)

* * * * *

«Духовна та благодійна місія в місцях позбавлення волі» – таку назву мала традиційна конференція Української Міжконфесійної Християнської Місії. У заході, який відбувся наприкінці березня у Києві, взяли участь представники дванадцяти релігійних конфесій, що входять до складу місії. Під керівництвом Голови Правління архієпископа Августина (УПЦ МП) були вислухані звіти членів Правління Місії та пропозиції щодо подальшої роботи, підняті питання співпраці з громадськими організаціями, відбувся огляд та аналіз благодійних програм. Загалом, різними християнськими конфесіями у минулому році було проведено у місцях позбавлення волі безліч благодійних акцій, концертів, морально-настановчих зустрічей, просвітницьких конференцій (зокрема з проблем ВІЛ-СНІДу й інших захворювань). У виправних закладах столиці й регіону, у вигляді засобів гігієни та предметів першої необхідності за участю представників місії було реалізовано понад п'ятнадцять тисяч гривень. (www.pravoslavnye.org.ua)

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ*

БУДДИСТСЬКИЙ ОРДЕН НІППОНДЗАН МЬОХОДЗІ*

Передмова

Буддизм – одна із світових релігій, що виникла в 6-5-тих століттях до н.е. в Індії і поширилася в країнах Південної, Південно-Східної і Центральної Азії та на Далекому Сході. Нині в світі біля 400 млн. буддистів, з них біля мільйона – монахи. Не станемо тут розкривати суть вчення Будди, аналізувати загальнобуддистське священне джерело – Тріпітаку, давати описання основних течій буддизму – махаяни і хінаяни. Це добре розглянуто практично у всіх підручниках з релігієзнавства. Зазначимо лише, що буддизм практично ніколи не був єдиним як релігія. Окрім названих течій махаяни та хінаяни, він ще поділявся на ряд орденів і сект. Про одну з його течій Нігерен і про її орден Ніппоздан Мьоходзі нижче йтиме мова.

Майстер Тендай в історії буддизму

Через тисячу років після смерті Будди великий майстер Тендай (яп. – Тяньтай), який жив в Китаї, настирливо вивчаючи сутри і практикуючи, зміг збагнути і подати Вчення Будди у всій його цілісності й системності. Відомі його праці Мяофа лянхуа цзін сюаньї (яп. – Мьо-хо-рен-ге-кьо монгу) – Фрази Сутри про Квітку Лотоса Чудової Дхарми та Мяофа лянхуа цзін сюаньї (яп. – Мьо-хо-рен-ге-кьо генгі) – Прихований сенс Сутри про Квітку Лотоса Чудової Дхарми. Лекцій-настанови з практики медитації Лotosової Сутри Вчителя, виголошені ним 1400 років тому, вийшли під назвою «Мохе чжі гуань» (яп. – Макасікан) – Велике припинення незнання і осягнення суті. Тут вперше подається доктрина «3000 такостей в одному моменті думки». Ця доктрина ґрунтується на теорії сякумона і хоммона Лotosової Сутри. В «Макасікані» Тендай з'ясував, як через практику ме-

* В кожному новому числі часопису «Сторінка конфесії» надається новій релігійній течії.

* Текст підготував професор А.Колодний, використовуючи при цьому праці Дзюнся Тerasави «Розсіяти морок у живх істотах» (Донецьк, 1997), Сергія Коростельова «Пам'ять про землю вічного спокійного світла» (Донецьк, 1995), матеріали з офісу ордену в Токіо.

дитації вийти у Найвищу Велику Колісницю. Весь наступний розвиток буддизму махаяни в Китаї та Японії ґрунтувалися саме на цій доктрині.

Думки Тендая не були якимсь його умоглядним висновком. Вони були його власними коментарями до Лотосової Сутри, яка, згідно слів самого Будди, ввібрала зміст всіх інших сутр.

Сучасники називали Тендая «видатним монахом». Навіть в наш час всі без винятку школи буддизму вважають його втіленням у людському тілі Бодхісаттви Царя Лікування, одним із найголовніших учнів-бодхісаттв Будди ШаК'ямуні. Проповіді Тендая в роки його життя припинили повністю будь-які диспути між майстрами різних шкіл. Вчення Будди завдяки Тендаю постало знову як цілісна система.

Проте після Тендая в Китаї появились такі монахи як Сюаньцзан, який привіз із буддистського університету Наланда в Індії вчення школи Фасянь (яп. – Хоссо) – Знак Дхарми, та Іцзін, який привіз з Індії в Китай невідомі раніше частини Аватамсака-сутри і Сутри про Золоте Світло. Пізніше в Китай три індійські монахи привезли нові сутри, які репрезентували пізній тантричний буддизм, на основі яких тут виникла школа Чженьянь, а потім в Японії виникла нова школа Сінгон. Проте хоч заїзжі в Китай індійські монахи й привезли сюди нові буддистські тексти, вони всі вивчили доктрину Тендая і, створюючи свої школи, брали її за основу, хоч не завжди при цьому згадували її.

Буддизм в Японії. Принц Сьотокү

Китайський монах Гандзін був першим буддистським монахом, який привіз в Японію 3000 часточок шаріри Будди, тексти вінаї і три названі вище праці Тендая. Приїхав сюди він десь через 100 років після смерті Тендая, проте він не проповідував його вчення, а привіз названі тексти видатного китайського буддиста. Японський монах Сайте (посмертне ім'я – Денгьо) знайшов ці тексти і прочитав їх. Саме завдяки цьому монаху доктрина Тендая знайшла в Японії своє друге життя.

Прийшовши в Японію в середині шостого століття, вчення Будди постало тут знаряддям боротьби за владу. Вже в кінці століття цю боротьбу виграли ті, хто зробив ставку на буддизм. Прийшовши в Японію у формі махаяни, ця релігія відіграла значну роль у розвитку культури і державності. Принісши з собою велич індійської філософії та буддистської метафізики, а також традиції китайської цивілізації, вчення Будди сприяло оформленню в Японії адміністративно-бюрократичної ієрархії і деяких принципових основ системи етики і права. Проте тут не було тієї безумовної прихильності до авторитету і мудрості попередніх поколінь, слідуванню волі і традиціям колективу, що мало місце в Китаї. Кожний одержав право на свою думку і дію.

З восьмого століття вплив буддизму в Японії став визначальним не лише в культурній і релігійних сферах, а й в політичному житті країни. Було видано навіть спеціальний указ про встановлення вівтарів і зображень Будди у всіх офіційних установах. В середині восьмого століття було збудовано храм Тодайден в тодішній столиці Нарі. Буддистські храми рахувалися тисячами. В Японії знай-

шли свою другу батьківщину багато шкіл-сект буддизму, в тому числі й ті, які не вціліли на материку.

З XI століття значення політичної влади імператорів відходить в минуле. Функції регента-правителя попадає в руки представників аристократичного дому Фудзівара. При регентах Фундзівара значення буддизму стає ще більшим. Він перетворюється в Японії у державну релігію. Не лише імператори, а й всі регенти і знані чиновники під кінець життя переміщуються в буддистські монастирі. Клан Фудзівара прагнув того, щоб всі вищі посади в буддистських сангхах попадали в руки його членів. Це сприяло зростанню політичних та економічних позицій буддистських монастирів, особливо тих, які слідували вченню вчителя Тендая.

Послаблення клану Фудзівара в кінці X століття призвело до втрати минулої ролі монастирів. На передній план виходять феодалні князі і їх васали – стан самураїв. На зміну старим буддистським течіям приходять нові, вплив яких відчувається в Японії і нині.

З того часу, як вчення Будди стало утверджуватися на Японських островах, імператор цієї країни став відігравати роль правителя – бодхісаттви, тобто людини, яка благочестиво керує країною на благо людям, що тут живуть, на основі корінних миролюбних і ненасильницьких принципів буддистського вчення.

В той час, коли в Китаї жив і проповідував Вчитель Тендай, в Японії жив принц Сьотоку. Він був першим, хто надав підтримку поширенню буддизму в Японії. Про нього складено багато оповідей як про великого бодхісаттву. І в Китаї, і в Японії вважають, що Сьотоку є переродженням наставника Наньюе (япон. – Нангаку) – вчителя Тендая.

З метою утвердження буддизму в Японії Сьотоку видав імператорський указ про вшанування Трьох Скарбів Сходячого Сонця. Цей указ був першим офіційним документом, що засвідчував про рішення Японії прийняти Вчення Будди. В ньому були чітко визначені принципи шляхів наступного розвитку країни.

Принц Сьотоку виступив з лекціями-коментарями до трьох основних сутр Махаяни. Перша Сутра – Шрімаладеві-сімханада сутра (Левиний рик цариці Шоімали) розкриває сутність і єдність Трьох Скарбів. Друга Сутра – Вімалакірті-нірдеша сутра (Сутра про Вімалакірті) розповідає про те, хто є бодхісаттва і в чому сенс і мета їх діяльності – не індивідуальне звільнення, а припинення страждань всіх живих істот і дарування всім живим істотам істинного вічного миру та щастя, творення Чистої Землі Будди. Нарешті, Третя Сутра – Сутра про Квітку Лотоса Чудодійної Дхарми – розкриває єдність всіх релігій, всіх духовних шляхів, визначає єдину для всіх Одну Колісницю Будди й відкриває таємницю вічного життя Татхагати, що може об'єднати всіх у найвищій меті і в найвищому призначенні.

Сьотоку залишив після себе велику збірку законів як свій заповіт для майбутніх імператорів «країни Сонця». Майбутні правителі Японії зобов'язані були дотримуватися вчення Будди, що подається в його найголовнішій Сутрі – Лотосовій, практикувати її самим, а також прилучати всіх громадян країни до такої практики. Сьотоку вважав, що саме це буде запорукою гарантій майбутнього процвітання, благополуччя і благосхильності богів до цієї країни. Принц Сьото-

ку постає для всіх зразком ідеального правителя, який дотримувався ідей ненасилля і внутрішньої свободи людей. В той час, коли різні імператори в роки свого правління дотримувалися протилежного, то це призводило до чисельних катастроф і стихійних лих на островній державі. Характерно, що Вчитель Нітірен у праці «Ріссьо-анкоку-рон» і в інших своїх працях дещо пізніше звертався до своїх співвітчизників, а особливо до вищих керівних кіл суспільства, з тими ж ідеями, які десь більше 700 років до нього принц Сьотоку подавав в своїх настановах майбутнім поколінням.

Великий бодхісаттва Нітірен

Вчення Будди відіграло важливу роль в духовному житті Японії навіть в роки появи тут великого різноманіття буддистських шкіл. Можливо це й є причиною того, що саме в цій країні народився такий великий бодхісаттва як Вчитель Нітірен.

Будучи ще хлопчиком, Нітірен був пострижений в ченці в буддистському монастирі, що розміщений на горі біля міста Кійосумі. Саме тут протягом декількох років він вивчав сутри, сумлінно практикував під керівництвом свого Вчителя. Нітірен виділявся серед інших монахів своєю цілеспрямованістю і настирливістю у вивчення складних доктрин вчення Будди. Проте, знаходячи різні коментарі його різними майстрами, прагнення останніх довести істинність саме свого розуміння буддизму на основі використання лише окремих сутр, Нітірен на основі цього ніяк не міг збагнути єдність всього Вчення Будди. Подеколи його витлумачувачі ставили своє розуміння доктрин і результати практики навіть вище слів самого Будди. Нітірен зрозумів, що в Сангі відсутня єдність, тобто єдиний погляд на вчення Будди. Проте він не тільки це усвідомив, а й зрозумів, що єдиний і єдино істинний погляд на це вчення, всі завдання, сенс і причини, за якими Будда подавав своє Вчення, знаходяться лише в Лотосовій Сутрі. Руйнація буддизму в країні його виникнення – Індії – відбулася тут саме із-за того, що він тут поділився на різні школи і чисельні секти.

Через сім століть після відходу Вчителя Тендая його коментарі до Лотосової Сутри попали в руки молодого буддистського монаха Нітірена, що народився і жив у містечку Кійосумі. Глибоко вивчивши праці Тендая, Нітірен спростував ті сумніви, які з'явилися щодо їх достовірності і повної відповідності Вченню Будди.

Вчитель опісля розповідав, що він тоді спеціально проводив трьохтижневу практику, протягом якої неперервно просив Будду і всіх великих бодхісаттв дати йому мудрість для пізнання цілісності та єдності всього буддистського вчення. І це принесло свої позитивні наслідки. В останній день цієї молитви до тоді ще молодого монаха Нітірена з'явився бодхісаттва Акашьягарбха (Небесна Скарбниця), який вручив йому безцінну перлину, яка втілювала так необхідну для

Священні слова

нього мудрість. З того часу він став виділятися серед інших ченців своїм пізнанням Вчення Будди.

З часом, вивчаючи сутри, Нітірен приходив до висновку про першозначимість Лотосової Сутри. Відтепер в центрі поклоніння поставав вже не будда Амітаби, що характерно для секти Дзьодо, заснованої Хоненом (1133-1212), а сам Великий Будда. Вже не треба було прагнути до Західного раю і незнаной «Чистої землі», бо ж Будда – навколо, у всьому, в тому числі й у тобі, й з часом він в той чи інший спосіб виявить себе.

Коли Нітірену було вже 32 роки, то під час однієї з молитов відбулася найголовніша подія його життя. Дивлячись 28 квітня 1253 року з гори Кійосумі в бік моря на Сонце, що сходило, він раптом виголосив сім складів: «Наму-мьохорен-ге-кьо», які об'єднали собою все буддистське вчення і сутри. Це був підсумок глибокого осягнення Нітіреном Лотосової Сутри і внутрішній наслідок його духовних практик. І тут Нітірен, який жив вже у вік «кінця Дхарми», власне, повторив той висновок, до якого свого часу прийшов Тендай, а саме практику медитації свідомості на Одну Колісницю. В цей час, на думку Нітірена, будь-які практики особистого характеру, спрямовані лише на медитацію, або якісь спеціальні ритуали вже не можуть принести сприятливий наслідок для багатьох людей. Потрібна найвища чиста одиниця Дгарма для спасіння всіх живих істот. Нею і постають саме священні слова «Наму-мьохорен-ге-кьо», які у знятому вигляді подають Дхарму Лотосової Сутри, є шляхом прямого входження у витоківу безсловесну мудрість Будди.

В Лотосовій Сутрі всі передуючі їй вчення, передуючі їй сутри оголошуються Буддою лише методами, неповними істинами, недосконалою мудрістю. Слідуючи цим вченням, можна досягнути тих чи інших рівнів розуміння Вчення Будди. «Риси істинного» Будда вперше відкриває саме в Лотосовій Сутрі, яка, згідно Нітірену, є абсолютною істиною, Чудовою Дхармою.

Вчення Будди засвідчує, що світ сповнений стражданнями і йде до катастрофи із-за трьох причин – жадоби, бажання, гніву і незнання. У світі всі прагнуть все поділити, із-за чого йде постійна боротьба. Борються особистості, суспільства, народи, культури. Відтак найважливішою метою є об'єднання всього людства. Проте істинного єднання не можна досягти ні ідеологією, ні інтелектуальним чогось розумінням. Єдиною силою, здатною об'єднати серця і думки всіх людей, є сила молитви. В цьому – основне покликання учнів Будди, які обирають життя бхікшу.

Нітірен

Подеколи пишуть, що стати бхікшу (попрошайкою) в буддизмі – це означає залишити своїх рідних і сім'ю, відмовитися від світу. Проте в практиці Нітірен це далеко не так. Їх залишають для їхнього ж спасіння. Всі бхікшу виконують свій обов'язок перед батьками, рідними. Збираючи добродійності, вони збирають їх

не для себе, а для своїх ближніх. Завдяки вченню Будди їх допомога поширюється на все їх життя, навіть після їх смерті.

Коли Нігірену було 38 років, він написав одну з найважливіших своїх праць «Ріссьо-анкоку-рон» (Роздуми про встановлення справедливості і спокою в країні). Праця побудована у формі діалогу гостя, який скрізь побував і бачив страждання людей країни, і господаря – послідовника Лотосової Сутри. Гість питає у вчителя про причини всіх катастроф і бід, які руйнували країну і суспільство. Він зауважує на тому, що, незважаючи на наявність різних релігійних практик, здійснення багатьох обрядових дійств, чисельні божества і духи нічим не допомагають людям у їх горі: страждання все одно наповнюють суспільство.

Де ж істинний Шлях? Що може спасти країну, припинити катастрофи і кризи? І, відповідаючи гостю, а відтак і собі, Нігірен зауважує, що для цього слід втілити в життя вчення Лотосової Сутри. Саме цьому Нігірен присвятив всі наступні роки свого життя. Він був першим, хто увірував у те, що його життя було передбачене Буддою Шак'ямуні. Тому Нігірен настирливо прагнув втілити це передбачення в своїй життєвій діяльності.

В «Роздумах...» Нігірен охарактеризував наш вік як вік кінця Дхарми. Із семи бід і трьох катастроф, які сповнили і руйнували Японію, найбільшою трагедією тут постає війна. А це тому, що вона є далеко більшою трагедією, ніж зміни на зірках чи природні лиха, зокрема такі, як пожежа, повіні, землетруси, епідемії, неврожаї чи голод. Саме війни постають причинами найбільш страхітливих жертв та руйнувань і їх слід здолати.

Час життя Нігірена співпав з часом, коли столицею Японії було місто Камакура. Тут він зустрів масу серйозних і небезпечних проблем, зокрема зневажливе ставлення з боку інших буддистських шкіл Японії. Були погрози з боку владних ієрархів і станів самураїв, невдоволення імперських кіл. Але це було передбачене Буддою. «Після відходу Будди в цей злий вік, наповнений страхом, – писав Нігірен, – ми будемо широко проповідувати Лотосову Сутру. Всі, хто не має мудрості, будуть злословити на нас, ображати нас... Бхікшу в цей злий вік будуть охоплені ересями, думки їх будуть спотворені... , будуть постійно віддалятися від ступ і храмів. Але ми витерпимо все це, тому що пам'ятаємо сказане і заповідане Буддою».

Після написання Нігіреном праці «Ріссьо-анкоку-рон» його життя сповнилося великими труднощами. За активну пропаганду свого вчення його вигнали із храму і монастиря. Він зустрівся з безліччю серйозних і небезпечних проблем. Були погрози з боку владних структур і стану самураїв. Навіть був указ імператора про арешт Нігірена як еретика. Повсюди він був вигнанцем, декілька разів його арештовували або нападали. Одного разу його ледь не стратили, після чого посадили у в'язницю як злочинця.

До нас надійшов лист Нігірена, написаний за день до цієї можливої страти. В ньому Вчитель висловив своє величезне задоволення таким розгортанням подій, оскільки вважав найвищою заслугою віддати своє життя за найвищу Дхарму Будди. Він писав: «Я присвячую цю добродієність насамперед моїм батькам і всім людям. Сподіваюся, що це допоможе моїй країні, моєму народові і всьому світові»

Ступа Нітірена

Після того як самураям не вдалося стратити Нітірена в Камакурі, його переправили на острів Садо з тим, щоб він тут провів своє життя аж до смерті. Тут Нітірену виділили невеличку халупу, скоріше альтанку, без стін і вікон. Переконавшись у тому, що ніхто з місцевих мешканців не подасть ні крихти їжі, він все одно продовжував практикування Лотосової Сутри. Протягом зими тут були написані ним його основні праці. Саме тут Нітірен дав таку клятву:

«Незважаючи на те, що хоч боги поклялися захищати мене, але не захищають, хоч люди й ненавидять мене, але я вірю словам Будди. Хай навіть помре моє тіло, але я буду практикувати цю Сутру».

Тут трапився такий випадок. Один із самураїв вирішив отруїти Нітірена. Він підклав у їжу йому отруту. Але Нітірен не їв її і відставив від себе. Їжу з'їла собака одного з монахів і тут же здохла. Зараз на острові є невеличка ступа на честь собаки, яка віддала своє життя за Вчителя Нітірена.

Оскільки передбачення Нітірена почали здійснюватися, то йому через рік було дозволено залишити острів. Про це його повідомив один з учнів на ім'я Нітіро. Проте Вчитель залишився на острові Садо ще на три роки. Саме тут він продовжував писати свої найважливіші праці про Лотосову Сутру, зокрема написав відому «Кандзін-хондзон-сьо». Спираючись на слова Будди в Сутрі про Квітку Лотося Благого Закону, Нітірен подав тут такі свої міркування про неї:

«Лотосова Сутра включає в себе все вчення, що належить Татхагати; всі божественні сили, притаманні Тататхагати; всі глибокі справи – Татхагати. Всі будди минулого пропагували різні вчення тільки для того, щоб зрештою повідомити сокровенну істину, яка знаходиться в Лотосовій Сутрі. Основна її суть полягає в двох центральних главах». Стрижень цих глав знаходиться в Мьо-хо-рен-ге-кьо».

Про ці практики і про медитації в душі писав ще Тендай, але Нітірен в своїй праці виявив, що Природа Будди знаходиться не тільки у нас всередині, а й у всьому Всесвіті, в кожному його елементі. Природа Будди єдина і неподільна, але вона у всьому. Наші хибні погляди відокремлюють нас і оточуючий нас світ, але насправді ми з ним єдині, все це – одно. Як світи з десяти сторін світу можуть стати взаємопроникаючими і без будь-яких перепон перетвориться в Одну Землю Будди? Як виявити цю Природу Будди у всьому? Що є кінцевим Вченням Будди, останнім шансом спасти світ? На всі питання Вчитель Нітірен дав відповідь: практика «Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо».

12 жовтня орден Ніппоздан Мьоходзі щороку відзначає як день відходу махабодхисаттви Нітірена із цього світу. За місяць до смерті він прийшов з гори Мінобу в невеличкий храм Хоммон-дзі у Токію, щоб дати свої останні поради своїм учням. Тут Нітірен залишив свою останню мандалу і доручив своєму наймолодшому учню вчити імператора. На місці спалення махабодхисаттви нині стоїть ступа.

Діючий в Токію університет Ріссьо є однією із важливих ланок пропаган-

дистської школи Нігірен. Він далеко виходить за рамки релігійної або однакової освіти, відзначається надзвичайно гуманістичними ідеями.

Вчитель Нігідацу Фудзії

Ще десь з середини XIX століття Японія взяла курс на милітаризацію і агресію щодо своїх сусідів. Вона стала претендувати на Манжурію і Корею, Далекий Схід. В цьому своєрідну ідеологічну підтримку японська влада знаходила у своїй національній релігії синто, яка оголошувала імператора країни і його сім'ю намісниками богині Сонця Аматарасу. Японці стали вважати себе особливою, божественною нацією, людьми «першого сорту». За цих умов буддистська релігія з її ненасильницькою ідеологією стала не то що непопулярною, а навіть ворожою інтересам Японії. Практично припинилася будь-яка матеріальна підтримка буддистських храмів, розпочалися навіть гоніння на буддистів. Буддистське монашество було майже заборонено.

Саме в цей час ченцем одного із монастирів школи Нігірен стає Нігідацу Фудзії, який народився 6 серпня 1885 року в бідній фермерській сім'ї. Навчання в Ріссьо-університеті і в головному храмі школи Сінгон-Тодзі в Кіото, оволодіння всіма буддистськими доктринами японської традиції в храмі Хорюдзен в Нарі, практика Дзен в храмі Кеннін-дзі школи Ріндзай дали можливість Нігідацу Фудзії глибоко пізнати Вчення Будди, збагнути його сутність і призначення. Це формує у нього переконання про хибність того курсу, який обрала його країна. Фудзії спрямовує свою діяльність проти експансіоністської політики Японії. Він з'являється з читанням молитов і їх барабанним супроводом там, де вирішувалися питання, пов'язані з визначенням політики країни. За це Нігідацу Фудзії не раз попадав у в'язницю. Але, вийшовши на свободу, він продовжував свою пацифістську діяльність.

Оскільки всі буддистські школи Японії йшли на певний компроміс із владою, то Фудзії скоро опинився поза тією, до якої належав. Це ще більше активізувало його пацифістські молитви, мобілізувало його практику.

Недалеко від містечка Тенрі знаходиться знаменитий водоспад Момо-о-но-такі. Саме тут Вчитель Нігідацу Фудзії протягом семи днів без сну і їжі проводив спеціальну практику, виголошуючи священну назву Лотосової Сутри – «Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо». Тут йому було видіння мандруючого монаха, який, б'ючи в барабан, проголошував цю священну назву. За спиною монах ніс маленького хлопчика. Вчитель запитав: «Хто ти?» Монах відповів: «Бодхісаттва Велике Діяння». «А що то за дитина у тебе за спиною?» «Це – Будда Шак'ямуні», – відповів бодхісаттва. Саме тоді для Нігідацу Фудзії відкрилося глибинне і сокровенне значення священних слів «Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо». Після цього справою всього його життя стали подорожі з миротворчою місією і виголошенням цих слів.

Чернець почав шукати відповіді на проблеми життя. Саме під час згаданої вище практики під водоспадом для Нігідацу Фудзії відкрилося своє бачення Вчення Будди, відбулося опанування ним його істинною Дхармою. Це послужило осно-

вою створення ним в 1917 році ордену Ніппоздан Мьоходзі як Сангхи істинних бродячих бодхісаттв. Назва Ніппондзан Мьоходзі перекладається приблизно так: «Храм чудової Дхарми на горі, де сходить Сонце». Покликанням ордену стало поширення Вчення Лотосової Сутри, а відтак – принесення миру і спокою у світ насилля та жорстокості, утвердження єдності всіх людей, незалежно від їх релігії, національності та ін. З ім'ям видатного буддиста Нітідацу Фудзії в Японії асоціюється становлення пацифістського руху.

Характерною рисою «прихильників Лотосової Сутри» є альтруїзм: вони прагнуть добитися не лише особистісного удосконалення, а й допомогти здобути мир і спокій людям, які їх оточують. Тому відповідні релігійні церемонії проводяться ними в кризові моменти суспільного життя і в кризових точках планети.

Вчення і практика ордену Ніппондзан Мьоходзі

Священним Писанням для ордену є Сутра про Квітку Лотоса Чудової Дхарми, точніше – Сутра про Квітку Лотоса в трьох частинах (власне Лотосова Сутра і два обрамлюючих її тексти – так звана «відкриваюча» Сутра про Незліченні Значення і «заключна» Сутра про Осягнення Діань і Дхарми Бодхісаттви Всеохоплююча Мудрість. Основоположною ідеєю Лотосової сутри є думка про наявність в будь-якій, навіть найдрібнішій живій істоті, «природи» будди, тобто найкращих якостей і насамперед співчутливої любові до всіх і кожного, а також абсолютної мудрості і знання. Ці якості оптимально реалізуються через діяння бодхісаттви – істоти, яка повною мірою усвідомила приховану в ній «природу» будди і прагне реалізувати цю природу.

Слідування Лотосовій Сутрі полягає в тому, щоб пробудити «природу» будди у всіх живих істот, добитися, щоб Будда проявився в свідомості кожної живої істоти. З точки зору «природи» будди життя є вічним, без власності, без «єго», без зневаги до інших людей. «Природа» будди об'єднує всіх в одне Життя. Це Життя не обмежене територіями. У всьому Всесвіті є тільки одне Життя – на цій одній Землі. Вона одна для всіх. В цій єдності – вічна істина. Усвідомити це – означає відкрити «природу» будди.

В житті послідовників ордену важлива роль відводиться інтенсивній семиденній практиці рохаті-сесіні. В ці дні з метою тренування тіла й розуму бодхісаттва все відкладає, не готує їжу і майже не їсть і не п'є, стримує думки, не говорить ніяких слів і присвячує себе повністю лише практиці, виголошуючи Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо.. Це відкриває йому можливість для осягнення значення як Вчення Будди, так і всіх будд минулого, цьогочасного й майбутнього. В ордені вважають, що для осягнення Лотосової Сутри потрібно: по-1, добитися, щоб всі будди думали й охороняли нас; по-2, щоб добрі коріння минулого, а це шість паракхіт – даяння, заповіді, терпіння, настирливість, зосередженість і мудрість, знаходилися в нас; по-3, це – вірна самахді, вірна зосередженість і мудрість, знаходилися в нас; по-4, пробудження в собі думки про спасіння всіх живих істот. В ордені вважають, що завдяки практиці вдається здолати фізичні слабості. «Якщо нас не хвилює власне тіло і життя, тоді ми маємо бути байдуду-

жими до того, в який одяг одягатися, яку їжу будемо вживати сьогодні, де будемо жити тощо. Власність майна тоді нам не потрібна».

Послідовники ордену не є відлюдниками. Вони не відсторонюються від суспільного життя, його проблем. «Навпаки, – наголошують ідеологи Ордену, – всім своїм життям ми входимо у цей світ, і в цьому стражденому світі ми шукаємо шлях до звільнення. Якщо ж ми відокремлюємо себе від реального життя і реальної ситуації у світі, то це означає, що ми не розуміємо дійсну мету вчення Будди. Куди б ви не направлялися, чим би ви не займалися, головне питання, яке завжди має хвилювати вас: «Як спасти і звільнити цей світ?»

На думку послідовників Вчення Нітірен, Лотосова Сутра – це не просто текст із 28 глав і декількох тисяч слів. Читання їх не є практикою Лотосової Сутри, бо ж тільки Будда і Будди знають її глибоку істину. Відтак покликанням бодхісаттв є прочитання мантри і биття в барабан. «Бити в барабан – це означає все – читати Сутру, берегти Сутру, роз'яснювати і проповідувати її. Звуки мантри і барабана самі по собі є «голосом вічного Будди. В голосі барабана звучить голос всіх будд десяти сторін світу і трьох часів.

Биття в барабан послідовники ордену вважають істинною метою свого руху, своєю найвищою практикою, бо ж його звуки піднімають всіх на боротьбу із несправедливістю, війнами.»

У своєму житті кожна людина постійно зустрічається з великим різноманіттям труднощів, як пише Дз. Терасава, «завжди протистоїть Марі». Проте Мара ця не приходить звідкись ззовні, а завжди з'являється зсередини нас самих як наслідок нашої минулої карми. Це потрібно долати, перемагати. Всією своєю практикою бодхісаттва прагне здобути Дхарму Лотосової Сутри.

Послідовники ордену Ніппоздан Мьоходзі не вважають, що для поширення Вчення Будди слід обов'язково створювати організації і союзи буддистів, збирати якобільше своїх послідовників. «Сучасні релігійні організації прагнуть зібрати велику кількість людей, щоб нав'язати їм різноманітні доктрини. Але коли ця організація стає великою, то ті, хто її очолює, починають збирати гроші з цих людей. Проте це надто низький рівень діяльності» ,– зауважує Дз. Терасава

У Вчителя Нітідацу Фудзії скоро з'явилися й учні. Вони разом стали проповідувати і практикувати Лотосову Сутру не лише в Японії, а й за її межами, там, де назрівали військові конфлікти, де люди страждали і хотіли мати надію на краще своє майбуття. Про самовіддачу Нітідацу Фудзії справі проповідництва Вчення Лотосової Сутри свідчить те, що протягом 30 років свого життя (від 30-ти до 60-тирічного віку) він ніколи (ні вдень, ні вночі) майже не лягав спати, як кажуть, спав на ходу. Для пропаганди свого вчення Фудзії перебрався потім до Індії, куди, згідно пророцтв Будди і передбачень Нітірена, має зрештою повернутися Вчення Лотосової Сутри. Вчитель вважав, що виконання цих побажань Будди, є його місією.

Буддизм і Індія

Хоч буддизм і виник в Індії, але буддистське вчення практично зникло з її те-

Нітідацу Фудзії

рен понад тисячу років тому. Тут майже не стало буддистів, Дгарма Будди забута. Причин цього є багато. Вийшло так, що прості люди перестали розуміти, а відтак і любити буддизм, а монахів перестали турбувати соціальні проблеми і потреби рядових вірних. Водночас царі і багачі перестали забезпечувати існування монастирів, повернули свій погляд на брахманізм або іслам. Вчення Будди перестало допомагати країні, а тому стало тут непотрібним.

Передбачаючи таку долю свого вчення Будда ще в Лотосовій Сутрі пророкував зрештою повернення його додому в Індію. Повернення Істинного Вчення Лотосової Сутри в Індію передбачав і Нітірен.

За здійснення цих пророцтв, відродження буддизму в Індії в 48-річному віці і взявся Нітідацу Фудзії. Він розраховував на те, що у час кінця Дхарми тільки Вчення Лотосової Сутри про воскресіння від смерті до вічності може повернути до життя в Індію Будду, відродити індійські Сангху. Свою місію Вчитель назвав «повернення додому» (япон. – Генрай-кіко). Ніхто із буддистських вчителів до нього не ставив таку мету. Не знаючи мови хінді, не маючи необхідних коштів, Нітідацу Фудзії під удари барабана ніс повсюди в Індії священну назву Лотосової Сутри Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо. І хоч яким тяжким не було життя, за три роки йому вдалося побудувати в Калькутті і Бомбеї маленькі будиночки-храми. Після своєї зустрічі з Махатмою Ганді 4 жовтня 1933 року Нітідацу Фудзії відклав свою поїздку до Англії і продовжив утвердження Вчення Лотосової Сутри в країні його появи. Правда, лише його учню Дзюнсею Терасаві уже після смерті Фудзії вдалося побудувати ступу в містечку Вайшалі, звідки Будда пішов 2500 років тому в свою останню дорогу і де він пропагував спеціально для Ананди, Махакашьяпи і бодхісаттви Майтреї Сутру про Осягнення Діянь і Дхарми Бодхісаттви Всеохоплююча Мудрість. Необхідність повернення Вчення Будди в Індії Нітідацу Фудзії обґрунтовував не тільки згаданими вище прередбаченнями-побажаннями, а й прагненням утвердити Індію як країну ненасильства і злагоди. При активній діяльності японських буддистів в Індії вдалося започаткувати рух «нових буддистів», активізувати молодіжний буддистський рух борців за мир.

Така діяльність Нітідацу Фудзії була недовподоби владі Індії. Відомим опісля став указ її уряду про заборону Ніппоздан Мьоходзі. В квітні 1975 року Нітідацу Фудзії приймає рішення залишити Індію. Всі монахи ордену від'їздять з країни Будди.

Опісля Вчитель Фудзії виконував свою місію з пропаганди істинного буддистського вчення в Бірмі, Шрі-Ланці, Непалі, навіть країнах Європи. Одержуючи на горі Шрі-Пада в Шрі-Ланці священну реліквію – часточки праху Будди Шака'ямуні, Фудзії поклявся вибудувати на честь нього ступи по всьому світу. Перші три храми Ніппоздан-мьоходзі ним були збудовані в Калькутті, Бомбеї та Раджгірі.

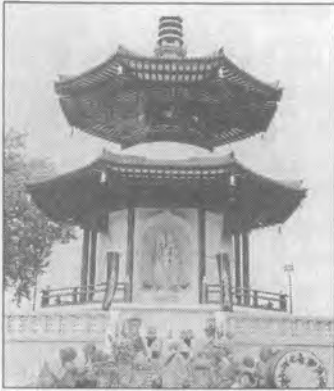
Миротворчість Нігідацу Фудзії

За проханням Махатми Ганді з початком війни між Японією і Китаєм Нігідацу Фудзії повернувся додому в Японію й активно агітував за її закінчення. Проте лише після повного краху мілітаристської Японії у Другій світовій війні, двох ядерних вибухів в Хіросімі і Нагасаці Вчитель зміг розгорнути у своїй країні активні пророчі молитви про Лotosову Сутру. Керуючись прагненням перетворити світ у мирну і спокійну Землю Будди, він започаткував вибудову в різних країнах спеціальних ступ – пагод миру. Але почав це з Японії. Перша ступа тут була відкрита в 1954 році. При цьому Фудзії організував «World Pacifist Conference». В роки «холодної війни» між Америкою і комуністичним блоком Фудзії включився в рух борців за мир у всьому світі. Зокрема в багатьох країнах Європи були проведені марші миру, естафети за роззброєння, акції за звільнення від загрози ядерної війни, різні церемонії за припинення «холодної війни».

Вчитель Нігідацу Фудзії, вивчивши велику кількість сутр і праць буддистських вчителів, оволодівши доктринами всіх основних буддистських шкіл і будучи ще з молодих років загальноновизнаним авторитетом у вищих буддистських колах, відкинув всю вивчену ним філософію різних мислителів і присвятив все своє життя спасінню світу від катастрофи, що наближається, за допомогою простої, але безмежно великої і єдино вірної практики наших днів – Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо.

В післявоєнний час члени ордену Ніппондзан Мьоходзі першочергову увагу приділяють миротворчій діяльності по всьому світу і насамперед там, де виникає реальна загроза життю людей. Активного пропагандиста свого вчення в багатьох країнах світу Нігідацу Фудзії знайшов у своєму учні, нині відомому в країнах постсоціалістичного табору буддистському монаху Дзюнсеї Терасаві, що народився 15 вересня 1950 року в містечку Хакуї. Саме в Нігідацу Фудзії Терасава зустрів істинного Вчителя Дхарми Лotosової Сутри, побачив приклад повної віддачі себе на благо служіння людям. В одному із своїх листів Вчитель писав: «Є країни, які можуть прийняти Вчення Будди. Є країни, які можуть зруйнувати Вчення Будди. У всіх цих країнах слід широко проповідувати Вчення Будди – ось практика Ніппондзан Мьоходзі, мета якої – принести мир всьому світові. В наші дні всі говорять про економічний розвиток, але це, іншими словами, наука жадоби. Чим більше розвинута економіка однієї країни, тим бідніша інша країна. Військова могутність також є поганою для людства. Світова політика визначається військовою та економічною силою. В цьому полягає глухий кут людства. Людство шукає виходу із цього стану. Але немає ніде і нікого, хто міг би показати шлях, який може привести до миру у всьому світі і дати людям можливість повірити один одному... Ніколи не вбивати живе. Людина, яка приймає цей принцип і зберігає цю заповідь, є послідовницею Будди... Нині це Вчення стає життєво необхідним. Якщо не грабувати і не вбивати, якщо робити пожертви заради

Ступа в Лондоні

спасіння життя – тоді прийде мир. Це просте Вчення слід плекати і зберігати сьогодні. Іншого шляху просто немає. Якщо сьогодні людство не прийме цей простий принцип миру, обстоюваний Буддою Шак'ямуні, то весь світ буде зруйнований. Прийшов час повірити в це».

В деяких буддистських школах вважають, що стати монахом – це означає вийти із цього світу у відлюддя. Всупереч цьому Нігідацу Фудзії вважав, що, згідно Сутри про Квітку Лотоса Благого Закону, бути монахом-бадгісатвою означає віддати своє тіло і своє життя повністю служінню цьому світу і всім живим істотам для їх спасіння і приведення їх на Шлях, що не має Вищої Межі, на Шлях Будди.

Нігідацу Фудзії вчив, що не можна в наш час у суспільстві постійних руйнацій оточуючого середовища стати буддою наодинці. «Коли ви стаєте буддою, то весь весьвіт має стати також Чистою Землею. Це називається досягненням стану будди неживою природою, навколишнім середовищем, кшетрою, – проголошував він. – Нині актуальна проблема – збереження миру у всьому світі не може бути вирішена читанням і повторенням сутри про Квітку Закону чи практикою і медитацією «Ма-касікан». Бити в барабан і виголошувати «Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо» – стало відповіддю на це питання. Ця практика Ніппондзан Мьоходзі повністю відповідає остаточній Дхармі, яку проповідував наш вчитель-засновник Нігірен... Тільки виголошення «Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо» спасе цей вік. Але це не слова, які несуть якийсь конкретний зміст, а сутність мудрості Будди».

Дзюнсай Терасава – посланець миру

Преподобний Дзюнсей Терасава вже протягом тридцяти років бере активну участь в миротворчих акціях ордену Ніппонзан Мьоходзі в різних країнах світу, насамперед в Європі. «Я був першим, хто виголошував Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо в Англії, і одним з перших, хто познайомив Європу з Лotosовою Сутрою, – пише Терасава. – Я ніколи не хотів одержувати за це їжу, одяг чи житло, нічого не хотів. Я лише сподівався, що завдяки цьому пророцтву Будда здійсниться і що в цей вік Чиста Земля Будди появиться у цьому світі» (Терасава-сенін Дзюнсей. Рассеять мрак в живых существах. – Донецьк, 1997. – С. 88). І ці мрії, незважаючи на величезні матеріальні труднощі, злиденне життя і поневіряння, все ж збулися. Заслугою Дзюнсея є побудова в Лондоні першої за 2500 років існування буддизму ступи в Європі. Ось як він згадує своє життя в Англії: «Для нас важливим є те, що нам не слід боятися бути бідними і простими. Потрібно співстраждати зі світом, всіма живими істотами, перебувати в терпінні, від всього серця показувати світу Шлях, що не має Вищої Межі. Приходилося спати в закинутій, без вікон і даху часовні на кладовищі серед злих духів і мертвяків. Але я не вмер від

голоду і хвороб. Багато разів мене арештовували, десь біля ста разів забирали в поліцейську дільницю. Але зрештою – звільняли» (Там само. – С. 91).

При цьому, як зазначає Дзюнсей Терасава, він діяв відповідно тому, як практикував Лотосову Сутру сам Будда: «Він віддавав все: руки, ноги, очі... Він жертвував комфортом, майном, палацями, сім'єю, дітьми і був зрештою готовим віддати своє життя. Лише завдяки такій практиці віддачі він здобув досконалість в шести параметрах... Спочатку потрібно навчитися віддавати, а потім вже постануть практики параміт моральності, терпіння, настирливості, зосередження і мудрості. Потрібно навчитися віддавати все, і навіть бути готовими віддавати тіло й життя заради навчання практиці Лотосової Сутри» (Там само. – С. 104).

Дз.Терасава і А.Колодний

В храмовім комплексі Тосьодайзію містечка Нісінокоє є невеличка пагода, в якій зберігаються 3 тисячі часток праху Будди Шак'ямуні, привезені сюди з Індії. Біля 150 років тому десь 100 часток були взяті настоятелем храму для щоденних церемоній. Три з них були подаровані Терасаві для пагоди Миру в Лондоні, а п'ять – для його миротворчої діяльності з поширення вчення Будди. Ці п'ять часток знаходяться в невеличкій ступі, з якою, не розлучаючись, подорожує сенсей по всьому світу. Монахи не радять йому це робити, бо ж не можна піддавати небезпеці священні реліквії. Розмірковуючи над цими порадами, Сенсей одного разу побачив біля себе прекрасну золоту живу пташку. Він був вражений цим. Для нього це був знак засвідчення правильності його діяльності. Ніхто з монахів ще не відвідував із частками Будди таку велику кількість країн, як Терасава, а тим більше в такий небезпечний час, як наш.

Дзюнсей Терасава є надто шанованим монахом в буддистському світі. Він є лідером з перетворення Вчення Будди в дійсне життя для багатьох людей. На відміну від тих монахів, які все життя проводять в монастирях і храмах й вважають, що це є запорукою спасіння всіх живих істот на землі і слідуванням шляхом Будди, Терасава знаходиться постійно там, де щось загрожує світу бідом, війнами, стихійними лихами тощо. Його барабан кличе до миру, добра і справедливості.

Орден і Україна

В квітні 1988 р. Терасава-сьонін вперше відвідує Радянський Союз. Разом з майбутнім хамбо-ламою Бурятії він вперше проводить буддистську церемонію на Красній площі Москви. Відбулася його зустріч з М.Горбачовим, який одержав від Терасави шаріру 3 того часу японський монах став приїздити до Росії, інших країн, які утворилися після розпаду СРСР, щороку. В 1991 році Терасава пробув в Росії майже рік. В травні 1992 р. в Москві утворюється перша Сангха монахів-буддистів Лотосової Сутри. В цьому ж році в Москві відкривається Інститут буддизму, починається робота з перекладу Лотосової Сутри російською мовою. В травні

ж 1992 року відбулося перше в країнах пострадянського простору посвячення в монахи-бодхісаттви Лотосової Сутри. У вересні-жовтні 1992 р. вперше буддистський монах з України – уроженець Донецька Сергій Коростельов здійснює поїздки

до святинь ордену Ніппонзан Мьоходзі в Японію. У червні 1993 р. в Києві вперше публічно проводиться церемонія Весак – відзначення дня народження Будди-Шак'ямуні.

У лютому-березні 1994 р., коли загострилася ситуація в Криму, зумовлена сепаратистськими настроями, монахи ордену проводять по півострову марш миру і злагоди. З цього часу стає традицією проведення Рохаті-сесін в харківській громаді буддистів. У виданій в Донецьку книзі-проповіді буддистського монаха Тerasава пише: «Протягом тих років, які я проводив в Україні, у мене з'явилось тут багато учнів-монахів. Надто дивно. На першому посвяченні було багато людей з різних міст СНД, але залишилися лише монахи з України. Існує зв'язок України і Лотосової Сутри. Це – надто важливо». В березні-квітні 2005 р. відбулася поїздка українських релігієзнавців А.Колодного, Л.Филипович, С.Капранова та О. Борисенко до Японії, де Дзюнсей Тerasава організував їх поїздки по визначним місцям країни, пов'язаним з діяльністю Вчителів школи Нітерен, ордену Ніппонзан Мьоходзі.

Разом зі своїми учнями з Росії і країн СНД Дзюнсей Тerasава здійснив декілька маршів протесту проти війни Росії в Чечні, того геноциду, який влаштувала російська воєнщина щодо її вільнолюбивого народу.

«Життя людини й інших живих істот в одну мить можуть бути перервані, природа, яка існує мільйони років – знищена. Екосистема, життя, цивілізація, історія – все це відразу тоді прийде до кінця. В цьому – головна відмінність і виняткова особливість нашого часу, – пише Тerasава. – На жаль, це не фантазія, а реальність сьогоднішнього дня. Тільки усвідомлення цієї реальності ми зможемо досягти нового для всіх горизонту духовності, що лежить за межами культурних, історичних чи національних відмінностей. Цей новий горизонт має об'єднати всіх, стати фундаментом зовсім нової свідомості і бачення, дати нову основу суспільству і цивілізації. З одного боку, існує найсерйозніша небезпека. З другого – в цій небезпеці віднаходиться можливість виходу, спасіння і набуття якісно нового рівня свідомості».

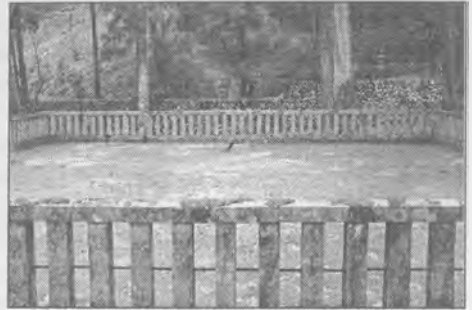
Дзюнсей Тerasава зауважує, що треба менше говорити, а насамперед проголосувати «Наму-мьо-хо-рен-ге-кьо», бо ж слова із-за своєї оціночної природи ніколи не приведуть до спасіння, істинної єдності, до Єдиної Колісниці Будди. «Для Будди всі живі істоти є дітьми, – пише він. – Немає різниці між послідовниками вчення Будди і тими, хто не є його послідовником, немає різниці між віросповіданнями

і національностями. Всі живі істоти рівні. Чому? Тому що вони всі мають «природу» будди, а щоб виявити цю природу, потрібна реалізація єдності. Саме цей Шлях і називають Однією Колісницею Будди. Наше слідування Лотосовій Сутрі – для того, щоб принести єдність, без будь-яких слів і доктрин, без ідеології, без теорії. В нашій практиці ми вшановуємо кожного без будь-яких умов і пояснень» (Терасава-сенін Дзюнсей. Рассеять мрак в живих существах. – С. 42-43).

Японія вшановує Вчителів

В Японії свято шанують місця, пов'язані з життям і духовної діяльністю Вчителів Нігірена і Нігідацу Фудзії.

Найсвятішим місцем для послідовників ордену Ніппондзан Мьоходзі є гора Мінобу. Окрім ступи, тут є обнесена забором ділянка землі, на якій стояла хата, в якій жив протягом дев'яти років сім століть тому Вчитель Нігірен. Він ніяк не міг покинути цю гору, оскільки тоді його вбили б самураї, які відстоювали свої школи і не бажали приймати вчення Будди, що подається в Лотосовій Сутрі. Багато учнів Нігірена тоді були вбиті самураями. Сам же Нігірен не мав змоги відвідувати навіть своїх батьків, хоч в хорошу погоду міг бачити їхню хату, молитися на неї. Тому гора ця називається «Пам'ятаючий батьків».

Місце будинку Нігірена

В місті Атамі знаходиться один із головних храмів Ніппондзан Мьоходзі. Тут щороку 9 січня – в день відходу Вчителя Нігідацу Фудзії – проводиться спеціальна церемонія. До побудови цього храму Вчитель жив на цій горі в невеличкій халупі разом зі своєю матір'ю, яка також була черницею. Це були найбільш тяжкі дні для Вчителя. Вдень він спускався за подаянням для себе і матері. А було й так, що вони залишалися на декілька днів без їжі. Після смерті старенької матері Вчитель одержав змогу нести Вчення Лотосової Сутри всьому світу.

Храм в Готембі

Невеличке містечко Готемба розташоване недалеко від гори Фудзі –символа Японії. На його околиці на одній з гір розміщено величезну білу ступу. З чотирьох боків її в невеличких нішах вміщені позолочені статуї Будди, що знаходиться в різних позах. До ступи веде широка алея, яку називають алеєю Миру.

По боках алеї стоять в два ряди біля десяти левів-охоронців, виготовлених в Індії й Таїланді, в Бірмі і Шрі-Ланці. За великою ступою розміщено дві менших. В одній із них знаходиться частина праху Вчителя Фудзії.

Знання для практичної роботи

На відміну від інших течій буддизму, в яких монахи живуть переважно в монастирях, ізольовано від зовнішнього світу, всередині закритих спільнот, нічого не роблять, а лише медитують та учаться, монахи-бодхісаттви ордену Ніппоздан Мьоходзі своє покликання вбачають у втіленні в реальному житті високих ідеалів Вчення Будди, займаючись конкретною практичною роботою. Вони прагнуть відвернути від людей страждання, принести на нашу землю мир і спокій. Будь-які знання, вважають в ордені, є пустими і нереальними до того часу, поки вони не використані в житті, не втілені в конкретній практичній роботі. «Як буддистські монахи, – зауважує Дз. Терагава, – ми повинні робити все необхідне і можливе, щоб втілювати Вчення Будди в життя, що оточує нас, оскільки інші люди не мають на це часу» (Там само. – С. 192).

Мудрість Будди, згідно вчення Ніппонзан Мьоходзі, одна, але різні вчення, доктрини і порівняння існують для того, щоб виявити і донести цю абсолютну істину і мудрість до всіх живих істот. «Всі будди користуються різними вченнями, висловлюваннями і словами, але всі вони ведуть до Єдиної Колісничі Будди.

Послідовники Нітірен не прагнуть просто практикувати наодинці. Метою їх діяльності є пропаганда Лотосової Сутри. Вони йдуть до людей і, природно, там, де вони є, збираються люди. Зрозуміло, що з часом тут може виникнути і Сангха.

В наш час різні релігії, релігійні спільноти прагнуть навернути до себе якомога більше людей. Заради цього вони користуються і грішми, і ЗМІ, і різними обіцянками. Течія Нітірен і зокрема її орден Ніппонзан Мьоходзі таку мету не переслідує. Вони не проповідують заради набирання до себе побільше послідовників, а прагнуть донести до свідомості всіх сутність Вчення Будди, Вчення Лотосової Сутри. Людей не слід ділити на якісь групи, влаштовувати при цьому якісь змагання, дискусії. Істинна сутність Лотосової Сутри полягає в глибокій повазі до кожного, в прагненні спасти весь світ. Саме тому послідовники ордену Ніппонзан Мьоходзі толерантні у своєму ставленні як до вірних інших релігій, так і до послідовників інших течій буддизму, течій Нітірен, які нині загалом мають в світі десь 5300 своїх спільнот різних напрямків. «Нам не слід ненавидіти чи критикувати інших людей. Не слід говорити: «Ти – хороший» чи «Ти – поганий», – відзначають вони. – Очікуваного наслідку це не дає, це – даремна витрата часу. Це все ні до чого. Ми повинні досягти звільнення лише після того, як всі будуть спасенні. Допомігши кожному стати вільним, тільки тоді ми станемо вільними. Ми не прагнемо першими досягти мети, ми прагнемо бути в кінці, останніми. Навіть якщо якийсь вчення дійсно не є остаточним, найвищим вченням Будди, але про нього не слід так говорити його послідовникам, тому що тоді забуваєш необхідність поваги і вшанування. Це – найбільша небезпека, найбільша помилка для тих, хто практикує Лотосову Сутру».

християнство є понаднаціональним. Проте ця шовіністична позиція Московського Патріархату не має якихось вагомих підстав. Київська Церква має одержувати, згідно православної традиції, незалежність від своєї Церкви-Матері, якою для неї є Константинопольська, а не Московський Патріархат. Московська митрополія з 1448 р. є донькою Київської. До того ж, одержувати незалежність від Церкви, яка сама поставала на те без дозволу протягом 140 років, якось незручно. Не канонічно також одержувати незалежність Києву від Москви ще й тому, що остання підпорядкувала його собі в 1686 році незаконно: не було на те рішення належно зібраного митрополитом Гедеоном Собору Київської митрополії, погодження з Константинопольською Патріархією і рішення її Собору, а також рішення про включення самої Московської Церкви.

Російська Православна Церква є суто російським релігійним феноменом. Її Статут зареєстрований Міністром Росії, глава РПЦ є громадянином цієї ж країни, в своїй діяльності Церква керується російським законодавством, укладаючи при цьому низку договорів про співпрацю з російськими міністерствами, в тому числі й із силовими структурами Росії. Власне, саме російська влада сформувала Московський Патріархат як церковну імперію. В зміні назви Церкви з «російської» на «руську», яка відбулася з ініціативи Й.В.Сталіна, також проглядається її чітка імперська природа.

Пригадую, як, перебуваючи в грецьких Салоніках на конференції, я сказав, що Константинопольський Патріархат чинить щодо православних України не як Церква-мати, а як Церква-мачуха. Децю образився тоді на мене керуючий справами цієї Церкви митрополит Мелітон. І ось Церква-мати вирішила виправити свою історичну помилку. До Києва в березні приїздила офіційна делегація Константинопольської Церкви у складі архієпископа Всеволода і єпископа Іларіона. Патріарх Варфоломій I раніше приймав у Константинополі держсекретаря України О.Зінченка. Було засвідчено незаконність підпорядкування Московським Патріархатом Українського Православ'я в 1686 році.

Наступним очікуваним кроком буде надання Константинополем автокефалії останньому. І це не є якимсь втручанням в наше релігійне життя, а виявом доброї волі Церкви-матері Константинопольського Патріархату щодо України. З Москви-колонізаторки ми не можемо очікувати на волю, бо ж ще Шевченко писав, що «вона заснула, цар Микола її приспав». Її й далі прагнуть присипляти, транспортуючи ікону царя Миколи (правда, вже Другого, прозваного в народі «кривавим») по Україні. Але ще Ісус Христос своєю П'ятидесятницею засвідчив право кожного народу на прийняття своєю мовою його вчення, а відтак право на свою християнську духовність. То ж з вдячністю приймімо руку церковної волі, протягнуту Києву Константинополем. Розпалася імперія Горбачова — розпадеться і церковна імперія Олексія II. Україна всупереч протидії Москви матиме свою Єдину Помісну Православну Церкву. До цього прагне як її народ, так і влада.

Продовжується передплата на часопис

«Релігійна панорама» на 2005 рік

Ми і надалі оперативно інформуватимемо Вас про головні події релігійного життя, свободи совісті в Україні та світі. Читаючи наш журнал, Ви матимете об'єктивну інформацію про конференції та круглі столи з релігійних питань, про новини релігієзнавчої та релігійної літератури. Кожне число часопису буде висвітлювати основи віровчення та обрядової практики однієї із конфесій України.

РЕЛІГІЙНА
ПАНОРАМА

2⁽⁵⁴⁾
2005

РЕЛІГІЙНА
ПАНОРАМА

1⁽⁵⁵⁾
2005

- Церква і політика в сучасній Україні
- Угода конституційності до православ'я в Україні
- Накази щодо до Мексики і Мексики
- Українські сорети у президентських виборах 2004
- Вітеризм – це не авторизм

СТОЛІЧКА КОНФЕСІЄ:
БІЛИЙ ДОТОН
(Черкаська громада буддистів)

РЕЛІГІЙНА
ПАНОРАМА

3⁽⁵⁶⁾
2005

- Філітика і Церква в Україні
- В.Щепова і його ставлення до релігії і Церкви
- Уряд Массарського відряджує спугування в.Інтерв'ю
- Католіки затурбовані здором'ям Івано-Франківського
- Містичка в Україні процвітає

СТОЛІЧКА КОНФЕСІЄ:
УКРАЇНЬСЬКА ХРИСТИАНСЬКА
ЄВАНГЕЛЬСЬКА ЦЕРКВА

Передплатний індекс 21953.

Каталог видань України – 2005. Журнали України